

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Stan i struktura demograficzno-społeczna ludności w województwie małopolskim w świetle wyników NSP 2021

National Population and Housing Census 2021
Size, demographic and social structure of the population
in Małopolskie Voivodship in the light of the 2021 Census results

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021
Stan i struktura demograficzno-społeczna ludności w województwie
małopolskim w świetle wyników NSP 2021

National Population and Housing Census 2021
Size, demographic and social structure of the population
in Małopolskie Voivodship in the light of the 2021 Census results

Urząd Statystyczny w Krakowie Statistical Office in Kraków

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Krakowie, Dział Opracowań Regionalnych
Statistical Office in Kraków, Regional Studies Division

pod kierunkiem
supervised by

Agnieszki Szlubowskiej

Zespół autorski

Editorial team

Marta Klósek, Marcin Łacic

Tłumaczenie

Translation

Anna Dziedzic

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Karolina Rudnik

ISBN 978-83-7403-287-2

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

<http://krakow.stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

Przekazuję Państwu publikację „Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021. Stan i struktura demograficzno-społeczna ludności w województwie małopolskim w świetle wyników NSP 2021”, która przedstawia wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, przeprowadzonego w okresie od 1 kwietnia do 30 września 2021 r.

Spektrum informacji zebranych w spisie jest podstawą do dokonania analizy i bilansu zmian jakie zaszły w naszym regionie w latach 2011–2021.

Publikacja jest opracowaniem tematycznym, poświęconym charakterystyce demograficzno-społecznej województwa. Opracowanie zawiera komentarz analityczny, wzbogacony prezentacją graficzną w postaci map i wykresów oraz uwagi metodyczne, opisujące podstawowe zasady, pojęcia i definicje.

W części analitycznej dokonano charakterystyki stanu i struktury demograficznej ludności, kraju urodzenia oraz posiadanego obywatelstwa, przynależności narodowo-etnicznej i wyznaniowej, a także poziomu wykształcenia mieszkańców województwa małopolskiego. Dodatkowo przedstawiono charakterystykę osób niepełnosprawnych oraz przebywających w obiektach zbiorowego zamieszkania. Podstawowe dane pokazano na tle wyników ogólnopolskich oraz w porównaniu z poprzednim spisem ludności z 2011 r.

Wszystkie publikacje Głównego Urzędu Statystycznego z wynikami spisu ludności i mieszkań znajdują Państwo na stronie internetowej pod adresem spis.gov.pl.

Wyrażam przekonanie, że prezentowane wyniki spisu spotkają się z zainteresowaniem szerokiego grona odbiorców danych statystycznych i okażą się cennym źródłem wiedzy o sytuacji demograficzno-społecznej w naszym regionie.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Krakowie

Agnieszka Szlubowska

Kraków, styczeń 2024 r.

Preface

I present to you the publication "National Population and Housing Census 2021. Size, demographic and social structure of the population in Małopolskie Voivodship in the light of the 2021 Census results", which shows the results of the 2021 National Population and Housing Census, conducted in the period from 1 April to 30 September 2021.

The spectrum of information collected in the census is the basis for an analysis and balance of changes that occurred in our region in 2011–2021.

The publication is a thematic study on the demographic and social characteristics of the voivodship. The study contains an analytical commentary, enriched with a graphical presentation in the form of maps and charts, as well as methodological notes describing the basic principles, concepts and definitions.

The analytical part characterizes the size and demographic structure of the population, country of birth and citizenship, national-ethnic and religious affiliation, as well as the level of education of inhabitants of Małopolskie Voivodship. Additionally, the characteristics of disabled persons and persons living in the collective living quarters were presented. Basic data are shown against the background of nationwide results and in comparison with the previous population census in 2011.

All publications of Statistics Poland with the results of the population and housing census can be found on the website at stat.gov.pl/en/.

I am convinced that the presented census results will be of interest to a wide range of recipients of statistical data and will prove to be a valuable source of knowledge about the demographic and social situation in our region.

Director
of the Statistical Office
in Kraków

Agnieszka Szlubowska

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	6
Symbols. Main abbreviations	
Rozdział 1. Stan i struktura demograficzna ludności	7
Chapter 1. Size and demographic structure of population	
Rozdział 2. Ludność według kraju urodzenia i obywatelstwa	24
Chapter 2. Population by country of birth and citizenship	
Rozdział 3. Wykształcenie ludności	32
Chapter 3. Education of the population	
Rozdział 4. Osoby niepełnosprawne	40
Chapter 4. Disabled persons	
Rozdział 5. Charakterystyka narodowo-etniczna ludności	57
Chapter 5. National-ethnic characteristics of the population	
Rozdział 6. Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania	63
Chapter 6. Population in the collective living quarters	
Rozdział 7. Zasoby migracyjne	66
Chapter 7. Migration resources	
Uwagi ogólne	77
General remarks	86

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkościach mniejszych od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkościach mniejszych od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub, że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
NSP	Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań National Population and Housing Census
r.	rok year
tys. thousand	tysiąc thousand
mln	milion million
km	kilometr kilometre
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
p. proc. pp	punkt procentowy percentage point
ok.	około approximately
m.	miasto city

Rozdział 1

Chapter 1

Stan i struktura demograficzna ludności

Size and demographic structure of population

Uwaga. Wyniki NSP 2021 zaprezentowano według stanu w dniu 31 marca 2021 r.

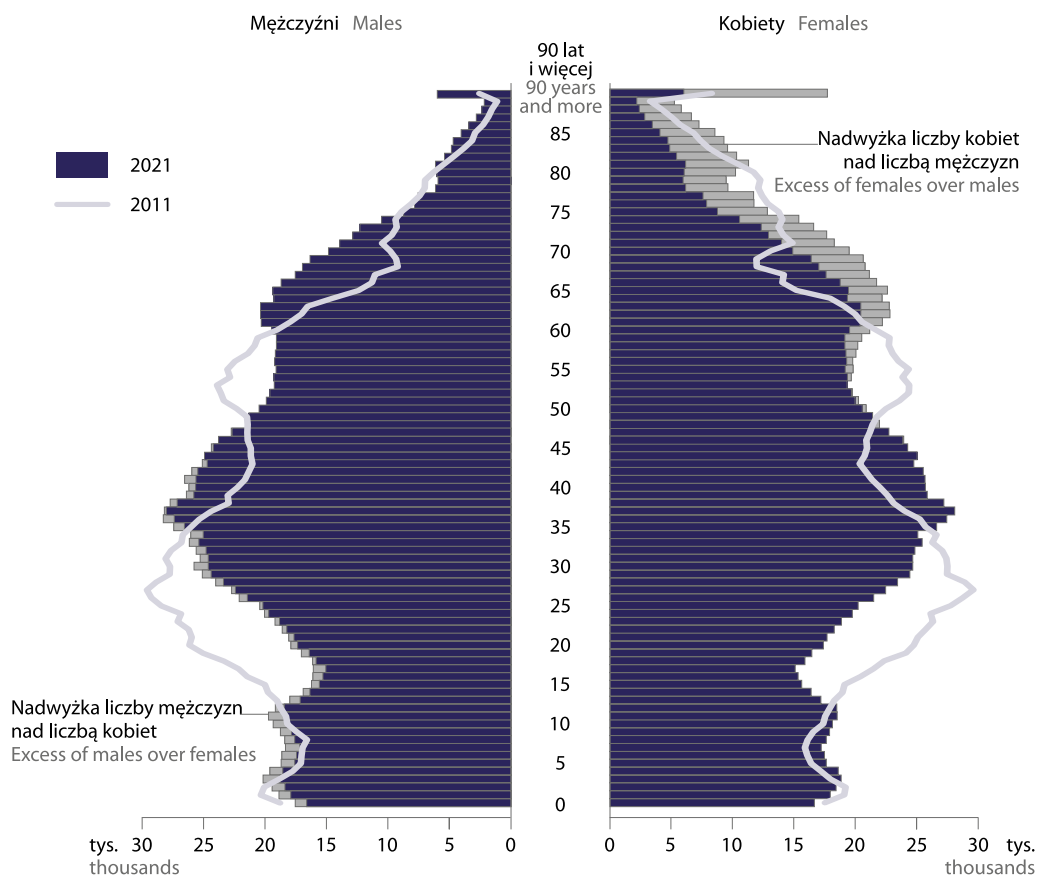
1.1. Stan ludności

1.1. Size of population

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 r. pokazały, że ludność województwa małopolskiego liczyła 3432,3 tys. osób, co stanowiło 9,0% ludności Polski. W porównaniu z ostatnim spisem powszechnym z 2011 r. liczba ludności zwiększyła się o 94,8 tys. osób, tj. o 2,8% (w kraju spadła o 1,2%).

Wykres 1. Ludność według płci i wieku

Chart 1. Population by sex and age

Na przestrzeni ostatniej dekady liczba ludności na obszarach wiejskich wzrosła o 87,7 tys. osób, a w miastach o 7,2 tys. Tempo przyrostu ludności na wsi wyniosło 5,2% (w kraju – 1,2%), a w miastach 0,4% (przy jednoczesnym ubytku w kraju rzędu 2,8%). Ludność wiejska w województwie małopolskim stanowiła 52,0% ogółu ludności i w okresie międzypisowym jej udział w ludności województwa zwiększył się o 1,2 p. proc. (w kraju – 40,2%, wzrost o 1,0 p. proc.)

Kategoria ludności według definicji krajowej. W kategorii tej są ujmowani stali mieszkańcy Polski, w tym osoby, które przebywają czasowo za granicą (bez względu na okres przebywania), ale zachowały stałe zameldowanie w Polsce, nie są natomiast ujmowani imigranci przebywający w Polsce czasowo.

Tablica 1. Ludność w miastach i na obszarach wiejskich według płci

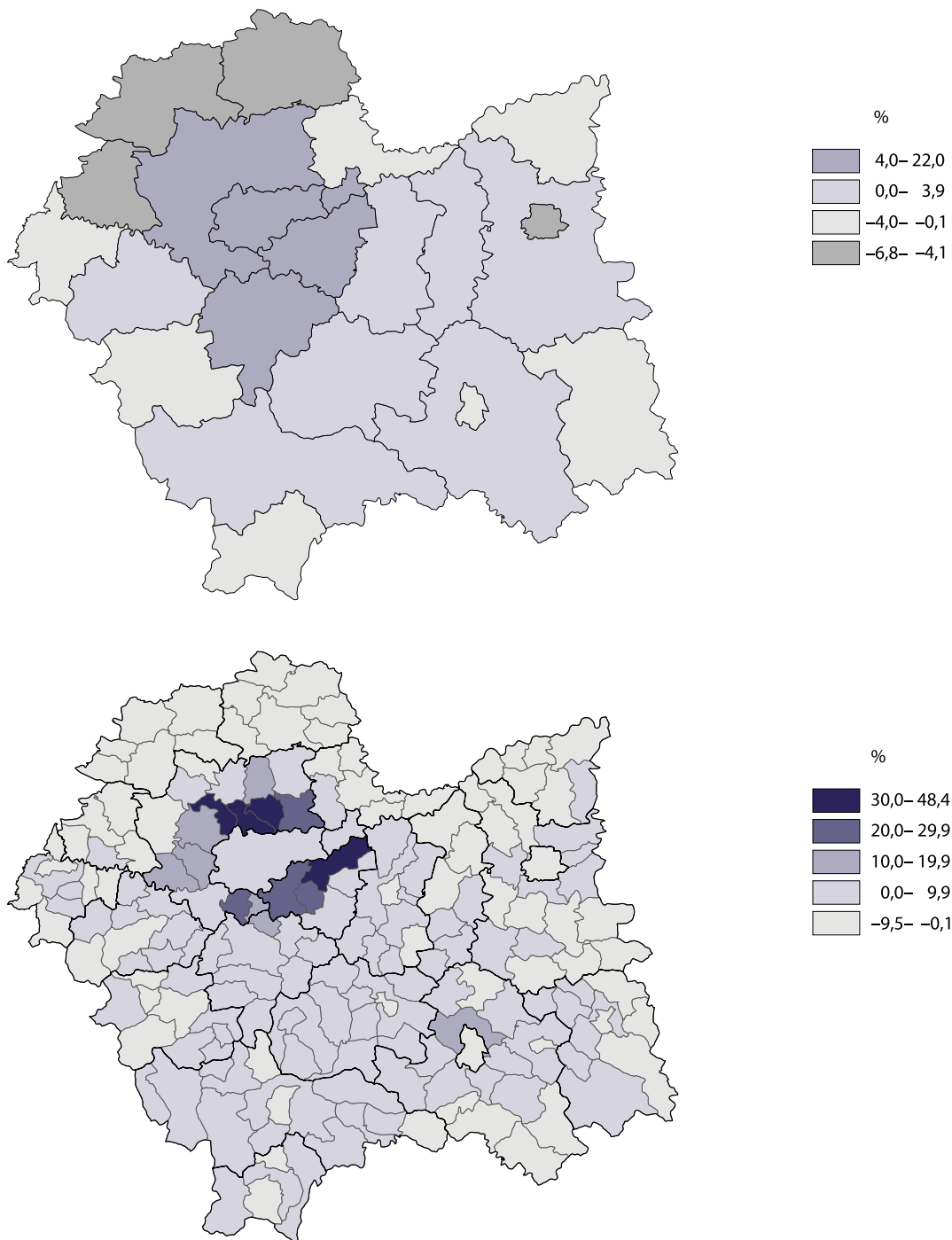
Table 1. Population in urban and rural areas by sex

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		2011=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	
Ogółem Total	3337471	100,0	3432295	100,0	102,8
Kobiety Females	1717658	51,5	1767119	51,5	102,9
Mężczyźni Males	1619813	48,5	1665176	48,5	102,8
Miasta Urban areas	1640965	49,2	1648135	48,0	100,4
Kobiety Females	864162	50,3	869514	49,2	100,6
Mężczyźni Males	776803	48,0	778621	46,8	100,2
Wieś Rural areas	1696506	50,8	1784160	52,0	105,2
Kobiety Females	853496	49,7	897605	50,8	105,2
Mężczyźni Males	843010	52,0	886555	53,2	105,2

Zmiany populacji, jakie zaobserwowano w latach 2011–2021, były zróżnicowane w poszczególnych powiatach województwa małopolskiego. W dziesięciu z nich odnotowano wzrost liczby ludności, w tym największy w powiatach wielickim (o 22,0%) i krakowskim (o 14,2%). W jedenastu powiatach wystąpił spadek populacji, w tym najgłębszy w Tarnowie (o 6,8%) oraz powiatach: miechowskim (o 5,5%), olkuskim (o 5,4%) i chrzanowskim (o 5,1%). W powiecie brzeskim liczba ludności nie uległa zmianie.

Według wyników spisu z 2021 r. największą liczbę ludności posiadał Kraków – 800,7 tys. (o 43,0 tys. więcej niż w 2011 r.). Dużą liczbą ludności charakteryzowały się powiaty krakowski – 296,6 tys. osób (o 36,9 tys. więcej) i nowosądecki – 214,5 tys. mieszkańców (o 6,8 tys. więcej). Najmniejszą liczbę ludności odnotowano w powiecie proszowickim liczącym 42,7 tys. osób (spadek w stosunku do poprzedniego spisu o 1,2 tys.) i miechowskim z liczbą 47,7 tys. mieszkańców (spadek o 2,8 tys.).

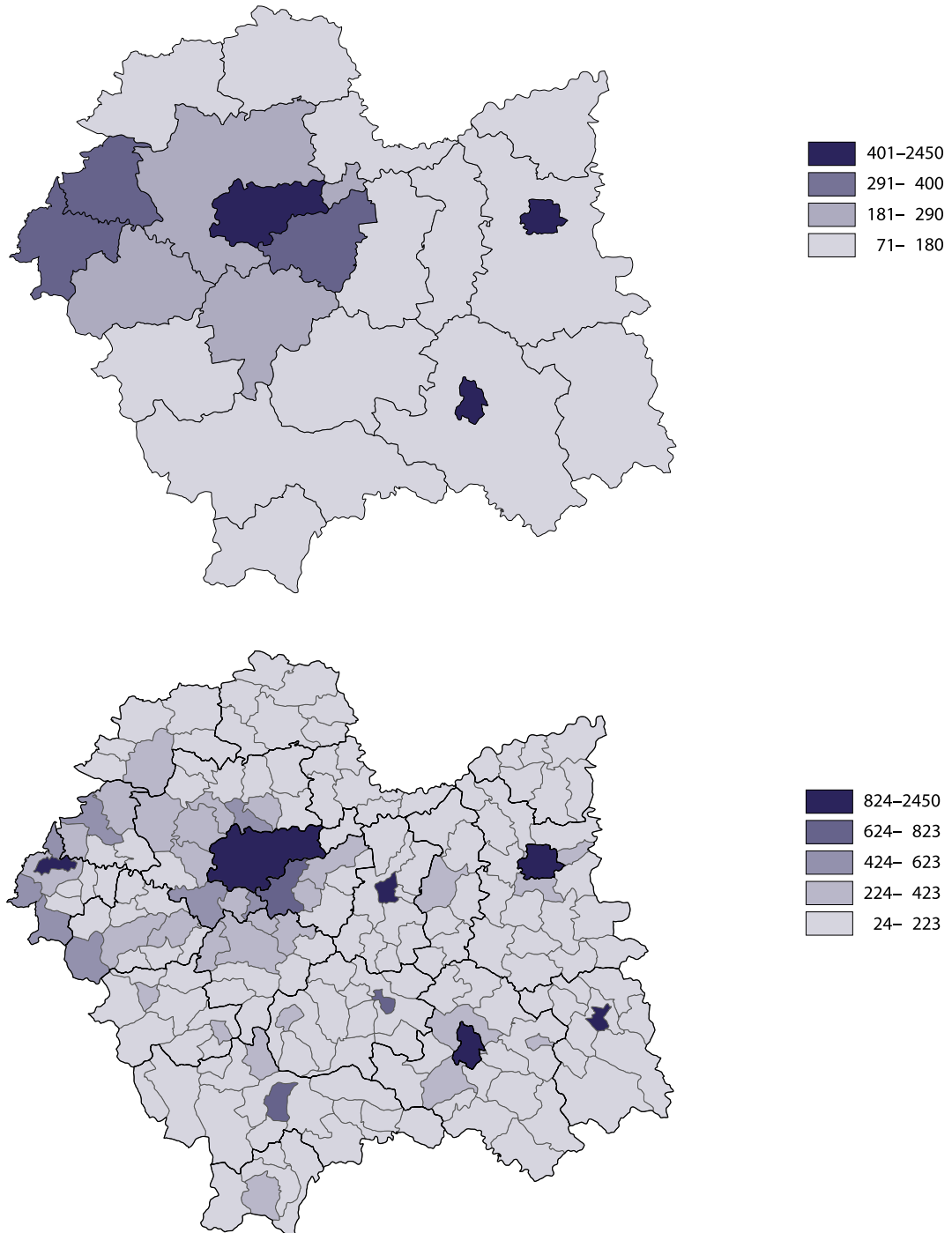
Mapa 1. Zmiana liczby ludności w latach 2011–2021
Map 1. Change in the number of population in 2011–2021

Według wyników NSP 2021 współczynnik urbanizacji wyniósł 48,0% wobec 49,2% w 2011 r. Stopień zurbanizowania poszczególnych powiatów nie zmienił się istotnie w porównaniu z poprzednim spisem. Wyłączając miasta na prawach powiatu najbardziej zurbanizowane były powiaty zachodniej części województwa, w tym zwłaszcza powiat chrzanowski, w którym udział ludności miejskiej w ogólnej liczbie mieszkańców wyniósł 60,8%. Duży odsetek ludności miejskiej zanotowano również w powiatach oświęcimskim (51,9%) i olkuskim (47,5%). Z kolei największy odsetek mieszkańców wsi miały powiaty tarnowski (88,3%) i krakowski (85,0%).

Mapa 2. Gęstość zaludnienia w 2021 r.

Map 2. Population density in 2021

Gęstość zaludnienia, czyli liczba ludności przypadająca na 1 km² powierzchni, wyniosła 226 osób (w 2011 r. – 220); w miastach – 993, na wsi – 132. Poszczególne powiaty województwa były dość zróżnicowane pod względem gęstości zaludnienia. Oprócz miast na prawach powiatu, które są obszarami silnie zurbanizowanymi (Kraków – 2450 osób na km², Tarnów – 1468, Nowy Sącz – 1412) największą liczbę ludności na km² zanotowano w powiatach oświęcimskim (372), wielickim (339) i chrzanowskim (328). Najmniejszą gęstością zaludnienia cechował się powiat miechowski (71 osób na km²).

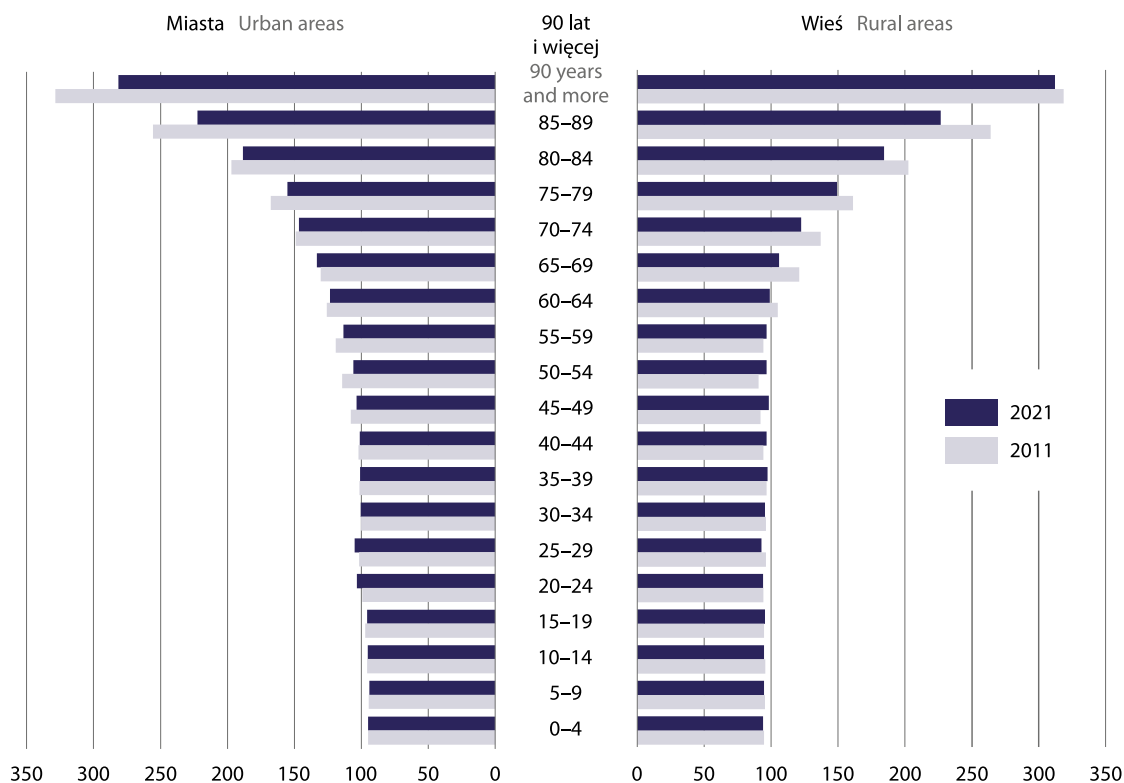
1.2. Ludność według płci i wieku

1.2. Population by sex and age

W 2021 roku w województwie małopolskim spisano 1665,2 tys. mężczyzn i 1767,1 tys. kobiet, tj. więcej odpowiednio o 2,8% i 2,9% niż dziesięć lat wcześniej. Wzrost liczby ludności w okresie międzypisowym nie wpłynął na proporcje płci. Mężczyźni nadal stanowili 48,5% ogółu ludności, kobiety 51,5%. W Polsce rozkład populacji według płci zmienił się w tym czasie o 0,1 p. proc. na korzyść kobiet i wyniósł odpowiednio 48,3% dla mężczyzn i 51,7% dla kobiet. Nadwyżka liczby kobiet nad liczbą mężczyzn w województwie wyniosła 101,9 tys., co oznacza wzrost o 4,2% względem wartości odnotowanej w poprzednim spisie. Współczynnik feminizacji zarówno na poziomie województwa, jak i kraju nie uległ zmianie. Podobnie jak w 2011 roku, w województwie małopolskim na 100 mężczyzn przypadało 106 kobiet (w Polsce 107), w miastach – 112, na wsi – 101.

Wykres 2. Współczynnik feminizacji według grup wieku

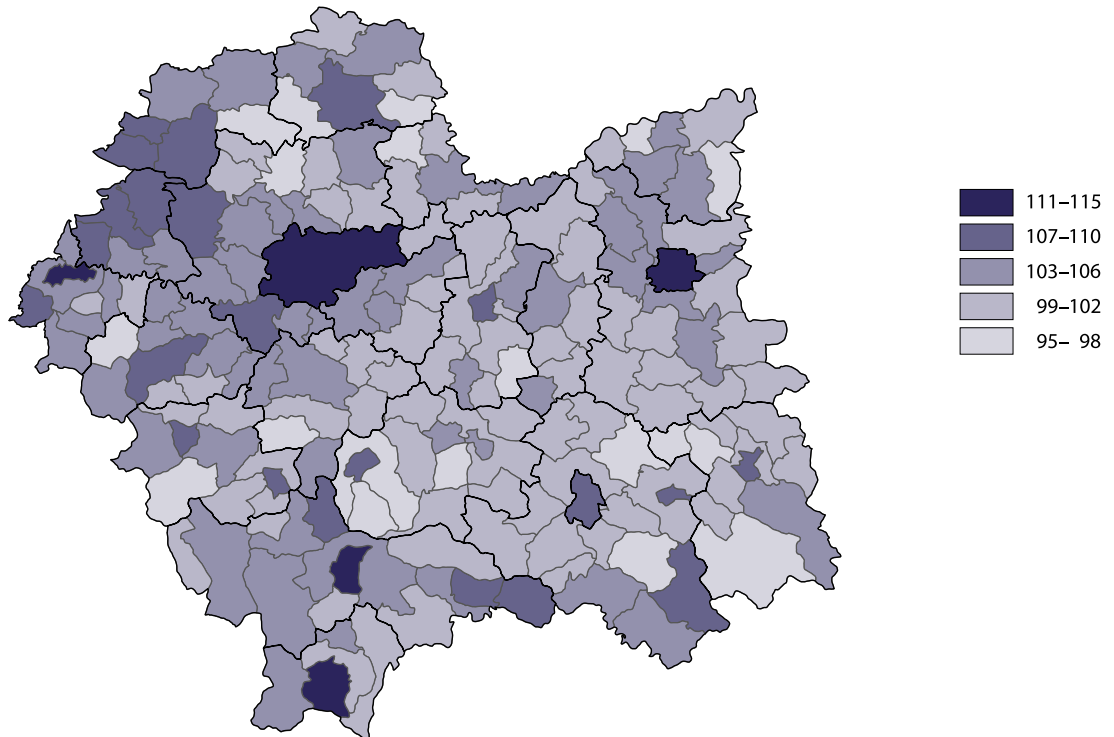
Chart 2. Feminisation rate by age groups

W żadnym z powiatów województwa nie odnotowano większej liczby mężczyzn niż kobiet (w 2011 r. taka sytuacja miała miejsce w powiecie limanowskim). Wyłączając miasta na prawach powiatu, w których ze względu na uwarunkowania społeczno-ekonomiczne współczynnik feminizacji jest największy, przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn była szczególnie widoczna w powiatach chrzanowskim i tatrzańskim, w których na każdego mężczyznę przypadało przeciętnie 7 kobiet. Z kolei w powiecie limanowskim wystąpiła równowaga płci.

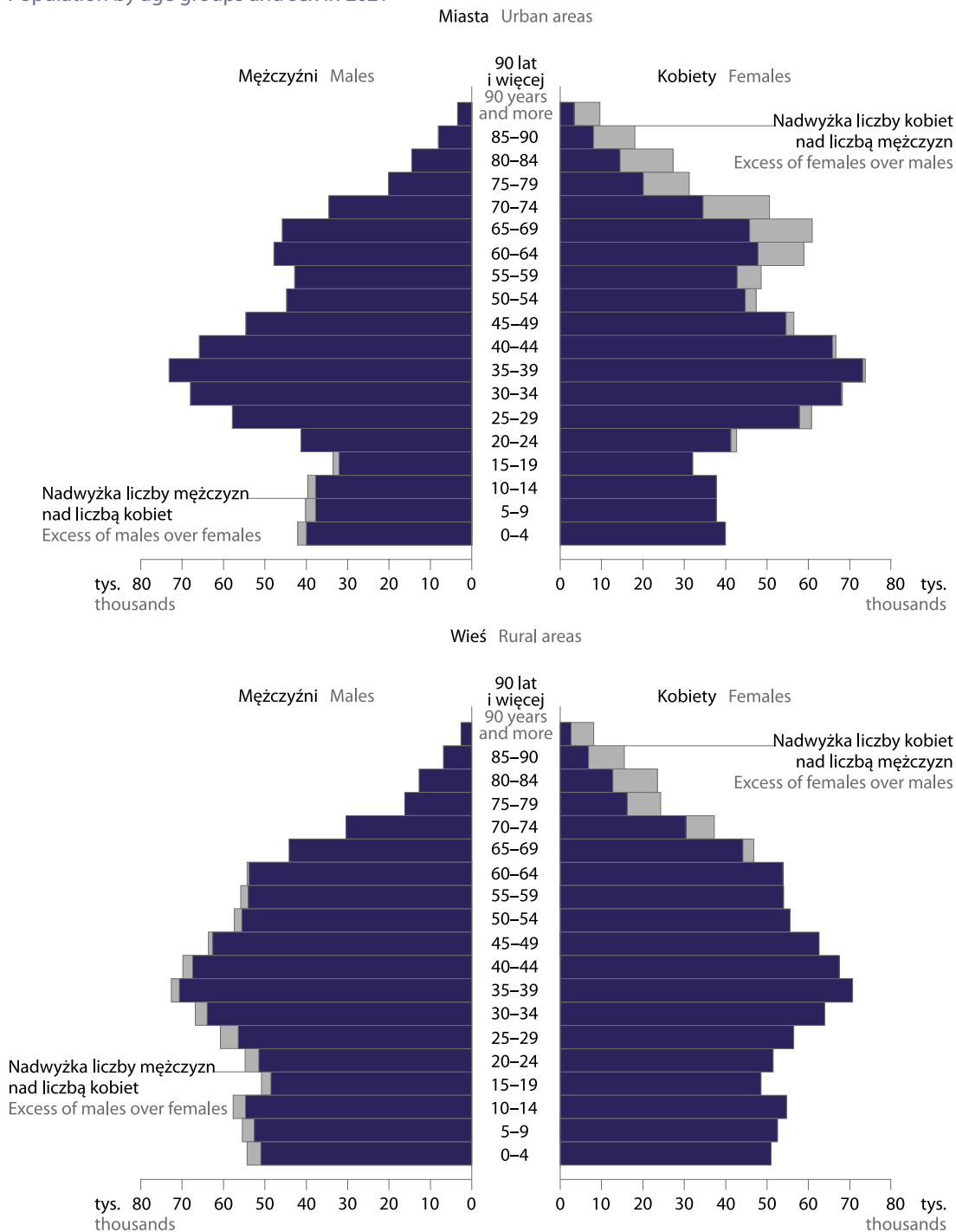
Mapa 3. Współczynnik feminizacji w 2021 r.

Map 3. Feminisation rate in 2021

Zmiana relacji obu płci i nadwyżki jednej nad drugą następuje wraz ze wzrostem wieku ludności. W 2021 r. nadwyżka mężczyzn nad kobietami występowała (z wyjątkiem osób w wieku 27 i 37 lat) w rocznikach poniżej 44 roku życia. Poczynając od osób w wieku 44 lat notowano przewagę liczby kobiet nad liczbą mężczyzn, a współczynnik feminizacji wyniósł 119. W najstarszej grupie, obejmującej osoby w wieku 70 lat i więcej, na 100 mężczyzn przypadały 164 kobiety.

Wykres 3. Ludność według grup wieku i płci w 2021 r.
Chart 3. Population by age groups and sex in 2021

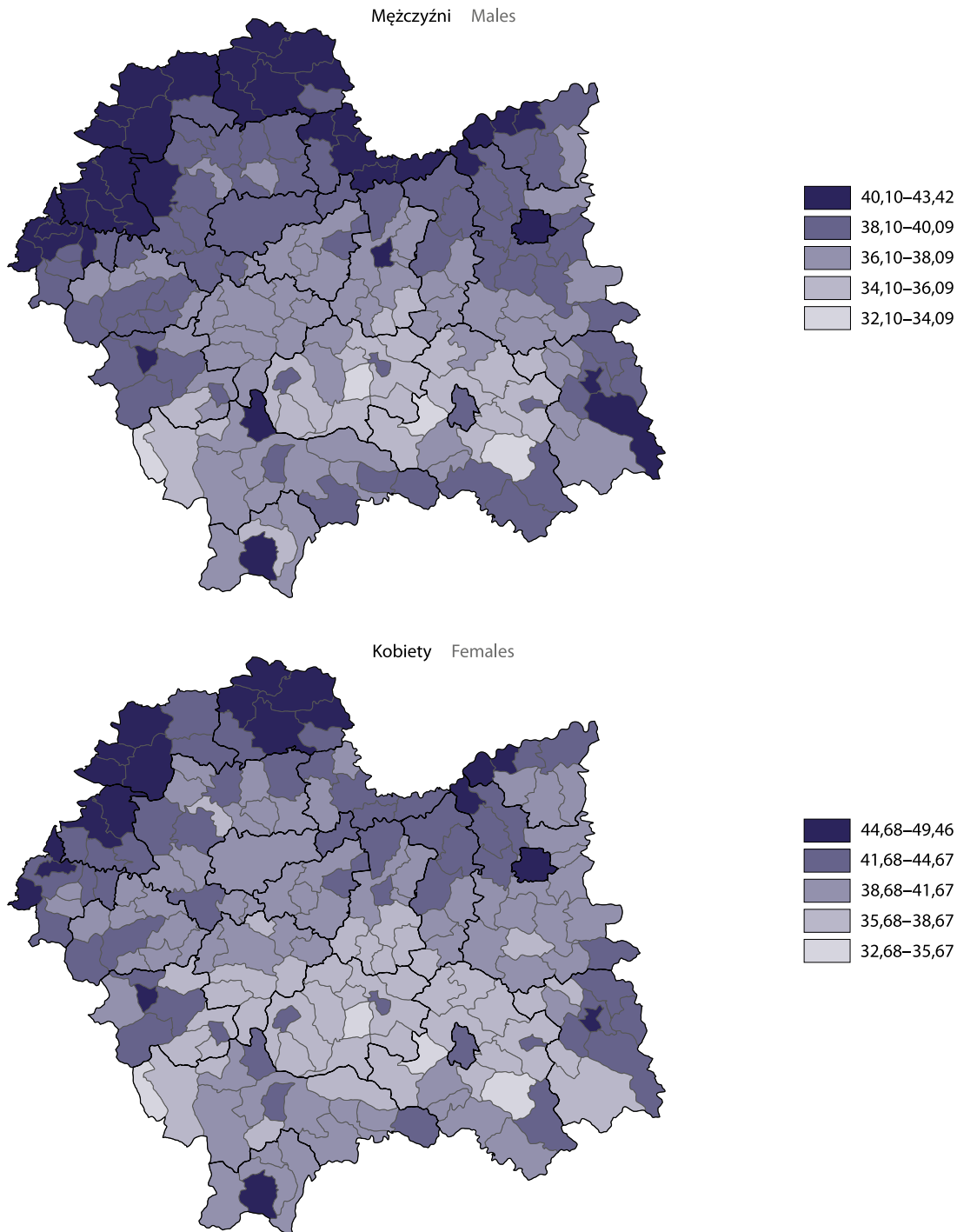

Wyniki NSP 2021 wskazują na pogłębiające się różnice w strukturze wieku ludności. Wynikają one przede wszystkim z przesuwania się w czasie niżów i wyżów demograficznych przez kolejne grupy wieku ludności. W okresie międzypisowym liczba osób w wieku 15 lat i więcej zwiększyła się o 67,8 tys. (tj. o 2,4%), na skutek zasilenia tej grupy (tj. osiągnięcia wieku 15 lat i więcej) przez dzieci urodzone na początku obecnego stulecia. Z kolei liczba dzieci (w wieku 0–14 lat) wzrosła o 27,1 tys. osób (o 5,0%), co jest efektem obserwowanej w minionej dekadzie nieznacznie większej dzietności kobiet.

Obliczona na podstawie danych spisowych mediana wieku – wyznaczająca granicę, którą połowa populacji już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła, dla ogółu mieszkańców wyniosła 40,1 lat. Kobiety są starsze – wartość ich mediany to 41,5 lat, dla mężczyzn to 38,8 lat. W stosunku do danych NSP 2011 mediana wieku wzrosła: dla obu płci o 3,2 lata, dla kobiet o 3,0 lata, dla mężczyzn o 3,4 lata.

Mapa 4. Mediana wieku ludności według płci w 2021 r.

Map 4. Median age of population by sex in 2021

Najstarszym demograficznie powiatem według wyników NSP 2021 jest Tarnów, w którym połowa populacji ukończyła 44,5 lata. Ponadto najwyższy poziom mediany zanotowano w powiatach: chrzanowskim (44,0 lata), olkuskim (43,8 lata) i miechowskim (43,4 lata). Jako „najmłodsze” demograficznie sklasyfikowano powiaty limanowski (36,7 lat), nowosądecki (37,0 lat) oraz myślenicki (38,3 lat).

Wiek osób określa się liczbą lat ukończonych, ustaloną poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z datą przeprowadzenia spisu (tzw. momentem krytycznym, tj. 31 marca 2021 roku).

Tablica 2. Ludność według biologicznych grup wieku
Table 2. Population by biological age groups

Wyszczególnienie Specification	2011	2021	Zmiana w latach 2011–2021 Change in 2011–2021		2011	2021
	w tys. in thousands		w % in %		w odsetkach in percent	
Ogółem Total	3337,5	3432,3	94,8	2,8	100,0	100,0
0–14 lat	536,0	563,1	27,1	5,0	16,1	16,4
15–64	2345,8	2276,5	-69,3	-3,0	70,3	66,3
65 lat i więcej and more	455,7	592,8	137,1	30,1	13,7	17,3
Miasta Urban areas	1641,0	1648,1	7,2	0,4	49,2	48,0
0–14 lat	227,2	237,6	10,4	4,6	42,4	42,2
15–64	1170,1	1086,0	-84,2	-7,2	49,9	47,7
65 lat i więcej and more	243,6	324,6	81,0	33,2	53,5	54,8
Wieś Rural areas	1696,5	1784,2	87,7	5,2	50,8	52,0
0–14 lat	308,8	325,5	16,7	5,4	57,6	57,8
15–64	1175,7	1190,5	14,8	1,3	50,1	52,3
65 lat i więcej and more	212,1	268,2	56,1	26,5	46,5	45,2

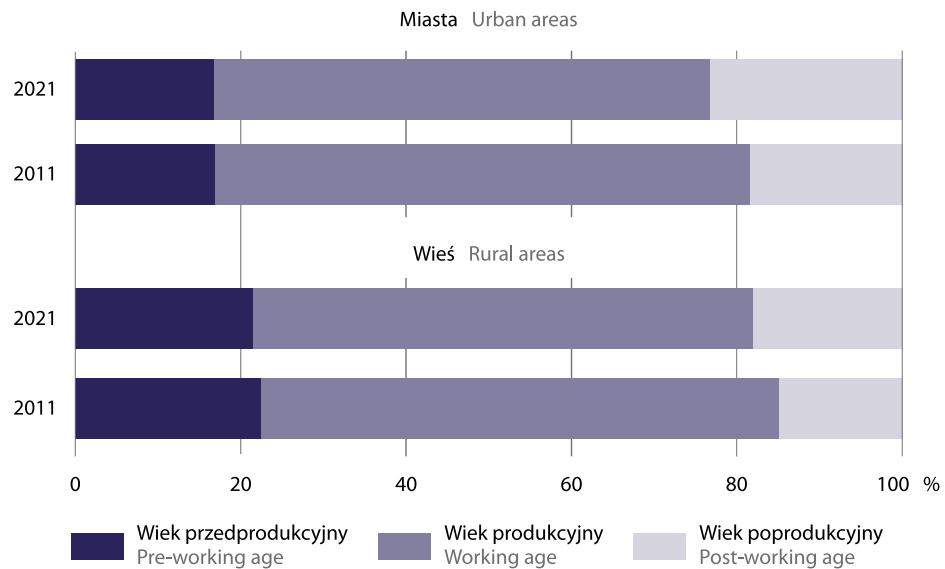
Niekorzystne trendy demograficzne wpływają na zmiany w strukturze populacji mieszkańców województwa małopolskiego. Wyniki NSP 2021 wskazują na dalszy spadek odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym, pomimo niewielkiego wzrostu (o 0,2%) liczebności tej grupy. Udział populacji osób w wieku 0–17 lat (661,7 tys.) wyniósł 19,3% mieszkańców województwa małopolskiego, wobec 19,8% w 2011 roku. Spadek liczby dzieci i młodzieży odnotowano zarówno w miastach, jak i na wsi. Wśród ludności miejskiej udział populacji w wieku 0–17 lat był mniejszy o 0,1 p. proc. i wyniósł 16,8%, a wśród ludności wiejskiej obniżył się o 0,9 p. proc. do 21,6%.

W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu, zmniejszyła się zarówno liczebność (o 2,7%), jak i odsetek (o 3,4 p. proc.) ludności w wieku produkcyjnym. Do tej grupy należało 2065,1 tys. osób, co stanowiło 60,2% ogółu ludności województwa małopolskiego. W obrębie populacji w wieku produkcyjnym zmniejszyła się zarówno liczba osób w wieku mobilnym (tj. 18–44 lata), jak i niemobilnym (45–64 lata dla mężczyzn oraz 45–59 lat dla kobiet). Odsetek ludności w omawianych grupach wieku zmniejszył się odpowiednio o 2,5 p. proc. do 38,4% i 1,0 p. proc. do 21,7%.

Największe zmiany zaszły w grupie osób w wieku poprodukcyjnym (705,5 tys.), której liczebność zwiększyła się o 150,9 tys. (o 27,2%). Udział tej grupy w populacji ogółem wyniósł 20,6 p. proc., tym samym wzrósł o 4,0 p. proc. względem 2011 roku.

Wykres 4. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku

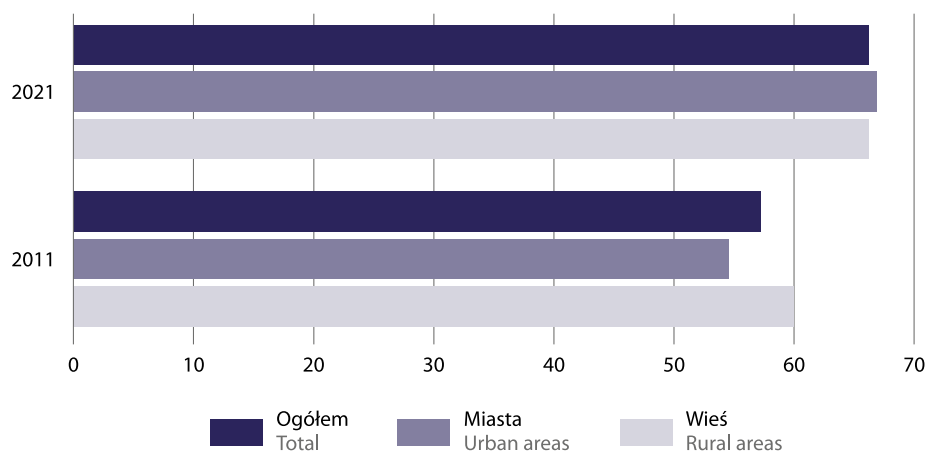
Chart 4. Structure of population by economic age groups

Wyniki spisu potwierdziły duże zróżnicowanie struktury ludności według wieku w poszczególnych powiatach województwa. Najmniejszy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym odnotowano w Tarnowie (15,4%), a nieznacznie większy w Krakowie (15,9%). Wskaźnik ten maksymalną wartość przyjął w powiecie limanowskim (23,9%). Biorąc pod uwagę ludność w wieku produkcyjnym, najmniejszym udziałem charakteryzował się powiat miechowski (57,2%), a największym Kraków (61,8%). Ludność w wieku poprodukcyjnym była najliczniej reprezentowana w populacji Tarnowa (26,3%), natomiast najmniejszy udział miała w powiecie nowosądeckim (16,4%).

Zmiany w strukturze ekonomicznych grup wieku wpłynęły negatywnie na współczynnik obciążenia demograficznego. W 2021 roku na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 66 osób w wieku nieprodukcyjnym (o 9 osób więcej niż miało to miejsce w 2011 roku). Wzrost wskaźnika odnotowano zarówno w miastach (o 12 pkt), jak i na wsi (o 6 pkt). Dla kobiet wskaźnik przyjął wartość 80, tj. o 11 pkt większą niż w poprzednim spisie, a dla mężczyzn – 53 wobec 46 w 2011 r.

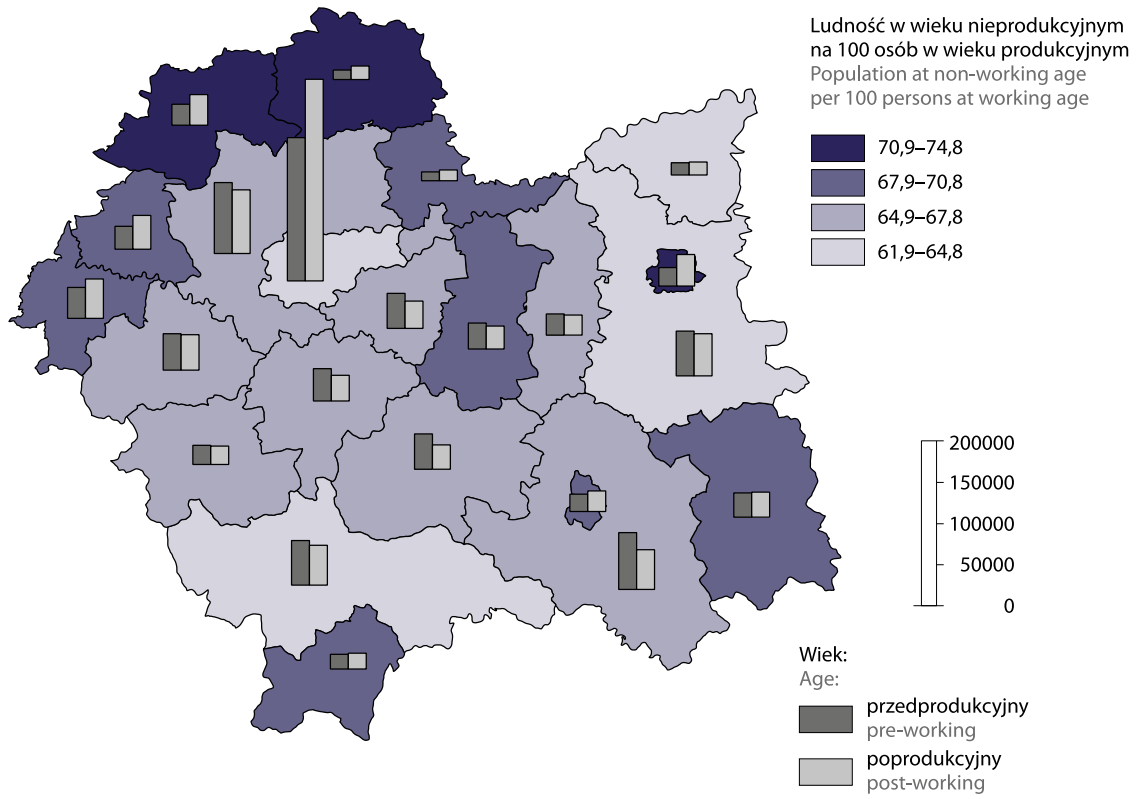
Wykres 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
 Chart 5. Non-working age population per 100 persons of working age

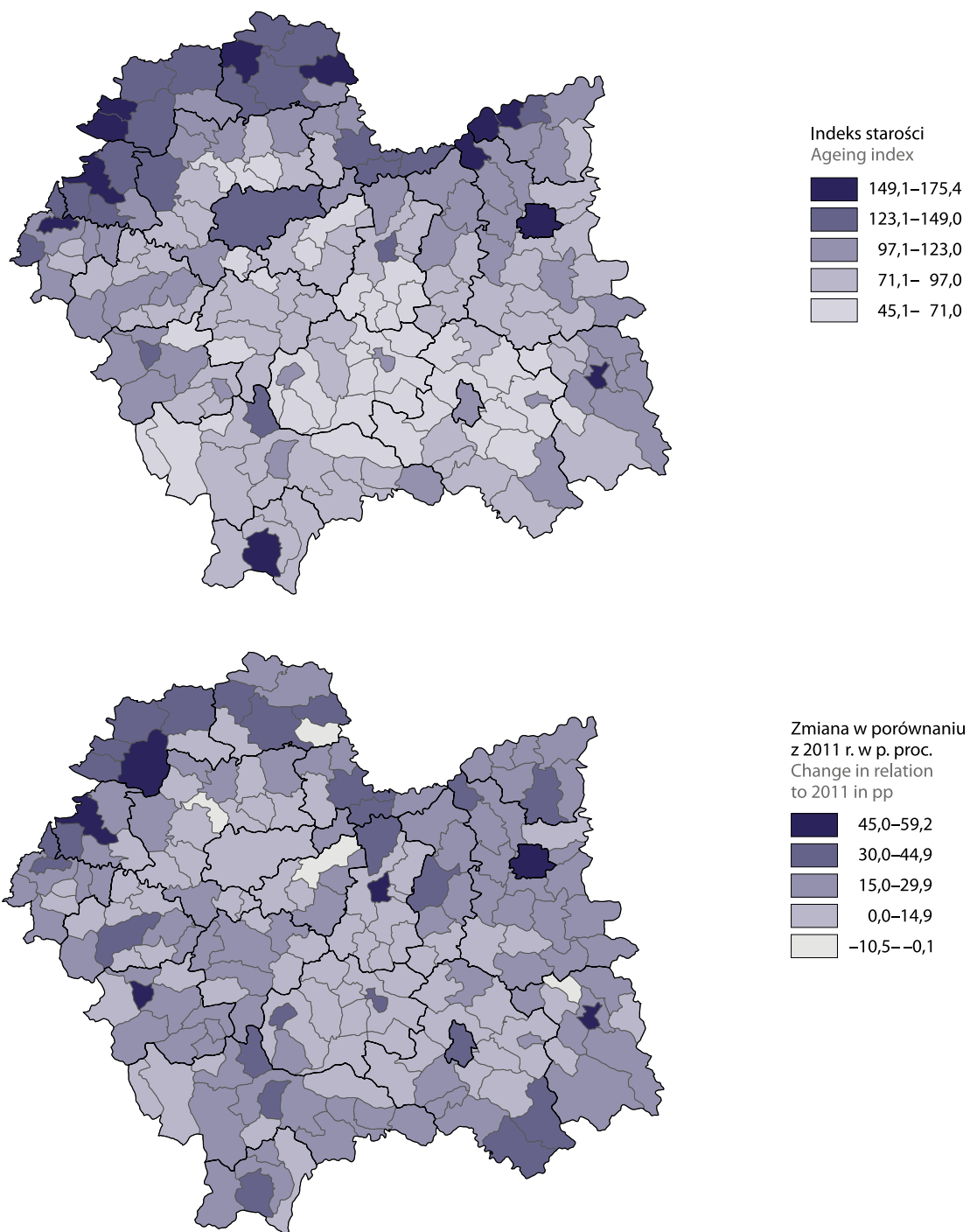
Niekorzystne zmiany można zaobserwować poddając analizie wskaźniki cząstkowe, tj. osobno relację liczby osób w wieku przedprodukcyjnym do wieku produkcyjnego oraz wieku poprodukcyjnego w relacji do liczby osób w wieku produkcyjnym. W 2021 roku obydwa wskaźniki były do siebie zbliżone, przy czym relacja dla wieku poprodukcyjnego była większa (34) niż dla wieku przedprodukcyjnego (32). W poprzednim spisie różnica pomiędzy wskaźnikami cząstkowymi wyniosła 5 pkt na korzyść wieku przedprodukcyjnego (31 do 26).

Wartość współczynnika obciążenia demograficznego według powiatów była wyraźnie zróżnicowana. Najwyższą wartość współczynnik przyjął w powiecie miechowskim (75), a niewiele mniejsze w powiecie olkuskim (73) i Tarnowie (72). Najniższym współczynnikiem obciążenia demograficznego charakteryzował się Kraków oraz powiat dąbrowski (po 62). Współczynniki cząstkowe według powiatów rozkładały się równomiernie. W połowie powiatów współczynnik dla wieku przedprodukcyjnego był wyższy niż dla poprodukcyjnego, w drugiej połowie tendencja była odwrotna. Najwyższy współczynnik cząstkowy dla wieku przedprodukcyjnego odnotowano w powiecie limanowskim (40), a najmniejszy w Krakowie (26). Rozpiętość współczynnika cząstkowego dla wieku poprodukcyjnego wyniosła od 27 w powiecie nowosądeckim do 45 w Tarnowie.

Mapa 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 r.
 Map 5. Population at non-working age per 100 persons at working age in 2021

Mapa 6. Indeks starości w 2021 r.
Map 6. Ageing index in 2021

1.3. Ludność według stanu cywilnego

1.3. Population by marital status

Stan cywilny – ze względu na przepisy prawa obowiązujące w poszczególnych krajach – wyznaczające dolną granicę wieku umożliwiającego zawieranie związków małżeńskich – w spisach ludności przyjęto określanie stanu cywilnego dla osób będących w wieku 15 lat i więcej.

Zgodnie z prawem polskim występują cztery kategorie stanu cywilnego:

- kawaler, panna – osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim;
- żonaty, zamężna – osoby, których związek małżeński został zawarty zgodnie z prawem świeckim;
- wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka;
- rozwiedziony, rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu.

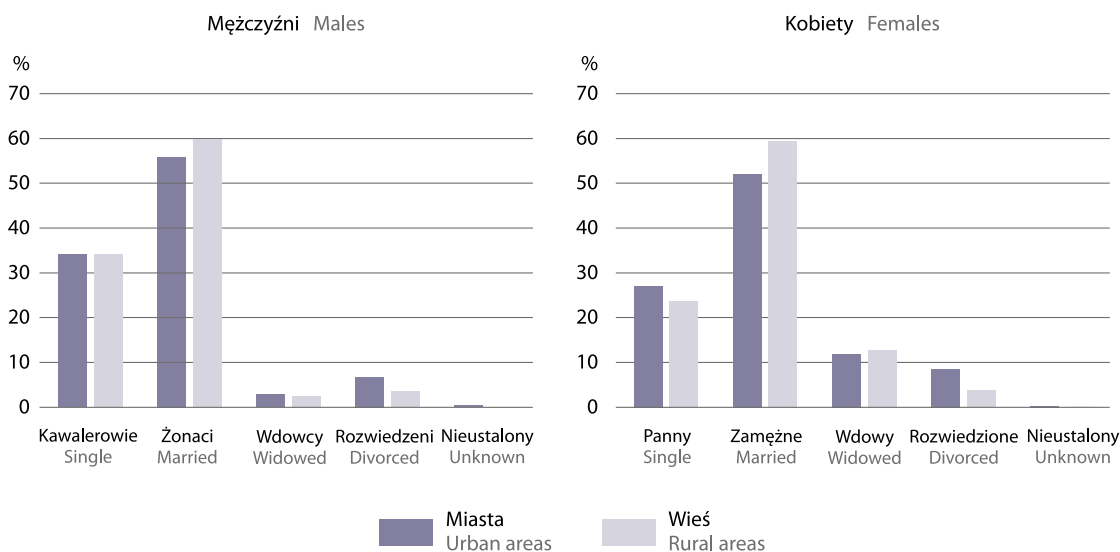
Osoby, w stosunku do małżeństwa, których sąd orzekł separację z prawnego punktu widzenia, w dalszym ciągu pozostają w stanie małżeńskim.

Wyniki NSP 2021 r. wskazują, że struktura populacji według stanu cywilnego pozostaje zbliżona do notowanej w spisie z 2011 r.

Najbardziej liczną grupę stanowiły osoby żonate i zamężne, których udział w grupie osób w wieku 15 lat i więcej wyniósł, podobnie jak w poprzednim spisie, 56,8% (w kraju – 56,0%, wzrost o 0,2 p. proc.). Odsetek kawalerów i panien zmniejszył się o 1,0 p. proc. do poziomu 29,6% (w Polsce – 27,5%, spadek o 1,3 p. proc.). Udział osób owdowiałych wyniósł 7,7% wobec 8,9% w 2011 r. (w kraju 8,4%, spadek o 1,2 p. proc.), natomiast rozwiedzionych 5,6%, tj. o 2,2 p. proc. więcej. (w Polsce – 7,6%, wzrost o 2,6 p. proc.).

Wykres 6. Ludność w wieku 15 lat i więcej według płci i stanu cywilnego w 2021 r.

Chart 6. Population aged 15 and more by sex and marital status in 2021

W NSP 2021 spisano 850,4 tys. osób w kategorii kawaler/panna (469,4 tys. mężczyzn oraz 380,9 tys. kobiet). Wśród mężczyzn w wieku 15 lat i więcej 34,1% stanowili kawalerowie (w 2011 r. – 35,3%), podczas gdy odsetek panien był niższy i wyniósł 25,5% omawianej populacji (w 2011 r. – 26,2%).

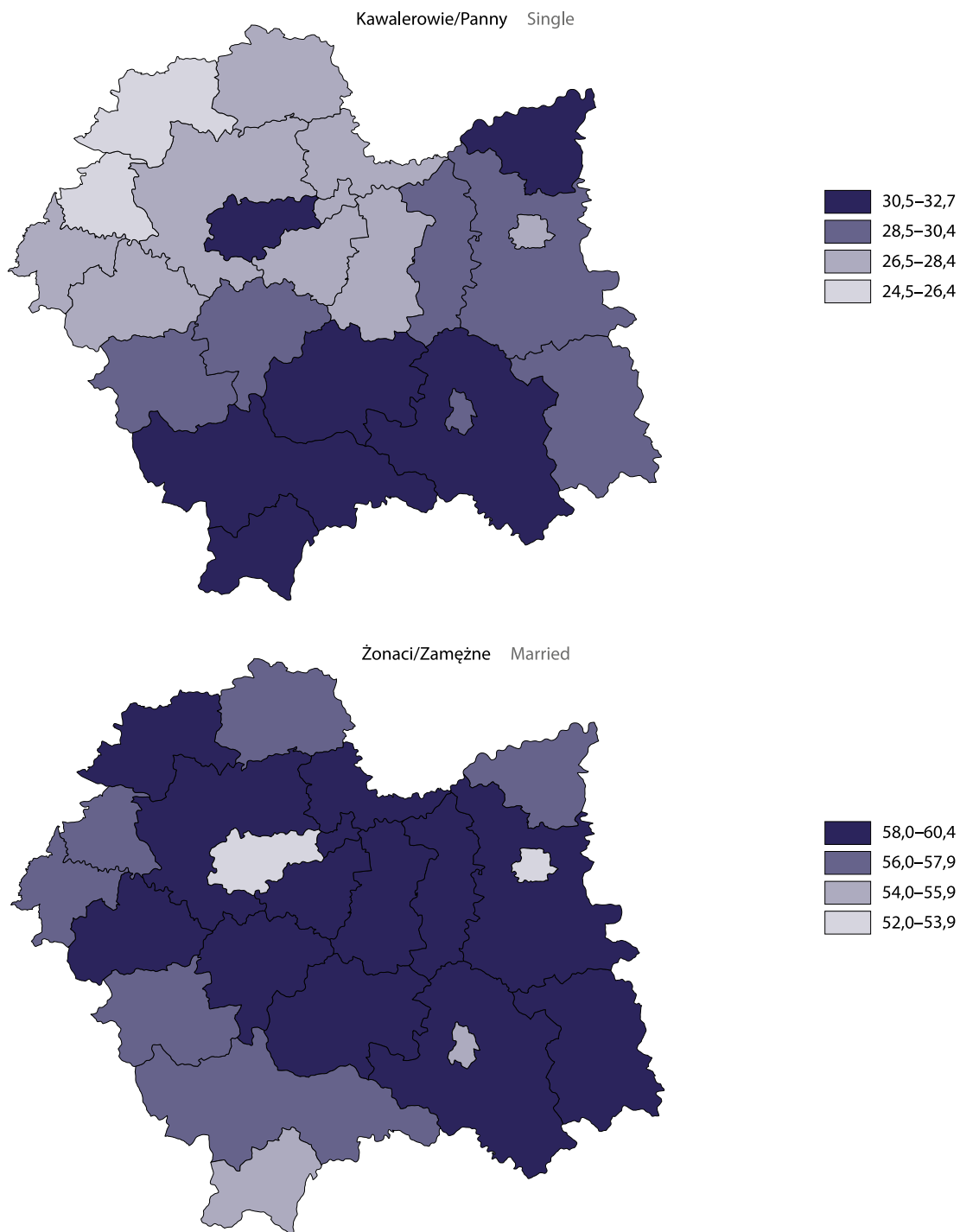
Struktura ludności według stanu cywilnego była zróżnicowana ze względu na miejsce zamieszkania. Panny stanowiły 27,2% populacji miejskiej, podczas gdy na wsi ich odsetek wyniósł 23,8% (w poprzednim spisie odpowiednio 27,0% i 25,3%), natomiast odsetek kawalerów zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich wyniósł 34,1%. (w 2011 r. odpowiednio 36,9% i 33,6%).

W ujęciu terytorialnym najwięcej panien zamieszkiwało Kraków – 30,3% oraz powiat tatrzański – 26,6%, natomiast największy odsetek kawalerów wystąpił w powiecie dąbrowskim – 36,7%. Najmniej panien i kawalerów zamieszkiwało powiat olkuski odpowiednio: 19,4% i 30,0%.

W kategorii żonaty/zamężna spisano 1630,1 tys. osób (796,7 tys. mężczyzn i 833,4 tys. kobiet). Odsetek żonatych mężczyzn wyniósł 57,9% i był o 2,1 p. proc. większy w porównaniu z zamężnymi kobietami (w 2011 r. 58,7% wobec 55,0%). Analizując dane, można zaobserwować wyższy odsetek osób żonatych/zamężnych na terenach wiejskich – 59,7% wobec 53,8% w miastach (w 2011 r. – 58,3% i 55,2%). Największy udział takich osób odnotowano w powiecie wielickim – 60,4%, natomiast najmniejszy w Krakowie – 52,0%.

Wyniki NSP 2021 wykazały 220,3 tys. osób owdowiałych. W województwie małopolskim różnica pomiędzy odsetkiem wdów i wdowców wyniosła 9,6 p. proc. wobec 11,5 p. proc. według wyników NSP 2011. W kraju zaobserwowano podobne tendencje. Nadumieralność mężczyzn wpływa bezpośrednio na owdowienie kobiet. Odsetek wdów wyniósł 13,5% i był o 10,6 p. proc. większy niż wdowców. Udział osób owdowiałych w ogólnej liczbie osób w poszczególnych powiatach wahał się od 6,7% w Krakowie do 10,4% w powiecie miechowskim.

Mapa 7. Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego w 2021 r.
Map 7. Population aged 15 and more by marital status in 2021

Według stanu cywilnego najmniej liczną grupą (161,5 tys.) były osoby rozwiedzione. Wśród kobiet odsetek rozwiedzionych ukształtował się na poziomie 6,2% wobec 3,9% w 2011 r., natomiast wśród mężczyzn wyniósł 5,1% wobec 2,9%. W Polsce ich udział był większy i wynosił odpowiednio 8,3% i 6,8%. Zdecydowanie więcej osób rozwiedzionych mieszkało w miastach – 7,7% badanej populacji (mężczyźni – 6,8%, kobiety – 8,5%), natomiast na wsi – 3,6% (mężczyźni – 3,5%, kobiety – 3,8%). W ujęciu terytorialnym największy odsetek osób rozwiedzionych odnotowano w Tarnowie (9,1%) oraz Krakowie i powiecie chrzanowskim (po 7,9%), a najmniejszy w powiatach limanowskim (2,6%) i nowosądeckim (2,9%).

Tablica 3. Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego w 2021 r.

Table 3. Population aged 15 years and more by marital status in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Kawalerowie, panny Single	Żonaci, zamężne Married	Wdowcy, wdowy Widowed	Rozwiedzeni, rozwiedzione Divorced	Nieustalony Unknown
w tysiącach in thousands						
Ogółem Total	2869234	850381	1630102	220343	161538	6870
Mężczyźni Males	1375850	469435	796713	36787	69501	3414
Kobiety Females	1493384	380946	833389	183556	92037	3456
struktura pozioma (w %) horizontal structure (in %)						
Mężczyźni Males	100,0	34,1	57,9	2,7	5,1	0,2
Kobiety Females	100,0	25,5	55,8	12,3	6,2	0,2

Rozdział 2

Chapter 2

Ludność według kraju urodzenia i obywatelstwa

Population by country of birth and citizenship

2.1. Ludność według kraju urodzenia

2.1. Population by country of birth

Informacje o kraju urodzenia i obywatelstwie osób pozwalają na dodatkową charakterystykę ludności kraju. Dzięki nim możliwe jest wyodrębnienie pewnych subpopulacji z przeszłością migracyjną, czyli cudzoziemców urodzonych w kraju i za granicą oraz obywateli danego kraju urodzonych za granicą.

Kraj urodzenia zgodnie z międzynarodowymi zaleceniami należało podać biorąc pod uwagę granice państw aktualne w momencie spisu, a nie w momencie urodzenia osoby, np. jeżeli osoba urodziła się w Wilnie, to – bez względu na rok jej urodzenia – jako kraj urodzenia należało wpisać Litwa.

W spisie ludności i mieszkań 2021 istniała możliwość podania jednego obywatelstwa, w tym statusu bezpaństwowca (osoby nieposiadającej obywatelstwa żadnego kraju). W przypadku posiadania kilku obywatelstw, należało wybrać jedno, kierując się następującą hierarchią: Polska, kraje Unii Europejskiej, kraje trzecie. Określone zostały zasady, według których respondent powinien udzielić odpowiedzi w przypadku posiadania więcej niż jednego obywatelstwa:

- osoba posiadająca obywatelstwo polskie i inne powinna wybrać odpowiedź „Polska”;
- cudzoziemiec posiadający:
 - kilka obywatelstw, z których jedno jest obywatelstwem kraju należącego do Unii Europejskiej (UE) – powinien podać nazwę kraju należącego do UE;
 - obywatelstwo kilku krajów UE – powinien wpisać nazwę jednego z tych krajów (wybraną według uznania);
 - obywatelstwo kilku krajów nienależących do UE – powinien wpisać nazwę jednego z tych krajów (wybraną według uznania).

Tablica 4. Ludność według kraju urodzenia
Table 4. Population by country of birth

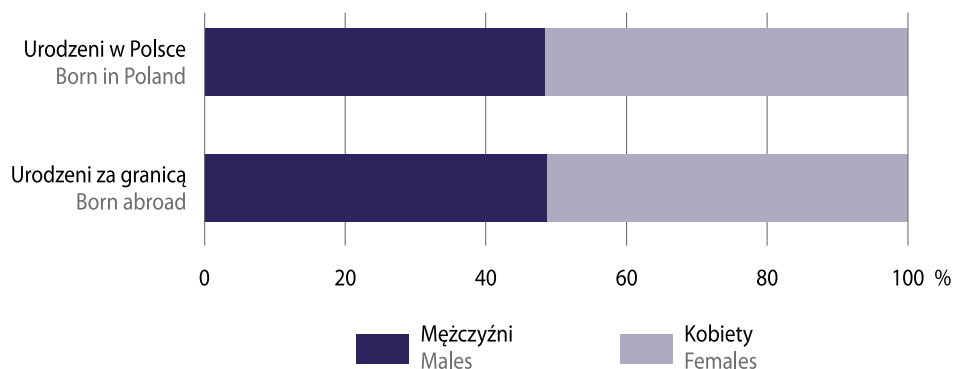
Kraj urodzenia Country of birth	2011		2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	2011=100
Ogółem Total	3337471	100,0	3432295	100,0	102,8
Polska Poland	3305041	99,0	3371566	98,2	102,0
Inny kraj Other country	31382	0,9	59573	1,7	189,8
Nieustalony Unknown	1048	0,0	1156	0,0	110,3
Miasta Urban areas	1640965	49,2	1648135	48,0	100,4
Polska Poland	1618643	49,0	1612975	47,8	99,6
Inny kraj Other country	21611	68,9	34434	57,8	159,3
Nieustalony Unknown	711	67,8	726	62,8	102,1
Wieś Rural areas	1696506	50,8	1784160	52,0	105,2
Polska Poland	1686398	51,0	1758591	52,2	104,3
Inny kraj Other country	9771	31,1	25139	42,2	257,3
Nieustalony Unknown	337	32,2	430	37,2	127,6

Wyniki NSP 2021 wskazują, że 98,2% (3371,6 tys.) stałych mieszkańców województwa małopolskiego urodziło się w Polsce, a 1,7% (59,6 tys.) poza obecnymi granicami Polski. Dla pozostałych osób (1,2 tys.) nie udało się ustalić miejsca urodzenia. W porównaniu z poprzednim spisem zmieniły się (o 0,8 p. proc.) proporcje populacji województwa według kraju urodzenia na korzyść osób urodzonych za granicą. Nie zmienił się odsetek osób o nieustalonym miejscu urodzenia.

W relacji do spisu z 2011 r. w województwie małopolskim niemal podwoiła się liczba osób urodzonych za granicą. Populacja urodzona poza Polską liczyła 59,6 tys. osób, podczas gdy poprzednie badanie wykazało, że było ich 31,4 tys. Wśród osób urodzonych za granicą przeważają kobiety, przy czym ich odsetek w tej grupie jest nieco mniejszy niż wśród kobiet urodzonych w Polsce (odpowiednio 51,2% i 51,5%). W odniesieniu do spisu z 2011 r. odsetek kobiet urodzonych za granicą zmniejszył się o 2,7 p. proc., podczas gdy udział kobiet urodzonych w Polsce zwiększył się o 0,1 p. proc.

Wykres 7. Ludność według miejsca urodzenia i płci w 2021 r.

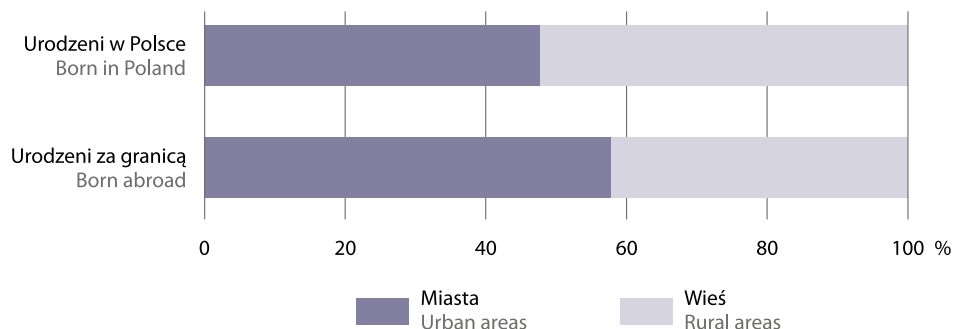
Chart 7. Population by place of birth and sex in 2021

Spośród osób urodzonych poza granicami kraju większość (57,8%) mieszka w miastach, z kolei w przypadku osób urodzonych w Polsce większy jest odsetek mieszkańców wsi (52,2%). Pomimo nadal wyraźnej przewagi mieszkańców miast wśród osób urodzonych poza granicami kraju, coraz bardziej widoczny w tej grupie osób jest trend migracyjny na obszary wiejskie. W poprzednim spisie odsetek mieszkańców miast urodzonych za granicą wyniósł 68,9%, co oznacza, że był o ponad 11 p. proc. większy niż obecnie. Jednocześnie na terenach wiejskich mieszkało 51,0% urodzonych w Polsce, a zatem o 1,2 p. proc. mniej niż wykazały wyniki NSP 2021.

Wykres 8. Ludność według miejsca urodzenia w miastach i na wsi w 2021 r.

Chart 8. Population by place of birth in urban and rural areas in 2021

Odsetek ludności województwa urodzonej za granicą różni się istotnie w zależności od wieku – najliczniejszą zbiorowość stanowią osoby w wieku 0–9 lat – 27,7% (16,5 tys.), a nieznacznie mniejszą osoby w wieku 10–19 lat – 26,1% (15,6 tys.). Grupa osób najstarszych, tj. w wieku 70 lat i więcej (8,1 tys.) stanowiła 13,5% populacji województwa urodzonej poza granicami Polski.

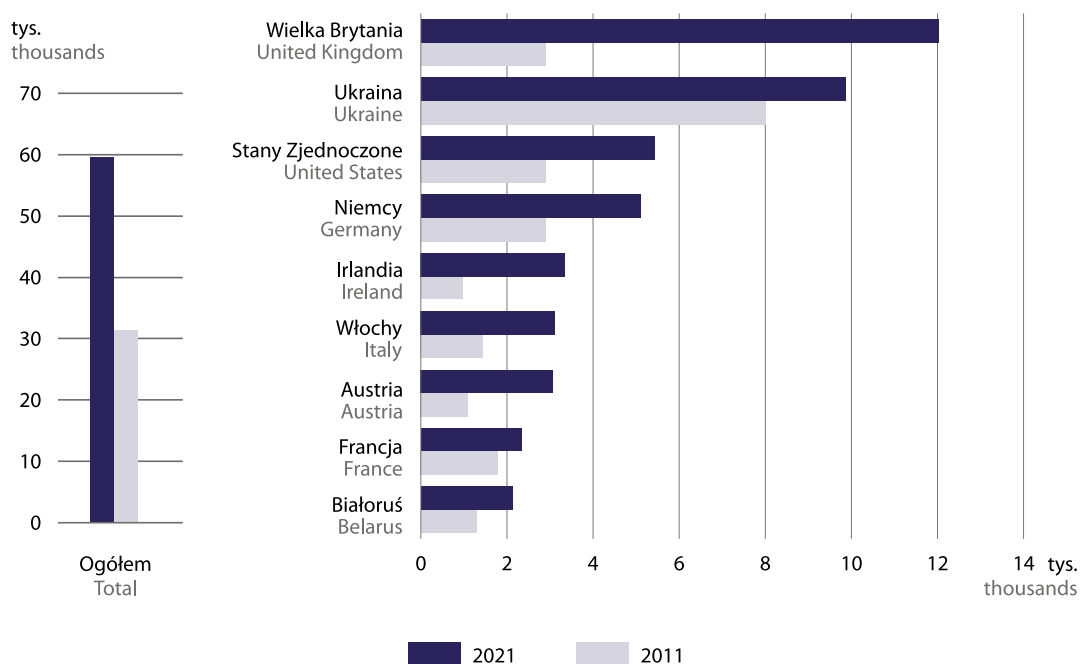
W strukturze wieku osób urodzonych w Polsce i za granicą występuje duże zróżnicowanie. Urodzeni w Polsce to najczęściej osoby pomiędzy 30 a 49 rokiem życia, których odsetek wynosi 31,3% (w tym osoby w wieku 30–39 lat – 16,4%, a w wieku 40–49 lat – 14,9%). Odsetek osób w tej grupie wieku dla populacji urodzonej za granicą to zaledwie 14,2% (w grupie 30–39 lat – 9,1%, w grupie 40–49 lat – 5,1%). Ponad połowa populacji województwa urodzonej poza granicami Polski to osoby w wieku 0–19 lat (53,9%). Biorąc pod uwagę fakt, że z tej liczącej 32,1 tys. osób grupy, ponad 11 tys. osób urodziło się w Wielkiej Brytanii, ponad 3 tys. w Irlandii i po ponad 2 tys. w Niemczech i Austrii, można przyjąć, że są to dzieci emigrantów przebywających czasowo za granicą z ostatnich 10 lat, które zostały zameldowane w Polsce, a tym samym wliczone do ludności Polski. Większość z nich wraz z rodzicami jednak w dalszym ciągu mieszka czasowo za granicą.

Wśród osób powyżej 70 roku życia blisko połowa (49,3%) wskazała Ukrainę jako kraj urodzenia, następnie Niemcy (15,2%) oraz Białoruś (6,9%). Duży odsetek osób starszych wśród osób urodzonych za granicą jest skutkiem zmian granic Polski i przesiedleń ludności lub migracji podczas wojny i w okresie powojennym.

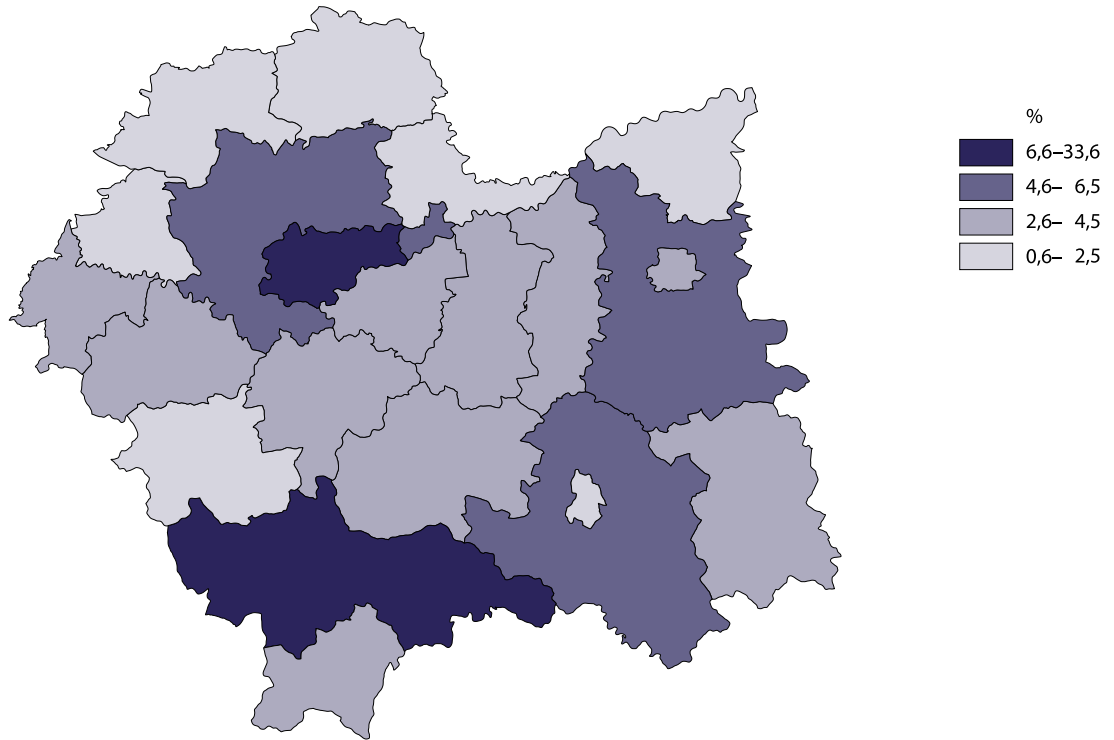
W ciągu 10 lat od poprzedniego spisu nastąpiła naturalna zmiana w strukturze wieku osób urodzonych za granicą. W 2011 r. osoby w wieku 60 lat i więcej stanowiły 40,0% tej subpopulacji, natomiast w 2021 r. niespełna 16%. O ponad 15 p. proc. wzrósł natomiast odsetek osób urodzonych za granicą poniżej 20-tego roku życia (z 38,6% w 2011 r. do 53,9% w 2021 r.), a także odsetek osób w wieku 20–59 lat (z 21,3% w 2011 r. do 30,4% w 2021 r.).

Analiza liczby ludności województwa małopolskiego według wybranych krajów urodzenia wykazała istotne zmiany w porównaniu ze spisem ludności z 2011 r. W poprzednim spisie najczęściej wskazywanym krajem urodzenia była Ukraina, natomiast obecnie jest to Wielka Brytania. Populacja osób urodzonych w Wielkiej Brytanii wzrosła ponad czterokrotnie (z 2,9 tys. do 12,0 tys.). Ponad trzykrotnie wzrosła liczba osób urodzonych w Irlandii, a ponad dwukrotnie – w Austrii i we Włoszech. Jednocześnie ubyło osób urodzonych na Litwie, Łotwie, w Wietnamie i na Węgrzech, przy czym odsetek osób urodzonych w tych krajach (z wyjątkiem Litwy) był w skali województwa nieznaczący.

Wykres 9. Ludność urodzona za granicą według wybranych krajów urodzenia
Chart 9. Foreign-born population by selected country of birth

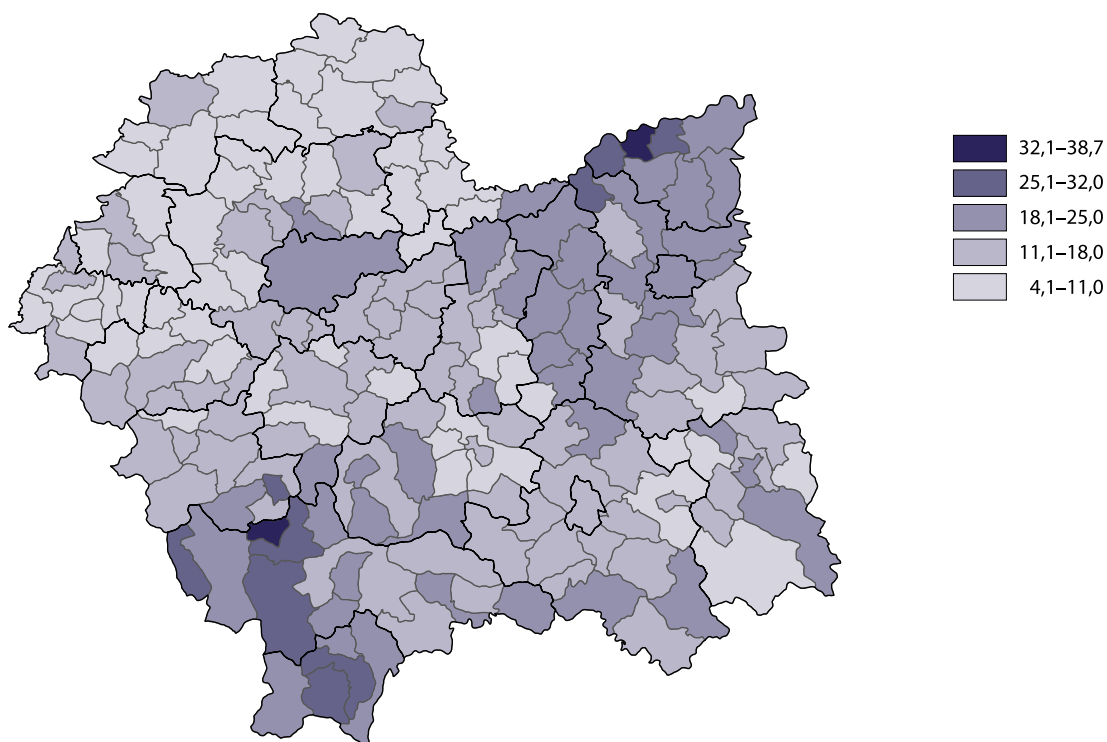

Mapa 8. Ludność urodzona za granicą w 2021 r. (województwo=100)
 Map 8. Population born abroad in 2021 (voivodship=100)

Ponad 1/3 z prawie 60 tys. mieszkańców województwa małopolskiego, którzy urodzili się za granicą mieszkała w Krakowie (33,6%). Wśród pozostałych powiatów największą liczbę mieszkańców urodzonych za granicą Polski odnotowano w powiecie nowotarskim – 4,4 tys. osób (7,4%), a nieco mniejszą w powiatach krakowskim – 3,7 tys. (6,2%), tarnowskim – 3,5 tys. (5,8%) oraz nowosądeckim – 3,4 tys. (5,7%). Średnio na 1000 mieszkańców województwa przypada ponad 17 osób urodzonych za granicą, przy czym w poszczególnych powiatach liczby te wahają się od 25 (Kraków) do 8 (powiat miechowski).

Mapa 9. Ludność urodzona za granicą na 1000 mieszkańców w 2021 r.
 Map 9. Population born abroad per 1000 inhabitants in 2021

2.2. Ludność według kraju obywatelstwa

2.2. Population by citizenship

Obywatelstwo oznacza prawną więź pomiędzy osobą a państwem, nie wskazuje ono na pochodzenie etniczne tej osoby i jest niezależne od pytania o narodowość. Dla osób nieposiadających obywatelstwa żadnego kraju przewidziana była możliwość odpowiedzi: nie posiadam obywatelstwa żadnego kraju. Jeśli spisywana osoba posiadała obywatelstwa kilku krajów, zastosowano hierarchię wskazań: Polska, kraje UE, kraje trzecie.

Cudzoziemiec – to osoba, która nie posiada polskiego obywatelstwa, bez względu na fakt posiadania lub nie obywatelstwa (obywatelstw) innych krajów.

Bezpaństwowiec – to osoba nieposiadająca obywatelstwa żadnego kraju (bezpaństwowcy są zaliczani do cudzoziemców).

Wyniki spisu 2021 wykazały, że wśród stałych mieszkańców województwa małopolskiego 99,7% (3432,3 tys. osób) to obywatele Rzeczypospolitej Polskiej, a tylko 0,3% (8,6 tys.) stanowią cudzoziemcy, tj. osoby bez polskiego obywatelstwa, wśród których 3 deklarowały się jako bezpaństwowcy. W kraju proporcje populacji według obywatelstwa rozkładały się podobnie. Wśród stałych mieszkańców Polski ponad 99,7% (37923,9 tys.) to obywatele Rzeczypospolitej Polskiej, a jedynie 0,3% (111,9 tys.) stanowią cudzoziemcy, tj. osoby bez polskiego obywatelstwa – w tym 111,8 tys. osób wskazało obywatelstwo innego kraju, a 66 osób określiło się jako bezpaństwowcy. Warto podkreślić, że dzięki wykorzystaniu m.in. rejestrów, kraju obywatelstwa nie ustalono zaledwie dla 341 osób w Polsce, w tym 36 mieszkańców województwa małopolskiego (wobec odpowiednio 8805 i 580 w 2011 r.). Można przypuszczać, że w zdecydowanej większości są to obywatele polscy i liczba obywateli innych państw mieszkających w województwie małopolskim na stałe nie jest obciążona znacznym błędem.

Tablica 5. Ludność według kraju obywatelstwa

Table 5. Population by citizenship

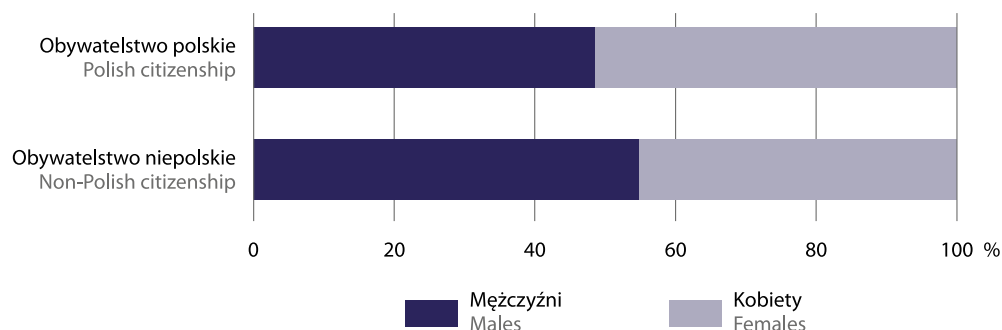
Kraj obywatelstwa Country of citizenship	2011		2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	2011=100
Ogółem Total	3337471	100,0	3432295	100,0	102,8
Polska Poland	3332579	99,9	3423613	99,7	102,7
Inny kraj Other country	4167	0,1	8643	0,3	207,4
w tym of which					
Ukraina Ukraine	874	21,0	3732	43,2	427,0
Bezpaństwowcy Stateless persons	145	0,0	3	0,0	2,1
Nieustalony Unknown	580	0,0	36	0,0	6,2

Mimo, iż liczba cudzoziemców mieszkających w województwie małopolskim na stałe nie jest zbyt duża, to subpopulacja ta jest dosyć zróżnicowana – struktura płci, wieku, stanu cywilnego i wykształcenia jest różna dla obywateli poszczególnych krajów. Widoczne są również różnice pomiędzy strukturą tych cech dla subpopulacji cudzoziemców jako całości, a analogiczną strukturą dla obywateli polskich.

Wśród ogółu osób z obywatelstwem niepolskim przeważają mężczyźni, którzy stanowią 54,8% tej subpopulacji. Wśród osób z obywatelstwem polskim odsetek ten wyniósł 48,5%.

Zdecydowana większość mieszkańców województwa z obywatelstwem niepolskim to osoby w wieku wysokiej aktywności zawodowej, tj. pomiędzy 20 a 49 rokiem życia (65,5%), podczas gdy wśród osób z polskim obywatelstwem odsetek ten jest zauważalnie mniejszy (43,4%). Spore dysproporcje widoczne są również w grupie osób starszych, tj. po 60 roku życia. W tej kategorii odsetek osób z obywatelstwem niepolskim jest ponad dwukrotnie mniejszy (9,6%) niż wśród osób mających polskie obywatelstwo (23,6%). Wśród osób najmłodszych, przed 20 rokiem życia różnice nie są tak wyraźne jak w omawianych wyżej grupach. Odsetek cudzoziemców jest mniejszy (14,0%) niż osób z obywatelstwem polskim (21,2%).

Wykres 10. Struktura ludności według płci i obywatelstwa w 2021 r.
Chart 10. Population structure by sex and the citizenship in 2021

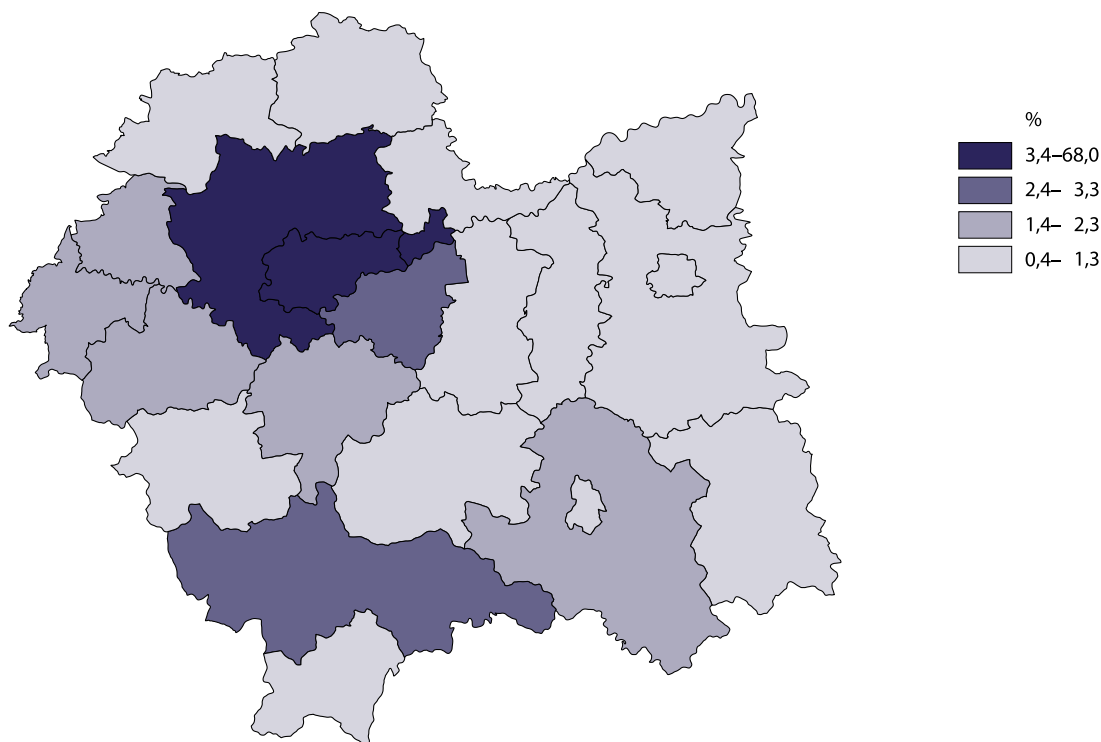

Wśród osób z obywatelstwem niepolskim mieszkających w województwie małopolskim na stałe najwięcej jest obywateli Ukrainy (43,2% ogółu). Dużą zbiorowość stanowią również obywatele Białorusi (13,6%), a ponadto Rosji (3,9%), Włoch (3,4%) oraz Wielkiej Brytanii (3,1%). Obywatele tych pięciu państw stanowią blisko 70% cudzoziemców mieszkających w województwie.

Porównując liczbę ludności z obywatelstwem innych krajów z poprzednim spisem ludności i mieszkań, na uwagę zwraca ponad 6-krotny wzrost liczby obywateli Białorusi. Wysoki, ponad 4-krotny wzrost obserwowany jest również w przypadku osób z obywatelstwem Ukrainy, ponadto niemal podwoiła się liczba obywateli Włoch. Jednocześnie odnotowano blisko 2-krotny spadek liczby obywateli Austrii. Mniej było również obywateli Stanów Zjednoczonych (o 28,8%) i Niemiec (o 12,2%).

Rozmieszczenie terytorialne ludności z obywatelstwem niepolskim nie jest równomierne. W 2021 r. blisko 70% obywateli innych krajów, mieszkało na terenie Krakowa. Stosunkowo duży odsetek osób z obywatelstwem niepolskim odnotowano również w sąsiadujących ze stolicą województwa powiatach krakowskim (6,9%) i wielickim (3,0%). Najmniej cudzoziemców mieszkało w powiatach dąbrowskim i proszowickim (po 0,4%).

Mapa 10. Ludność z niepolskim obywatelstwem według miejsca zamieszkania w 2021 r.
Map 10. Population with non-Polish citizenship by place of residence in 2021

Rozdział 3

Chapter 3

Wykształcenie ludności

Education of the population

Poziom wykształcenia oznacza najwyższy ukończony cykl kształcenia niezależnie od formy kształcenia (dziennej, wieczorowej, zaocznej, eksternistycznej/stacjonarnej, niestacjonarnej, na odległość, korespondencyjnej) w kraju lub za granicą uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą zaliczenia do danego poziomu wykształcenia jest uzyskanie odpowiedniego dokumentu – świadectwa lub dyplomu ukończenia szkoły.

Zgodnie z przyjętymi założeniami poziom wykształcenia ustalany jest osobom w wieku 13 lat i więcej, co wynika z obowiązującego systemu kształcenia i ukończenia pierwszego z poziomów edukacji.

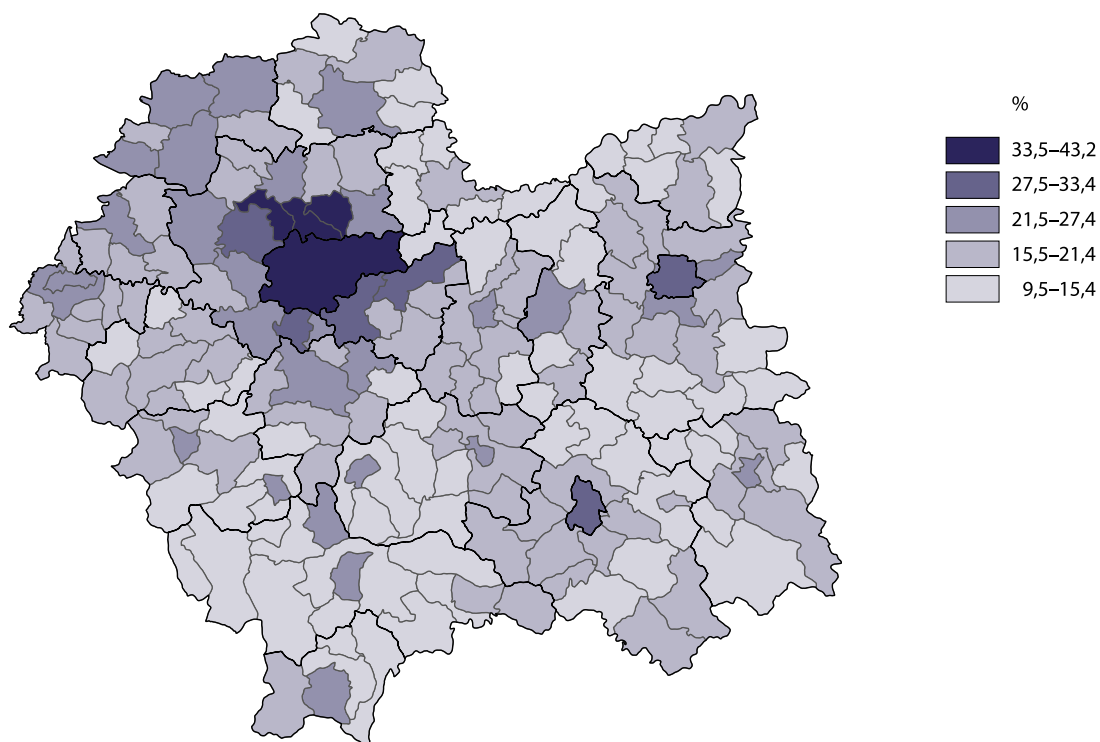
Kategorie poziomów wykształcenia, jak też wszystkie agregacje poszczególnych poziomów wykształcenia zarówno z NSP 2011, jak też NSP 2021 dokonane na potrzeby analizy zostały opracowane na podstawie klasyfikacji ISCED 2011.

W wyniku reformy systemu oświaty z 2017 roku z dniem 31 sierpnia 2019 r. zostały zlikwidowane gimnazja (od roku szkolnego 2017/2018 nie były już prowadzone rekrutacje na kolejny rok szkolny). W konsekwencji tych zmian w pierwszych klasach szkół średnich i branżowych naukę rozpoczęli uczniowie ostatniego rocznika absolwentów gimnazjów i pierwszego rocznika absolwentów ośmioletniej szkoły podstawowej, co miało wpływ na strukturę ludności według najniższych poziomów wykształcenia (tj. gimnazjalnego oraz podstawowego).

Według wyników NSP 2021 liczba ludności w wieku 13 lat i więcej, dla której ustalany był poziom wykształcenia wyniosła 2940,7 tys. i w ciągu dekady zwiększyła się o 2,2% (w kraju spadek o 1,9%). Proporcje według płci dla tej grupy ludności nie uległy zmianie – nadal przeważały kobiety, a ich liczba w 2021 r. wyniosła 1528,4 tys., tj. 52,0% (w Polsce – 52,1%). Nieznacznie zmieniła się struktura ludności w wieku 13 lat i więcej uwzględniając miejsce zamieszkania, w miastach udział tej zbiorowości osób wyniósł 49,0% i zmniejszył się w porównaniu do 2011 r. o 1,2 p. proc. na korzyść wsi (w kraju spadek o 1,0 p. proc. do poziomu 60,5%).

W 2021 r. w województwie małopolskim wśród ludności w wieku 13 lat i więcej odsetek osób z wykształceniem wyższym osiągnął poziom 25,6%, tym samym wzrósł w porównaniu z 2011 r. o 8,4 p. proc. (w kraju – 24,5%, wzrost o 7,5 p. proc.). Zgodnie z wynikami najnowszego spisu liczba osób, które ukończyły studia wyższe wyniosła 753,0 tys. (w kraju – 8050,1 tys.), przy czym: 3,4% stanowiły osoby mające stopień naukowy co najmniej doktora, 72,7% – posiadające tytuł magistra, magistra inżyniera lub równorzędny, a 23,2% – tytuł licencjata, inżyniera lub równorzędny (w Polsce odpowiednio – 2,8%, 71,9% oraz 24,6%). W 2011 r. osób legitymujących się wykształceniem wyższym było o 259,0 tys. mniej, oznacza to zwiększenie się tej zbiorowości w ciągu dekady o 52,4% (w kraju – o 41,4%).

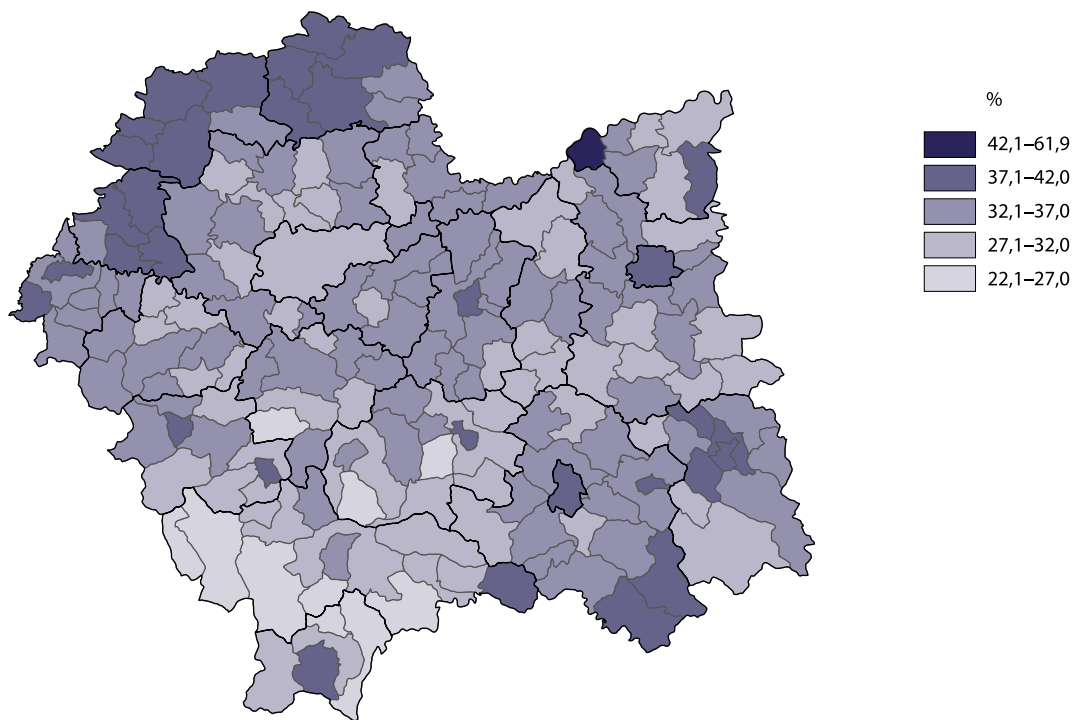
Mapa 11. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem wyższym
 Map 11. Population aged 13 and more with tertiary education

W okresie międzyspisowym udział osób deklarujących posiadanie dyplomu ukończenia szkoły policealnej w strukturze ludności w wieku 13 lat i więcej kształtował się na poziomie 3,4% (w Polsce – 3,5%) wobec 2,5% w 2011 r.

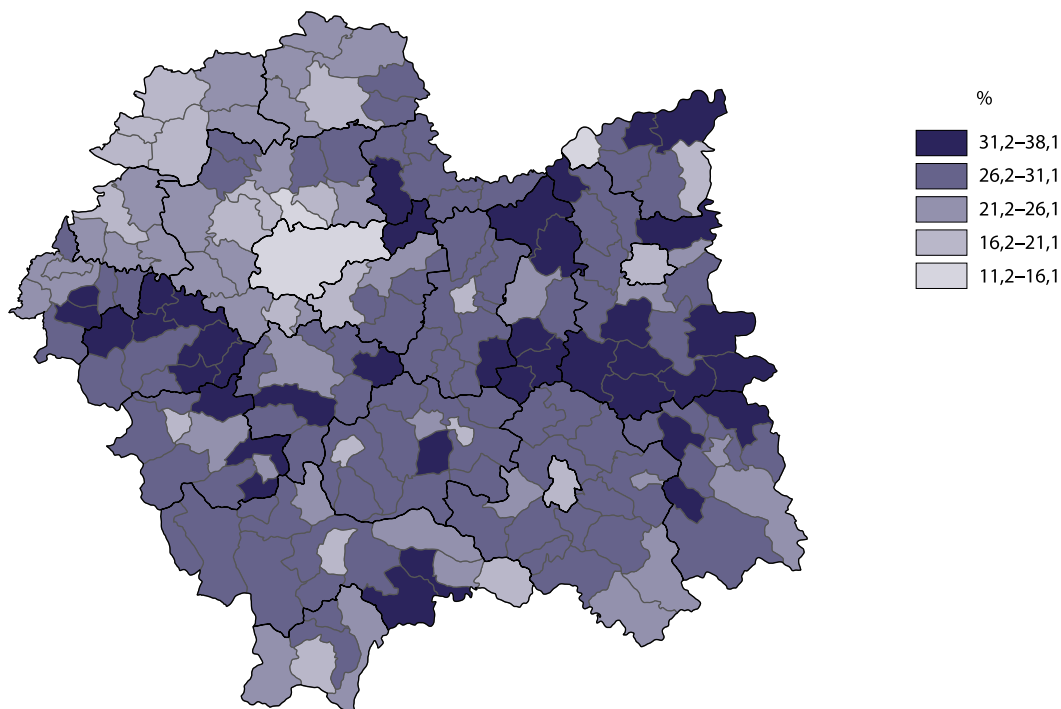
Absolwenci szkół średnich (ogólnokształcących i zawodowych) stanowili 30,0% omawianej populacji (w kraju – 30,8%). Liczebność tej grupy w porównaniu z wynikami poprzedniego spisu wzrosła o 57,5 tys., tj. o 7,0% (w kraju – o 4,4%). Liczba osób, które posiadały świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej wzrosła o 78,9 tys., tj. o 16,4% i wyniosła 561,4 tys., natomiast zbiorowość osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym zmniejszyła się o 21,5 tys., tj. o 6,3%, do poziomu 321,2 tys. (w Polsce odpowiednio wzrost o 10,3% oraz spadek o 4,2%).

Mapa 12. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem średnim i policealnym
 Map 12. Population aged 13 and more with secondary and post-secondary education

W strukturze ludności według poziomu wykształcenia udział osób legitymujących się wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym był zbliżony do wyników z 2011 r. i wyniósł 22,6% (w kraju – 21,3%).

Mapa 13. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym
 Map 13. Population aged 13 and more with basic vocational/sectoral education

Wykształcenie gimnazjalne w 2021 r. posiadało 78,6 tys. osób, tj. 2,7% ogółu ludności w wieku 13 lat i więcej. W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu odsetek osób legitymujących się wykształceniem gimnazjalnym zmniejszył się o 45,3% (w Polsce – o 44,0%).

Znaczne zmiany można zaobserwować również w przypadku osób z wykształceniem podstawowym. Jeszcze w 2011 r. deklarowało je 491,5 tys. osób, co stanowiło 17,1% ogółu omawianej populacji, natomiast w roku 2021 liczba osób z wykształceniem podstawowym spadła do 312,1 tys. – tj. o 36,5% (w Polsce – o 36,8%).

W przekroju terytorialnym wśród osób w wieku 13 lat i więcej legitymujących się wykształceniem wyższym dominował Kraków – 43,2%. W Nowym Sączu udział tej grupy osób wyniósł 27,8%, a w Tarnowie 27,7%. W powiatach odsetek osób z wykształceniem wyższym wahał się od 14,6% w powiecie proszowickim do 26,8% w powiecie wielickim. W województwie średnia wyniosła 25,6%.

Największy odsetek osób deklarujących wykształcenie średnie (łącznie z policealnym) zanotowano w powiecie olkuskim (38,7%), a najmniejszy w nowotarskim (28,9%). W miastach na prawach powiatu wyniósł odpowiednio: w Nowym Sączu – 38,9%, Tarnowie – 37,1%, Krakowie – 31,9%. W województwie omawiany wskaźnik kształtował się na poziomie 33,4%.

Udział osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe wśród ludności poszczególnych powiatów był zróżnicowany. Najwyższy zanotowano w powiecie wadowickim (30,5%), a najniższy w powiecie olkuskim (19,9%). W miastach na prawach powiatu omawiany wskaźnik wyniósł odpowiednio: w Krakowie – 12,5%, Nowym Sączu – 18,3%, natomiast w Tarnowie – 19,6%. Średnia dla województwa wyniosła 22,6%. W szesnastu powiatach odsetek osób legitymujących się wykształceniem gimnazjalnym (wśród ludności danego powiatu) przewyższał średni wskaźnik dla województwa (2,7%), przy czym najwyższy – po 3,4% – odnotowano w powiatach limanowskim, nowotarskim i tatrzańskim. Najniższy udział osób z tym poziomem wykształcenia zanotowano w Krakowie (1,9% mieszkańców miasta).

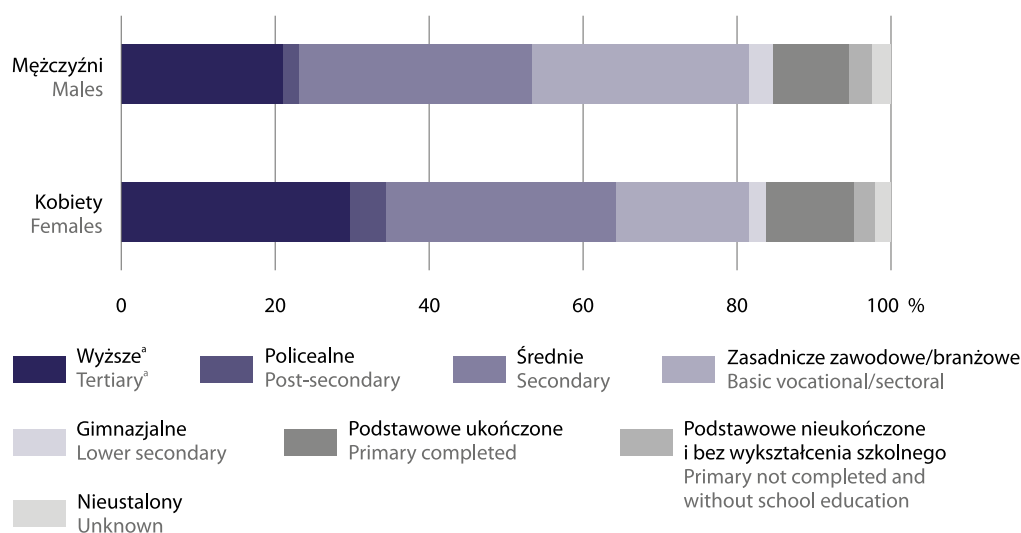
Poziom wykształcenia podstawowy i niższy deklarowali przede wszystkim mieszkańcy powiatu nowotarskiego (20,9%). Najniższy odsetek w tej grupie osób wystąpił w powiecie wielickim (12,4%). W miastach na prawach powiatu udział kształtował się następująco: w Krakowie (8,0%), Nowym Sączu (9,5%), a w Tarnowie (10,0%). W województwie odsetek osób z wykształceniem podstawowym i niższym wyniósł 13,5%.

Tablica 6. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2021 r.
Table 6. Population aged 13 and more by educational level in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem ^a w liczbach bezwzględ- nych Grand total ^a in absolute figures	Poziom wykształcenia Educational level							
		wyższe ^b tertiary ^b	średnie i policealne secondary and post-secondary			zasadnicze zawodowe/ branżowe basic vocational/ sectoral	gimnazjalne i podsta- wowe ukończone lower secondary and primary completed	podstawo- we nieukoń- czone i bez wykształ- cenia szkolnego primary not completed and without school education	
			razem total	w tym of which					
			średnie zawodowe vocational secondary	średnie ogólno- kształcące general secondary					
Ogółem Total	2940656	752962	982937	561399	321200	663601	390693	84958	
Powiaty: Powiats:									
bocheński	89762	17610	32369	19766	9689	23083	12103	2945	
brzeski	78485	13381	25906	16425	7079	23623	11182	2563	
chrzanowski	106559	21918	39556	22975	12491	24193	15901	2706	
dąbrowski	50340	7919	17465	10765	5053	13641	8143	1498	
gorlicki	91159	15670	32128	21046	7601	25151	13722	2912	
krakowski	249758	64891	81673	47190	26881	57882	33563	7939	
limanowski	108136	18282	34460	22245	9431	30589	18965	4064	
miechowski	41583	7605	15932	11025	3588	9365	6833	1258	
myślenicki	107969	21502	34833	22117	9812	30283	15809	3939	
nowosądecki	177458	30351	60834	38059	17430	48373	27923	6484	
nowotarski	161879	26397	46724	24672	17313	43026	33692	5588	
olkuski	95024	22007	36765	22728	10742	18902	13153	2662	
oświęcimski	130899	26487	47019	29055	13985	34285	16812	3891	
proszowicki	37067	5400	12335	7842	3571	10855	6771	1044	
suski	70990	11746	23085	13614	7484	19851	12853	2399	
tarnowski	169417	28500	54720	33620	16441	50524	26204	5390	
tatrzański	57356	10726	18015	10404	5880	13057	11531	1748	
wadowicki	134934	23069	44515	27912	12752	41215	19700	4260	
wielicki	115556	30912	38361	21325	12788	26456	14116	3553	
Miasta na prawach powiatu: Cities with powiat status:									
Kraków	702053	302993	223991	105538	89569	88018	55884	13987	
Nowy Sącz	70031	19495	27272	14708	9315	12789	6375	2005	
Tarnów	94241	26101	34979	18368	12305	18440	9458	2123	

a Łącznie z nieustalonym poziomem wykształcenia. b Łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
a Including unknown educational level. b Including persons holding a college graduation diploma.

Wykres 11. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci w 2021 r.
 Chart 11. Population aged 13 and more by educational level and sex in 2021

^a Łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
^a Including persons holding a college graduation diploma.

Czynnikiem różnicującym ludność według poziomu wykształcenia była m.in. płeć. Z analizy danych spisowych wynika, że w 2021 r. kobiety częściej niż mężczyźni kończyły studia, zdobywając wykształcenie wyższe (29,8% wobec 21,1%) oraz szkoły średnie ogólnokształcące (12,7% wobec 9,0%), czy policealne (4,7% wobec 2,0%). W 2011 r. odsetek kobiet legitymujących się wykształceniem wyższym był o 4,6 p. proc. wyższy niż mężczyzn i wyniósł 19,4%. Dyplom szkoły średniej ogólnokształcącej posiadało 14,6% kobiet oraz 9,0% mężczyzn. Ukończenie szkoły policealnej deklarowało 3,5% kobiet wobec 1,3% mężczyzn. Mężczyźni zdecydowanie częściej niż kobiety byli absolwentami zasadniczych szkół zawodowych (28,2% wobec 17,4%) oraz szkół średnich zawodowych (odpowiednio 21,3% i 17,0%). W 2011 r. udział osób, które ukończyły szkołę zasadniczą zawodową był również wyższy (o 12,6 p. proc.) w przypadku mężczyzn i wyniósł 29,3%. Szkoły średnie zawodowe skończyło 18,0% mężczyzn i 15,6% kobiet. W grupie osób z wykształceniem ogólnokształcącym nadal przeważały kobiety stanowiąc 12,7% (spadek o 1,9 p. proc.), podczas gdy odsetek mężczyzn utrzymał się na poziomie notowanym w poprzednim spisie i wyniósł 9,0%.

W 2021 r. 11,4% kobiet miało ukończoną szkołę podstawową, natomiast wśród mężczyzn odsetek ten był mniejszy i kształtował się na poziomie 9,8% (w 2011 r. odpowiednio –18,6% i 15,5%).

Udział kobiet i mężczyzn, którzy nie mieli ukończonego wykształcenia na poziomie podstawowym oscylował wokół 3%, natomiast dla ponad 2% poziom wykształcenia nie został ustalony.

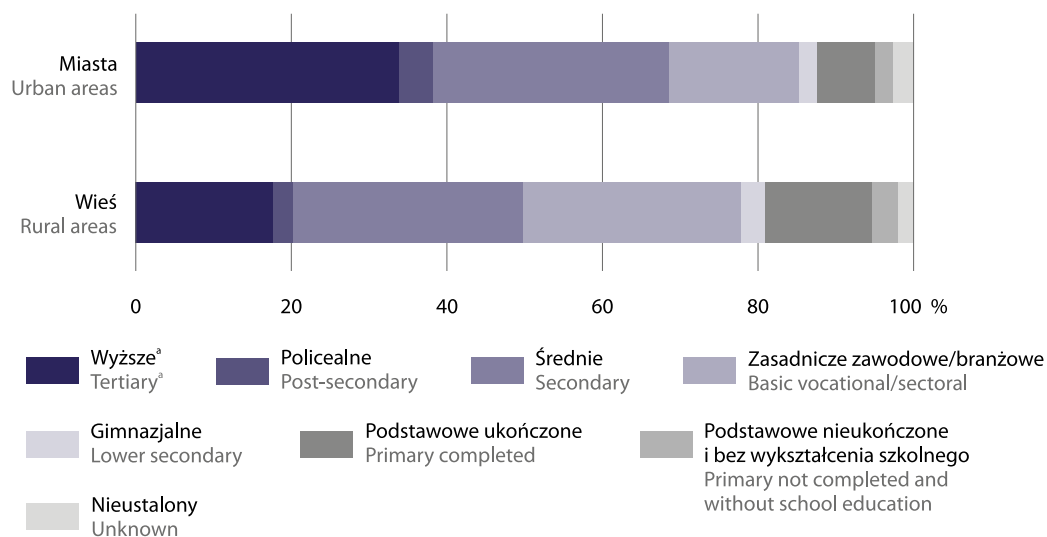
Poziom wykształcenia ludności różni się również w zależności od miejsca zamieszkania.

Według wyników spisu w 2021 r. spośród 1439,5 tys. ludności w wieku 13 lat i więcej zamieszkałej w miastach 33,9% stanowiły osoby, które ukończyły uczelnie wyższe (w kraju – 29,0%). Na wsi udział osób z wyższym wykształceniu był znacznie niższy i wyniósł 17,6% (w Polsce –17,5%). W relacji do 2011 r. odsetek osób legitymujących się dyplomem studiów wyższych był większy zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich (odpowiednio o 9,4 p. proc. i 7,9 p. proc.). Wzrost udziału osób z wyższym wykształceniem na wsi jest w dużej mierze skorelowany z rozwojem ośrodków podmiejskich. W okresie międzypisowym tempo przyrostu ludności wiejskiej wyniosło 5,2%, natomiast w miastach jedynie 0,4%.

W 2021 r. 438,8 tys. (tj. 30,5%) mieszkańców miast oraz 443,8 tys. (29,6%) mieszkańców wsi zadeklarowało ukończenie szkoły średniej (w kraju odpowiednio – 31,7% i 29,4%). W porównaniu z 2011 r. w miastach udział takich osób zmniejszył się o 2,1 p. proc., natomiast na wsi odnotowano wzrost 4,8 p. proc. Co piąta osoba na wsi i niespełna 18% w mieście miała ukończoną średnią szkołę zawodową. Udział osób, które ukończyły szkołę ogólnokształcącą w miastach wyniósł 12,6%, na wsi 9,3%.

Podobnie jak dziesięć lat wcześniej zdecydowanie więcej mieszkańców wsi niż miast legitymowało się wykształceniem zasadniczym zawodowym – 28,2% wobec 16,7% (w kraju odpowiednio 26,1% i 18,1%). Niespełna 14% osób z wykształceniem podstawowym ukończonym mieszkało na wsi, podczas gdy w 2011 r. ich odsetek wyniósł 23,0%. W miastach było to 7,5%, tj. o 3,7 p. proc. mniej.

Wykres 12. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i miejsca zamieszkania w 2021 r.
Chart 12. Population aged 13 and more by educational level and place of residence in 2021

Analizując poziom wykształcenia ludności według grup wieku można zauważyć, że w 2021 r. najwyższy udział osób legitymujących się wykształceniem wyższym stanowiły osoby pomiędzy 25 a 39 rokiem życia, tj. 47,5% ogółu ludności z wyższym wykształceniem (w kraju – 44,0%).

Wśród osób posiadających wykształcenie średnie i policealne najczęściej było osób młodych w wieku 20–29 lat, a ich udział w ogólnej liczbie osób posiadających świadectwo ukończenia tego typu szkoły wyniósł 19,9% (w Polsce – 17,8%).

Dyplom ukończenia szkoły zasadniczej zawodowej najczęściej wskazywały osoby w grupie wieku 45–69 lat, a odsetek ich wyniósł 56,0% w stosunku do ogólnej liczby osób o tym poziomie wykształcenia (w kraju – 57,6%). Osoby w młodszych grupach wieku – do 24 roku życia – zdecydowanie najchętniej wybierały zasadnicze szkoły dające przygotowanie zawodowe (4,3%, w kraju – 3,5%).

Absolwenci, którzy ukończyli szkołę na poziomie gimnazjum i szkoły podstawowej to głównie młodzież w wieku 13–19 lat, która stanowiła 32,0% wszystkich osób z omawianej grupy wiekowej (w Polsce – 28,1%).

Wykształcenie podstawowe nieukończone oraz brak wykształcenia szkolnego najczęściej deklarowały osoby młode w wieku 13–14 lat (80,9%), jak również najstarsze, tj. w wieku 75 lat i więcej (6,8%).

Tablica 7. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia oraz grup wieku w 2021 r.
 Table 7. Population aged 13 and more by educational level and age groups in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem ^a w liczbach bezwzględnych Grand total ^a in absolute figures	Poziom wykształcenia Educational level							
		wyższe ^b tertiary ^b	średnie i policealne secondary and post-secondary			zasadnicze zawodowe/ branżowe basic vocational/ sectoral	gimnazjalne i podsta- wowe ukończone lower secondary and primary completed	podsta- wowe nie- ukończone i bez wy- kształcenia szkolnego primary not com- pleted and without school education	
			razem total	w tym of which					
				średnie zawodowe vocational secondary	średnie ogólno- kształcące general secondary				
Ogółem Total	2940656	752962	982937	561399	321200	663601	390693	84958	
13–14 lat	71422	68727	
15–19	165064	.	29485	7849	20894	5324	122434	3301	
20–24	190233	33711	114136	52036	57060	23403	9324	470	
25–29	235781	103178	81655	42701	33039	27866	8464	362	
30–34	266996	126797	91085	44653	36652	31646	12341	735	
35–39	290068	127394	97836	55776	29763	46845	11066	725	
40–44	269790	99090	89322	54224	22851	61670	12652	986	
45–49	237282	65736	77525	48094	20314	73932	14843	699	
50–54	205151	43435	68069	44012	16540	74497	15081	607	
55–59	201284	34522	70930	47863	15166	77236	14944	591	
60–64	214818	32835	79036	51494	17010	79047	20484	622	
65–69	197736	30593	69629	45433	16566	67010	27737	632	
70–74	152747	24093	50665	30816	14397	45858	29971	705	
75–79	91916	14074	25346	14750	7711	22251	28486	800	
80–84	78059	9530	20728	12281	6582	15564	29984	1320	
85 lat i więcej and more	72309	7974	17490	9417	6655	11452	30187	3676	

a Łącznie z nieustalonym poziomem wykształcenia. b Łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
 a Including unknown educational level. b Including persons holding a college graduation diploma.

Rozdział 4

Chapter 4

Osoby niepełnosprawne

Disabled persons

Osoby niepełnosprawne to takie osoby, które posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoby, które takiego orzeczenia nie posiadają, lecz ich sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie codziennych czynności, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

Kryterium zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie było:

- dla osób w wieku 16 lat i więcej – posiadanie aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający, ustalającego stopień niepełnosprawności, niezdolność do pracy, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo,
- dla osób poniżej 16 roku życia – posiadanie aktualnego orzeczenia o niepełnosprawności wydanego przez organ orzekający.

Informacje o osobach niepełnosprawnych, zgodnie z przepisami ustawy o NSP, pozyskiwane były na zasadzie dobrowolności.

4.1. Stan i struktura osób niepełnosprawnych

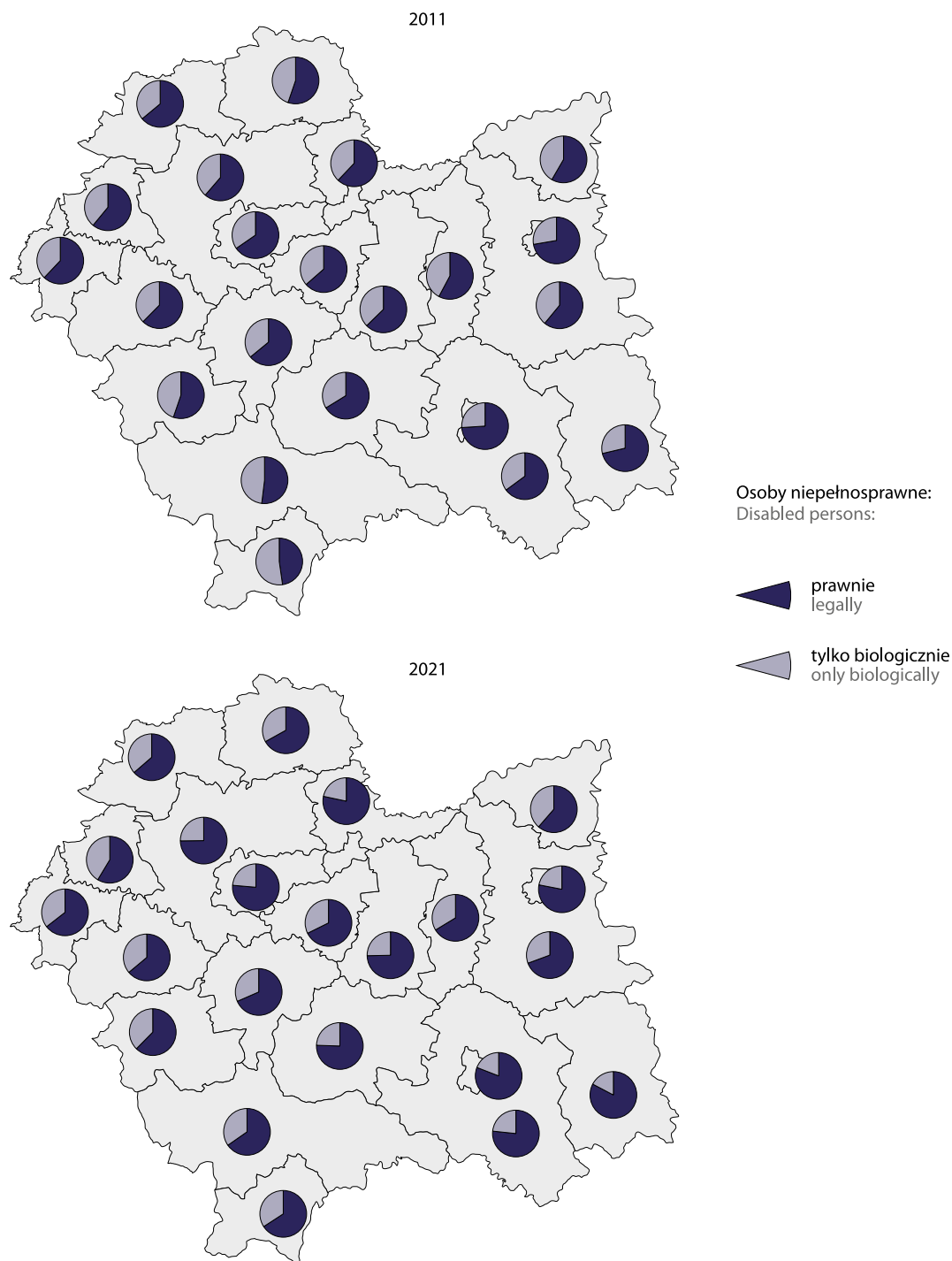
4.1. Size and structure of disabled persons

Według wyników spisu ludności w 2021 r. liczba osób niepełnosprawnych wyniosła 473,1 tys., tj. 13,8% wszystkich mieszkańców województwa. W okresie międzyspisowym ich liczba zwiększyła się o 20,0% (w kraju – o 16,0%).

Wśród ogółu osób niepełnosprawnych – podobnie jak w 2011 r. – dominowały osoby posiadające orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność (niepełnosprawni prawnie) – 298,3 tys. (tj. 63,1%). W porównaniu z 2011 r. liczebność omawianej populacji wzrosła o 5,1% (w Polsce – o 10,8%).

Wśród ogółu osób niepełnosprawnych w danym powiecie odsetek osób niepełnosprawnych prawnie wahał się od 47,8% w powiecie tatrzańskim do 74,0% w Nowym Sączu.

Mapa 14. Osoby niepełnosprawne według kategorii niepełnosprawności
 Map 14. Disabled persons by category of disability

W okresie międzypisowym zwiększyła się (o 58,1%) również liczba osób niepełnosprawnych tylko biologicznie (tzn. takich, które nie posiadają prawnego orzeczenia stwierdzającego niepełnosprawność, natomiast deklarują odczuwanie ograniczenia sprawności) z 110,5 tys. do 174,7 tys.

Tablica 8. Osoby niepełnosprawne według płci, miejsca zamieszkania, kategorii i stopnia niepełnosprawności oraz ograniczenia sprawności w 2021 r.

Table 8. Disabled persons by sex, place of residence, category and degree of disability and activity limitation in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban area			Wieś Rural area		
		ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures						
Osoby niepełnosprawne – ogółem Disabled persons – total	473056	237920	101603	136317	235136	109349	125787
Osoby niepełnosprawne prawnie Legally disabled persons	298324	157173	70458	86715	141151	68650	72501
w wieku 16 lat i więcej o stopniu niepełnosprawności: aged 16 years and more with disability degree:	281387	149298	65652	83646	132089	63302	68787
znacznym considerable	83616	38951	15804	23147	44665	18809	25856
umiarkowanym moderate	128655	73871	33272	40599	54784	27942	26842
lekkim minor	69116	36476	16576	19900	32640	16551	16089
w wieku 0–15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności ^a aged 0–15 years with disability certificate ^a	16937	7875	4806	3069	9062	5348	3714
Osoby niepełnosprawne prawnie według ograniczeń sprawności: Legally disabled persons by activity limitation:	298324	157173	70458	86715	141151	68650	72501
odczuwający ograniczenia sprawności: perceiving activity limitations:	177314	88502	39549	48953	88812	42461	46351
całkowite totally	23474	9898	4326	5572	13576	5935	7641
poważne severely	49754	23993	10559	13434	25761	11960	13801
umiarkowane moderately	104086	54611	24664	29947	49475	24566	24909
nieodczuwający ograniczeń ^b having no limitation ^b	121010	68671	30909	37762	52339	26189	26150
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie odczuwające ograniczenie sprawności: Disabled persons only biologically perceiving activity limitations:	174732	80747	31145	49602	93985	40699	53286
całkowite totally	5022	2212	768	1444	2810	1080	1730
poważne severely	29234	13423	5237	8186	15811	6959	8852
umiarkowane moderately	140476	65112	25140	39972	75364	32660	42704

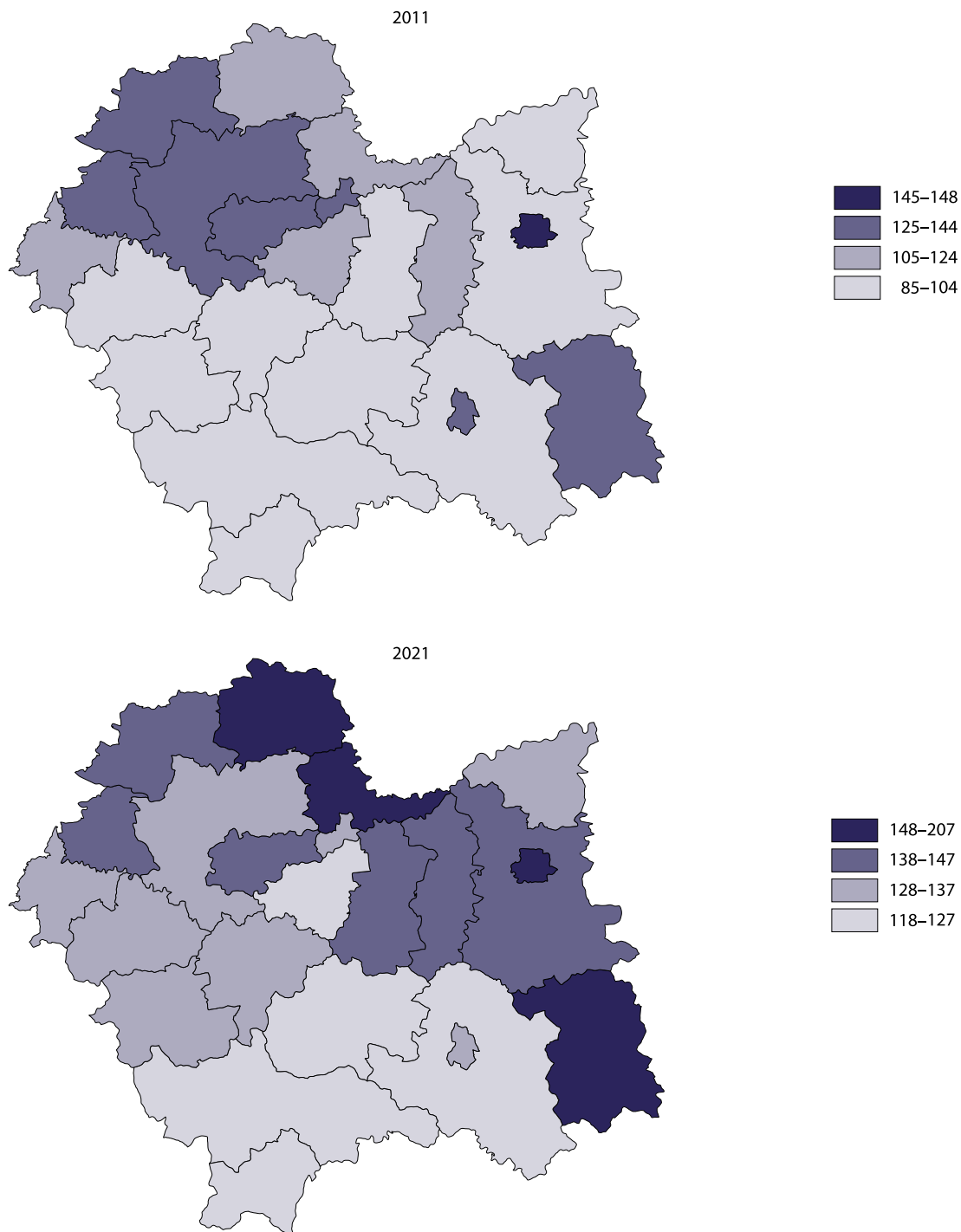
a Łącznie z osobami w wieku od 16 lat do 17 lat i 6 m-cy, których orzeczenia o niepełnosprawności zostały wydłużone z mocy prawa ze względu na stan epidemii lub zagrożenia epidemicznego wirusem SARS-CoV-2 w 2021 r. b Osoby niepełnosprawne tylko prawnie.
a Including persons aged 16 to 17 years and 6 months whose disability certificates have been extended by law due to the state of epidemic or epidemic threat of the SARS-CoV-2 virus in 2021. b Only legally disabled persons.

W zbiorowości osób niepełnosprawnych nadal przeważały kobiety (55,4% wobec 55,1% w 2011 r.). Również więcej kobiet deklaroowało posiadanie ograniczeń sprawności i w grupie osób niepełnosprawnych tylko biologicznie stanowiły 58,9% (w kraju – 60,2%).

Wśród powiatów województwa najwięcej osób niepełnosprawnych na 1000 ludności odnotowano w powiecie miechowskim. Wskaźnik dla tego powiatu wyniósł 207 i był zdecydowanie wyższy od średniej dla województwa wynoszącej 138. Relatywnie najrzadziej problem niepełnosprawności występował w powiecie wielickim, gdzie na 1000 ludności przypadało 118 osób niepełnosprawnych.

Mapa 15. Osoby niepełnosprawne na 1000 ludności

Map 15. Disabled persons per 1000 population

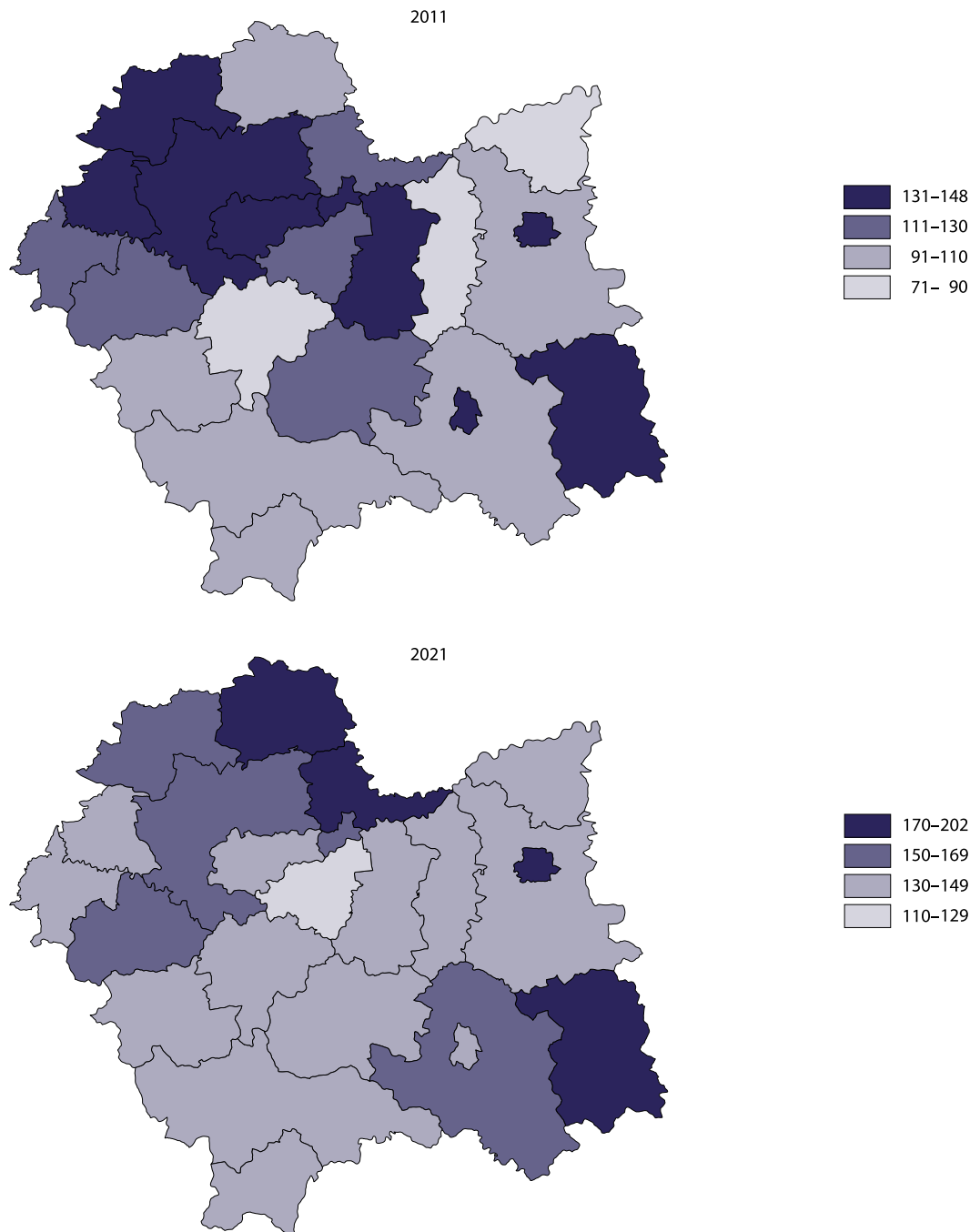

W miastach zbiorowość osób niepełnosprawnych liczyła 237,9 tys. tj. 14,4% ogółu ludności tam mieszkającej (w Polsce – 14,8%). W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu zbiorowość ta zwiększyła się o 10,0% (w kraju – o 11,2%). Wśród niepełnosprawnych mieszkańców miast przeważały kobiety, których odsetek wyniósł 57,3% (w kraju – 56,2%) wobec 56,6% w 2011 r. (w Polsce – 54,9%).

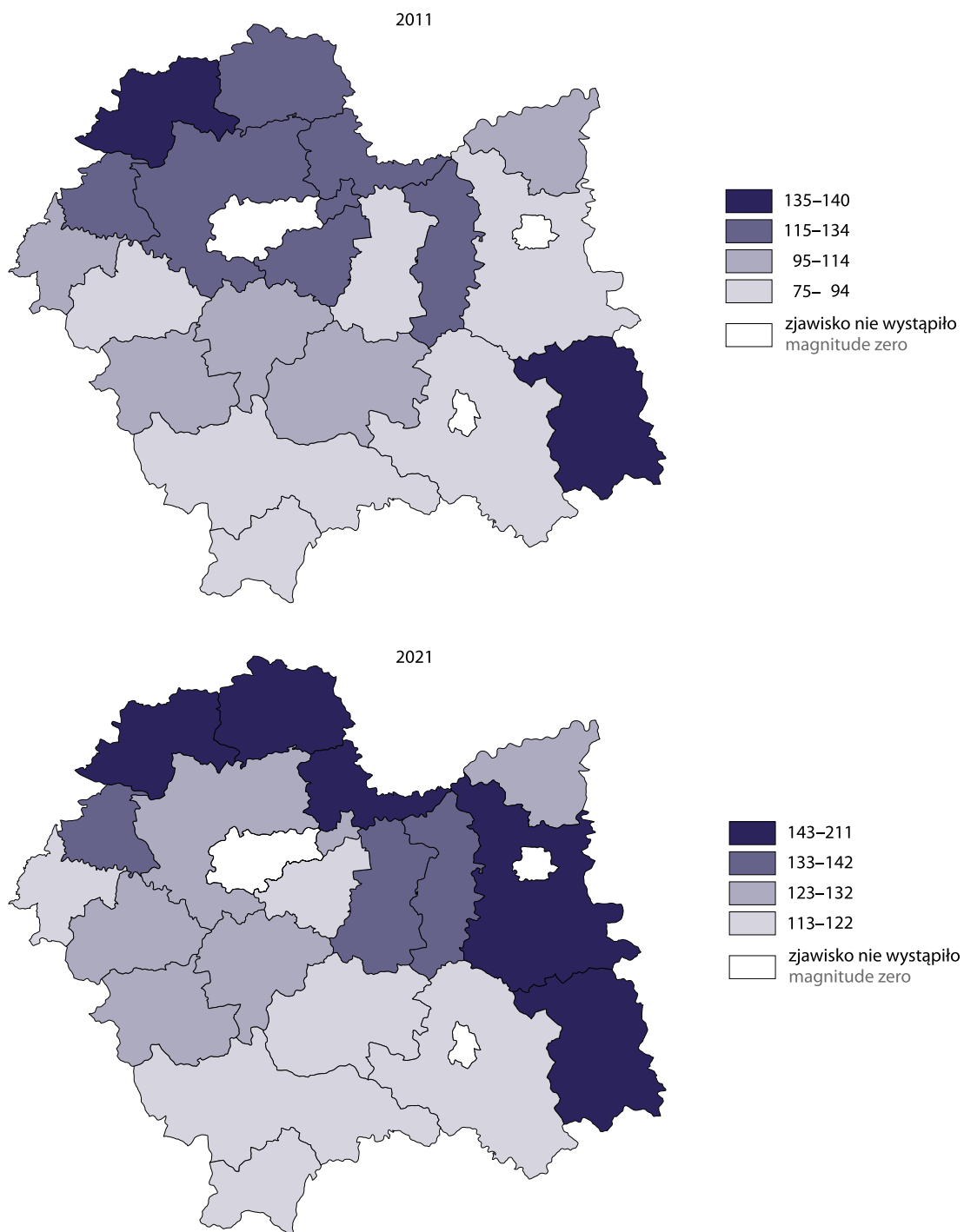
Liczba osób niepełnosprawnych prawnie w miastach wyniosła 157,2 tys., co stanowiło 66,1% ogółu niepełnosprawnych tam zamieszkałych (w kraju – 65,7%), tj. o 3,2% mniej w porównaniu z wynikami poprzedniego spisu. W grupie niepełnosprawnych tylko biologicznie liczba osób wzrosła w ciągu dekady o 49,4% do poziomu 80,7 tys. (w kraju – o 24,1%).

W województwie małopolskim na 1000 mieszkańców miast 144 to osoby niepełnosprawne. Najwięcej osób niepełnosprawnych mieszkających w miastach było w powiecie gorlickim, w którym na 1000 ludności przypadają 202 osoby niepełnosprawne. W pozostałych powiatach omawiany wskaźnik wahał się od 110 w powiecie wielickim do 195 w miechowskim.

Mapa 16. Osoby niepełnosprawne w miastach na 1000 ludności
Map 16. Disabled persons in urban areas per 1000 population

Mapa 17. Osoby niepełnosprawne na wsi na 1000 ludności
 Map 17. Disabled persons in rural areas per 1000 population

W okresie międzypisowym na terenach wiejskich liczba osób niepełnosprawnych wzrosła o 32,1% do 235,1 tys. (w kraju – o 24,5%). Analogicznie jak w przypadku ludności miejskiej, przeważały kobiety (53,5% wobec 53,2% w 2011 r.)

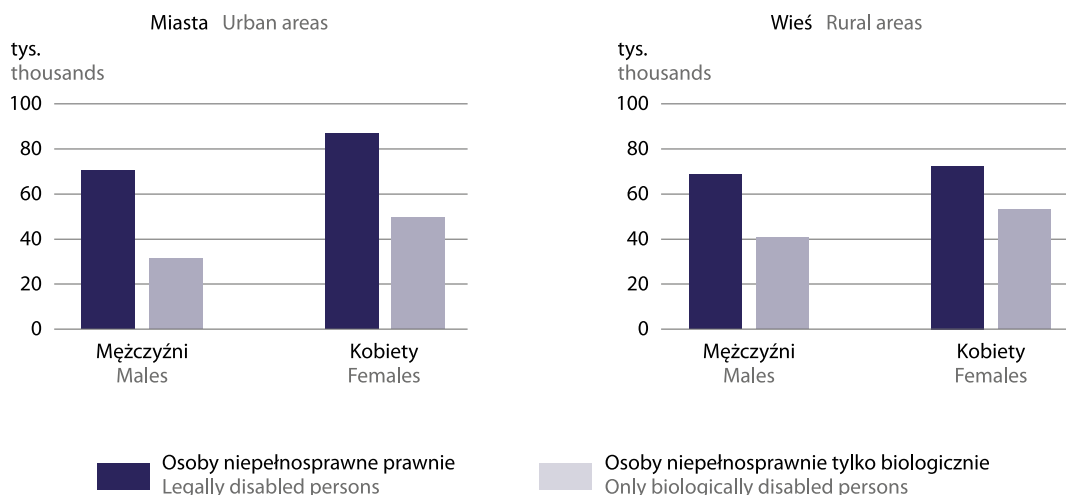
Liczba osób niepełnosprawnych prawnie wyniosła 141,2 tys., co stanowiło 60,0% ogółu osób niepełnosprawnych zamieszkujących tereny wiejskie (w kraju – 60,6%). W relacji do poprzedniego spisu ich liczba zwiększyła się o 16,2% (w Polsce – o 21,5%). Populacja niepełnosprawnych tylko biologicznie mieszkańców wsi wzrosła o 66,4% do poziomu 94,0 tys. (w Polsce – o 29,3%).

Wśród powiatów województwa najwięcej osób niepełnosprawnych na 1000 mieszkańców wsi było w powiecie miechowskim, w którym wskaźnik częstości występowania niepełnosprawności wyniósł 211, przy średniej wojewódzkiej 132. Najniższą wartość omawianego wskaźnika zanotowano w powiecie nowosądeckim – 113.

Wyniki spisu 2021 dotyczące osób niepełnosprawnych według płci, miejsca zamieszkania oraz kategorii niepełnosprawności wskazują, że odsetek mężczyzn niepełnosprawnych prawnie oraz niepełnosprawnych tylko biologicznie był większy w miastach (69,3%) niż na wsi (62,8%). Na wsi udział mężczyzn niepełnosprawnych tylko biologicznie wyniósł 37,2%, a w miastach – 30,7%.

Wśród niepełnosprawnych kobiet zamieszkałych w miastach 63,6% deklaroowało niepełnosprawność prawną, na wsi odsetek ten był mniejszy i wyniósł 57,6%.

Wykres 13. Osoby niepełnosprawne według miejsca zamieszkania, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r.
Chart 13. Disabled persons by place of residence, sex and category of disability in 2021

Przy analizie wyników w zakresie zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie w kontekście stopnia ograniczenia sprawności oraz posiadanego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność należy mieć na uwadze wiek osób niepełnosprawnych. Stopień niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany, lekki) ustalany jest bowiem wyłącznie osobom w wieku 16 lat i więcej. Osobom do 16 roku życia przyznaje się orzeczenie o niepełnosprawności.

W 2021 r. wśród 298,3 tys. niepełnosprawnych prawnie, osoby w wieku 16 lat i więcej stanowiły 94,3% (w kraju – 93,1%) i w porównaniu z 2011 r. ich udział zmniejszył się o 2,9 p. proc. Odsetek kobiet wyniósł 95,7%, a mężczyzn 92,7% (odpowiednio o 2,3 i 3,7 p. proc. mniej).

Udział osób w wieku 0–15¹ lat posiadających orzeczenie o niepełnosprawności w ciągu dekady wzrósł z 2,8% do 5,7% (w kraju – z 4,3% do 6,9%). W omawianym okresie odsetek chłopców posiadających orzeczenie o niepełnosprawności wzrósł o 3,7 p. proc. do poziomu 7,3%, natomiast udział dziewczynek ukształtował się na poziomie 4,3% (wzrost o 2,3 p. proc.). W miastach chłopcy posiadający orzeczenie o niepełnosprawności stanowili 6,8% wśród niepełnosprawnych prawnie poniżej 16-tego roku życia, a dziewczynki 3,5% (w kraju odpowiednio – 8,6% i 4,7%). Na wsi odsetek niepełnosprawnych chłopców wyniósł 7,8% (w Polsce – 9,3%), natomiast dziewczynek był o 2,7 p. proc. mniejszy (w kraju – o 3,2 p. proc.).

¹ Łącznie z osobami w wieku od 16 lat do 17 lat i 6 m-cy, których orzeczenia o niepełnosprawności zostały wydłużone z mocy prawa ze względu na stan epidemii lub zagrożenia epidemicznego wirusem SARS-CoV-2 w 2021 r.

Wyniki spisu 2021 r. pokazały, że niezależnie od płci – zarówno w miastach, jak i na wsi – wśród niepełnosprawnych prawnie w wieku 16 lat i więcej – najwięcej było osób posiadających orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (45,7%). Niezależnie od miejsca zamieszkania udział osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności był większy dla mężczyzn i wyniósł odpowiednio 50,7% w miastach i 44,1% na wsi (tj. o 2,2 i 5,1 p. proc. więcej).

Osoby niepełnosprawne posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności stanowiły 29,7% omawianej populacji. W miastach udział kobiet wyniósł 27,7%, a mężczyzn 24,1%. Na wsi odsetek takich osób był wyższy niż w miastach i wynosił 37,6% dla kobiet i 29,7% dla mężczyzn.

Lekki stopień niepełnosprawności, niezależnie od miejsca zamieszkania, deklarowało blisko 25% niepełnosprawnych.

Większość osób niepełnosprawnych prawnie (59,4%) oceniało występujące ograniczenia jako utrudniające codzienne funkcjonowanie. Wśród tych osób (bez względu na posiadany stopień) 7,9% deklarowało całkowite ograniczenie sprawności, 16,7% poważne, natomiast 34,9% umiarkowane ograniczenie. Pozostałe 40,6% to osoby, które posiadają orzeczenie o niepełnosprawności, ale nie odczuwają jakichkolwiek ograniczeń w funkcjonowaniu.

Niepełnosprawni mieszkańcy miast najczęściej odczuwali je w sposób umiarkowany (34,7%). Poważne ograniczenie deklarowało 15,3%, a całkowite – 6,3%. Niepełnosprawni nieodczuwający ograniczeń stanowili 43,7%. Wśród badanej populacji nie zaobserwowano istotnego zróżnicowania pomiędzy niepełnosprawnymi prawnie mężczyznami i kobietami oceniającymi występujące ograniczenia.

Wśród niepełnosprawnych prawnie mieszkańców wsi 35,1% deklarowało umiarkowane ograniczenia sprawności, przy czym odsetek mężczyzn był większy (o 1,4 p. proc.) i wyniósł 35,8%. Poważne ograniczenia występowały u 18,3% niepełnosprawnych, w tym udział kobiet był większy (o 1,6 p. proc.) i wyniósł 19,0%. Osoby z całkowitym stopniem niepełnosprawności stanowiły 9,6%. Odsetek kobiet był większy (o 1,9 p. proc.) i wyniósł 10,5%. Osoby nieodczuwające ograniczeń stanowiły 37,1% badanej populacji, przy czym w przypadku mężczyzn było to 38,1%, a kobiet 36,1%.

Wśród osób niepełnosprawnych tylko biologicznie, niezależnie od miejsca zamieszkania i płci, zdecydowaną większość (80,4%) stanowiły osoby deklarujące umiarkowane ograniczenie sprawności utrudniające codzienne funkcjonowanie. Poważne ograniczenie sprawności deklarowało 16,7% mieszkańców województwa, a całkowite – 2,9%.

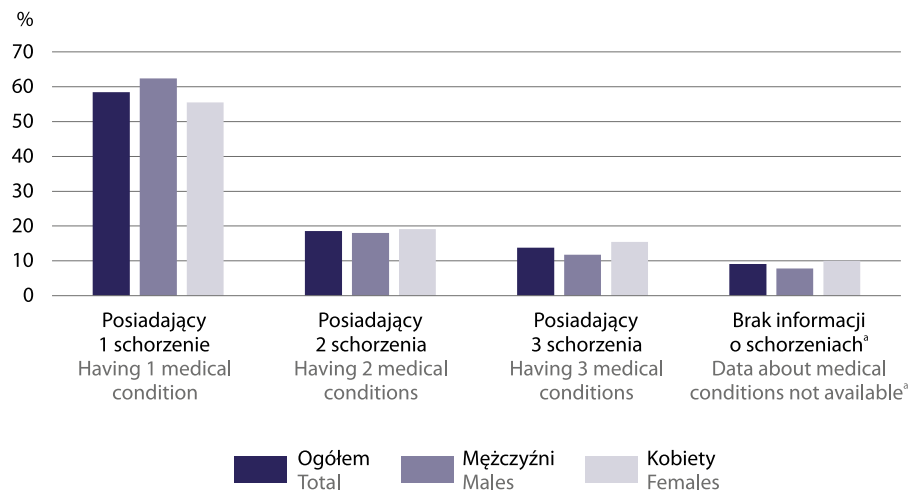
W liczącej 352,0 tys. osób zbiorowości niepełnosprawnych deklarujących ograniczenia sprawności 205,9 tys. (58,5%), to osoby, u których wystąpiło jedno schorzenie. Dwa schorzenia deklarowało 65,5 tys. pytanym (18,6%), a trzy – 48,6 tys. (13,8%). W przypadku pozostałych 32,0 tys. (9,1%) nie ustalono rodzaju schorzenia lub osoby te odmówiły odpowiedzi na temat występujących u nich dysfunkcji.

Posiadanie jednego schorzenia ograniczającego zwykle czynności życiowe wskazało 62,4% mężczyzn i 55,5% kobiet. Więcej kobiet niż mężczyzn wskazało dwie lub więcej chorób będących przyczyną ograniczeń (19,1% i 15,4% wobec 18,0% i 11,8%). Brak lub odmowa odpowiedzi dotyczyła 10,1% kobiet i 7,9% mężczyzn. Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie jako najbardziej dotkliwie schorzenie utrudniające codzienne funkcjonowanie wskazywały uszkodzenia i choroby narządu ruchu (37,4%). Tę grupę schorzeń jako główną, niezależnie od całkowitego, poważnego i umiarkowanego ograniczenia sprawności, wskazało 40,1% kobiet i 33,8% mężczyzn.

Dla 13,7% niepełnosprawnych głównym schorzeniem powodującym ograniczenia ich sprawności były choroby układu krążenia. Tak wskazało, niezależnie od stopnia odczuwalności, 15,3% mężczyzn i 12,5% kobiet. Choroby neurologiczne wskazało 12,8% niepełnosprawnych mieszkańców województwa. Dla mężczyzn odsetek ten był większy (niezależnie od stopnia odczuwalności) i wyniósł 14,2%, wobec 11,7% dla kobiet. Uszkodzenia i choroby narządu wzroku i słuchu to główne schorzenia dla 6,4% osób niepełnosprawnych biologicznie (6,9% mężczyzn i 5,9% kobiet).

Dla 17,0% osób głównymi schorzeniami powodującymi ograniczenia w ich funkcjonowaniu były inne osobno nie wymienione. W tej grupie znalazło się 18,4% mężczyzn i 16,0% kobiet.

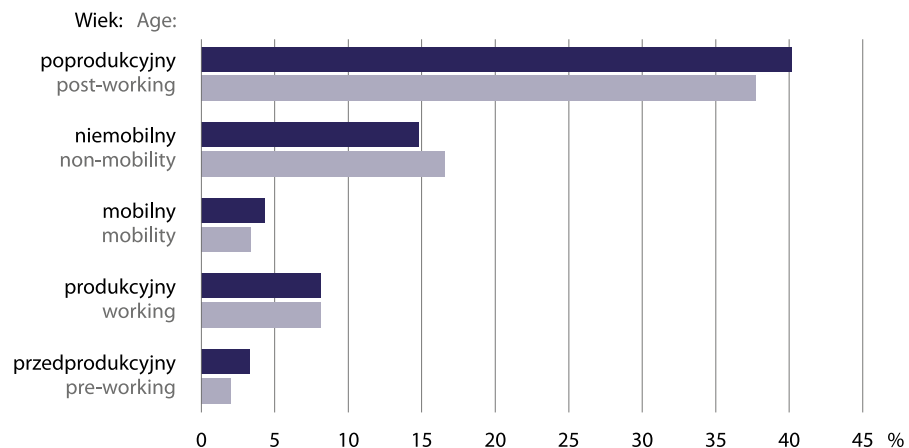
Wykres 14. Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie według płci i liczby posiadanych schorzeń w 2021 r.
Chart 14. Only biologically disabled persons by sex and number of medical conditions in 2021

^a Dotyczy nieustalonego rodzaju schorzenia oraz odmowy odpowiedzi.
^a It concerns unknown type of medical condition and a refusal to answer.

Problemy związane z ograniczeniami w wykonywaniu zwykłych czynności często nasilają się wraz z wiekiem. Wśród ogółu osób w wieku przedprodukcyjnym niepełnosprawni stanowili zaledwie 3,3% (tj. o 1,3 p. proc. więcej niż w 2011 r.). W wieku produkcyjnym udział niepełnosprawnych był większy i wyniósł, podobnie jak dziesięć lat wcześniej, 8,1%. W omawianej grupie udział niepełnosprawnych w wieku mobilnym ukształtował się na poziomie 4,3%, a niemobilnym – 14,8% (w 2011 r. było to odpowiednio – 3,4% i 16,6%). Najwięcej osób niepełnosprawnych to osoby w wieku poprodukcyjnym. Ponad 40% osób w tym wieku deklarowało różnego rodzaju dysfunkcje (w 2011 r. – 37,7%).

Wykres 15. Udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie ludności danej grupy wieku
Chart 15. Percentage of disabled persons in total number of population of a given age group

4.2. Osoby niepełnosprawne według grup wieku

4.2. Disabled persons by age groups

Wśród osób niepełnosprawnych zauważyć można wyraźne różnice pomiędzy wiekiem, płcią, a ograniczeniem sprawności.

Niepełnosprawni mężczyźni w wieku przedprodukcyjnym stanowili 6,1% ogólnej liczby niepełnosprawnych mężczyzn, tj. o 2,2 p. proc. więcej niż w przypadku niepełnosprawnych kobiet w tej grupie (w 2011 r. – odpowiednio 4,5% i 2,5%). Osoby w wieku przedprodukcyjnym posiadające prawne orzeczenie stanowiły 6,2% ogółu niepełnosprawnych prawnie. Odsetek niepełnosprawnych tylko biologicznie wyniósł zaledwie 2,0% spośród ogółu osób deklarujących ten rodzaj niepełnosprawności. Bez względu na kategorie deklarowanej niepełnosprawności, w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym przeważali mężczyźni. Wśród niepełnosprawnych prawnie ich odsetek wyniósł 7,9% (dla kobiet – 4,6%), a biologicznie – 2,7% (wśród kobiet – 1,5%).

Populacja mężczyzn w wieku produkcyjnym stanowiła 47,6% ogółu niepełnosprawnych mężczyzn (tj. o 9,7 p. proc. mniej niż dziesięć lat wcześniej), podczas gdy dla kobiet było to 25,7% (o 6,6 p. proc. mniej). Ograniczenia sprawności deklarowało 14,7% mężczyzn i 15,9% kobiet w wieku produkcyjnym mobilnym oraz 32,9% mężczyzn i 15,8% kobiet w wieku produkcyjnym niemobilnym. Blisko 39% osób w wieku produkcyjnym posiadało orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, w tym przeszło 50% mężczyzn i 28% kobiet. Ponad 30% osób w omawianej grupie deklarowało ograniczenia w codziennym funkcjonowaniu. Niepełnosprawność tylko biologiczną zgłosiło 42,6% mężczyzn i 21,5% kobiet w wieku produkcyjnym.

Wśród osób niepełnosprawnych w wieku poprodukcyjnym proporcje płci kształtowały się odwrotnie. Kobiety w tej kategorii wieku stanowiły 70,9% ogólnej liczby niepełnosprawnych kobiet (o 5,7 p. proc. więcej niż w 2011 r.), natomiast mężczyźni odpowiednio 46,3% (wobec 38,2% dziesięć lat wcześniej). Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności posiadało 58,2% osób w wieku poprodukcyjnym, wśród kobiet – 66,9%, a wśród mężczyzn – 41,9%. Niepełnosprawność tylko biologiczną zadeklarowało 67,9% osób w wieku poprodukcyjnym, przy czym odsetek kobiet wyniósł 77,0%, a mężczyzn 54,7%.

Tablica 9. Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r.

Table 9. Disabled persons by economic age groups, sex and category of disability in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w liczbach bez- względnych Total in abso- lute figures	Ekonomiczne grupy wieku Economic age groups				
		przedproduk- cyjny pre-working	produkcyjny working			poprodukcyjny post-working
			razem total	mobilny mobility	niemobilny non-mobility	
		struktura pozioma (w %) horizontal structure (in %)				
Ogółem Total	473056	4,6	35,5	12,1	23,4	59,9
Mężczyźni Males	210952	6,1	47,6	14,7	32,9	46,3
Kobiety Females	262104	3,4	25,7	9,9	15,8	70,9
Osoby niepełno- sprawne prawnie Legally disables per- sons	298324	6,2	38,6	13,4	25,2	55,2
Mężczyźni Males	139108	7,9	50,2	15,9	34,3	41,9
Kobiety Females	159216	4,6	28,5	11,3	17,2	66,9
Osoby niepełno- sprawne tylko biologicznie Only biologically disa- bled persons	174732	2,0	30,1	9,8	20,3	67,9
Mężczyźni Males	71844	2,7	42,6	12,5	30,1	54,7
Kobiety Females	102888	1,5	21,5	7,9	13,6	77,0

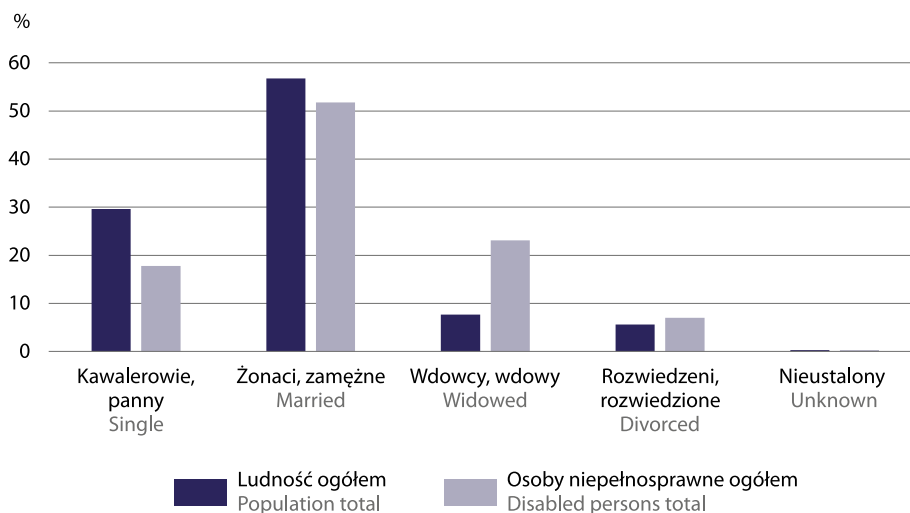
4.3. Osoby niepełnosprawne według stanu cywilnego prawnego

4.3. Disabled persons by legal marital status

W 2021 r. liczba osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej, dla której ustalany jest stan cywilny, wynosiła 454,8 tys., w tym 254,8 tys. kobiet.

Wykres 16. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego prawnego w odniesieniu do ogółu ludności w 2021 r.

Chart 16. Disabled persons aged 15 and more by legal marital status in relation to the total population in 2021

Najliczniejszą grupę, zarówno wśród osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej, jak również wśród ogółu ludności województwa małopolskiego, stanowiły osoby żonate/zamężne. W obu zbiorowościach udział wyniósł odpowiednio 51,8% oraz 56,8% (w kraju – 51,0% i 56,0%).

W omawianej populacji wdowcy i wdowy stanowili 23,1% (w kraju – 22,5%), natomiast wśród ogółu ludności udział osób o tym stanie cywilnym był znacznie niższy i wynosił 7,7% (w Polsce – 8,4%).

Również w grupie osób niepełnosprawnych udział osób rozwiedzionych był wyższy niż wśród ogółu ludności – 7,0% wobec 5,6% (w Polsce – 9,4% wobec 7,6%).

Odsetek niepełnosprawnych kawalerów i panien ukształtował się na poziomie 17,8%, podczas gdy dla ogółu populacji wyniósł on 29,6% (w kraju odpowiednio 16,8% oraz 27,5%).

Tablica 10. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego, płci, województw i powiatów w 2021 r.

Table 10. Disabled persons aged 15 and more by legal marital status, sex, voivodships and powiats in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Stan cywilny Marital status				
		kawalerowie, panny single	żonaci, zamężne married	wdowcy, wdowy widowed	rozwiedzeni, rozwidzione divorced	nieustalony unknown
Ogółem Total	454847	81183	235609	105087	31766	1202
Powiaty: Powiats:						
bocheński	14164	2479	7781	3272	624	8
brzeski	12360	2107	6545	3090	612	6
chrzanowski	16837	2549	8398	4302	1569	19
dąbrowski	7468	1379	3864	1909	311	5
gorlicki	19110	3281	10763	4124	931	11
krakowski	36969	6420	19869	8472	2168	40
limanowski	15077	3136	7824	3625	469	23
miechowski	9620	1459	5223	2399	533	6
myślenicki	15962	3213	8420	3652	665	12
nowosądecki	24425	4908	12952	5648	889	28
nowotarski	22085	4139	11678	5190	1046	32
olkuski	15525	2300	8334	3790	1088	13
oświęcimski	18602	3532	9180	4381	1474	35
proszowicki	7588	1112	4094	1992	377	13
suski	10206	2152	5183	2453	412	6
tarnowski	27699	5200	14777	6537	1168	17
tatrzański	8126	1479	4053	1965	616	13
wadowicki	20256	3759	10713	4615	1142	27
wielicki	15583	2610	8382	3508	1067	16
Miasta na prawach powiatu: Cities with powiat status:						
Kraków	107576	18968	52809	23341	11598	860
Nowy Sącz	10359	1873	5121	2446	913	6
Tarnów	19250	3128	9646	4376	2094	6

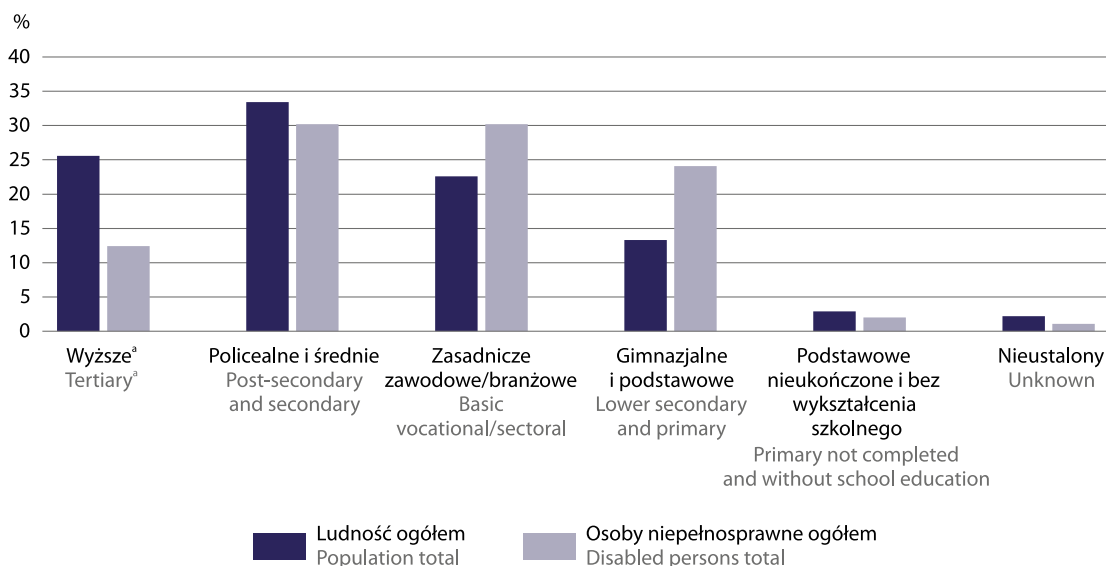
4.4. Osoby niepełnosprawne według poziomu wykształcenia

4.4. Disabled persons by educational level

W spisie ludności 2021 r. wszystkim osobom w wieku 13 lat i więcej ustalony został najwyższy ukończony poziom wykształcenia, niezależnie czy był on uzyskany w szkole dziennej, wieczorowej lub w systemie zaocznym. Jednak dla opracowania charakterystyk osób niepełnosprawnych według innych cech przyjęto prezentowanie danych o poziomie wykształcenia dla ludności w wieku 15 lat i więcej.

Wykres 17. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia w odniesieniu do ogółu ludności w 2021 r.

Chart 17. Disabled persons aged 15 and more by educational level in relation to the total population in 2021

a Łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
a Including persons holding a college graduation diploma.

Wśród ogółu osób niepełnosprawnych najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem policealnym i średnim (137,6 tys.) oraz zasadniczym zawodowym/branżowym (137,4 tys.), tj. po 30,2% omawianej zbiorowości. W kraju największy odsetek osób niepełnosprawnych wystąpił w grupie osób z wykształceniem policealnym i średnim (31,8%). Szkoły średnie kończyło więcej kobiet, których udział był o 5,8 p. proc. wyższy niż u mężczyzn i wyniósł 32,8%. W przypadku szkół zasadniczych zawodowych/branżowych sytuacja była odwrotna. Ukończenie tego typu szkoły deklarowało 38,3% niepełnosprawnych mężczyzn, tj. o 14,4 p. proc. więcej niż kobiet.

Niespełna 110 tys., tj. 24,1% osób niepełnosprawnych legitymowało się wykształceniem gimnazjalnym lub podstawowym (w kraju – 24,7%). W tej grupie osób odsetek kobiet był o 6,6 p. proc. większy i wyniósł 27,0%. Wśród wszystkich osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej 56,3 tys. (12,4%) stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (w Polsce – 12,3%). Omawiany poziom wykształcenia deklarowało 13,1% kobiet i 11,5% mężczyzn.

Prawie 9 tys. osób (2,0%) nie ukończyło szkoły podstawowej (w kraju – 2,1%). Odsetek kobiet był nieco wyższy (o 0,4 p. proc.) i wyniósł 2,2% wśród ogółu niepełnosprawnych kobiet.

Tablica 11. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci, województw i powiatów w 2021 r.

Table 11. Disabled persons aged 15 and more by level of education, sex, voivodships and powiats in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Poziom wykształcenia Educational level					
		wyższe ^a tertiary ^a	policealne i średnie post-sec- ondary and secondary	zasadnicze zawodowe/ branżowe basic vocational/ sectoral	gimnazjalne i podstawowe lower sec- ondary and primary	podstawowe nieukończone i bez wy- kształcenia szkolnego primary not completed and without school education	nieustalony unknown
Ogółem Total	454847	56336	137564	137390	109501	8991	5065
Powiaty: Powiats:							
bocheński	14164	1151	4058	4910	3685	246	114
brzeski	12360	820	2979	4619	3544	292	106
chrzanowski	16837	1515	5418	4912	4555	284	153
dąbrowski	7468	522	1821	2416	2397	202	110
gorlicki	19110	1555	5599	6690	4851	320	95
krakowski	36969	3941	10178	12577	9111	796	366
limanowski	15077	966	3526	4804	5225	443	113
miechowski	9620	717	2833	2989	2731	250	100
myślenicki	15962	1310	3791	5550	4646	559	106
nowosądecki	24425	1697	6124	8007	7615	733	249
nowotarski	22085	1779	4930	6401	7987	655	333
olkuski	15525	1591	5290	4218	3898	343	185
oświęcimski	18602	1740	5700	6259	4288	417	198
proszowicki	7588	426	1699	2721	2558	117	67
suski	10206	707	2360	3248	3545	282	64
tarnowski	27699	1850	6374	10209	8340	697	229
tatrzański	8126	844	2166	2010	2712	248	146
wadowicki	20256	1540	5335	7664	5136	431	150
wielicki	15583	1738	4627	5219	3588	248	163
Miasta na prawach powiatu: Cities with powiat status:							
Kraków	107576	25106	40892	23889	14927	1108	1654
Nowy Sącz	10359	1749	4249	2747	1340	134	140
Tarnów	19250	3072	7615	5331	2822	186	224

a Łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
a Including persons holding a college graduation diploma.

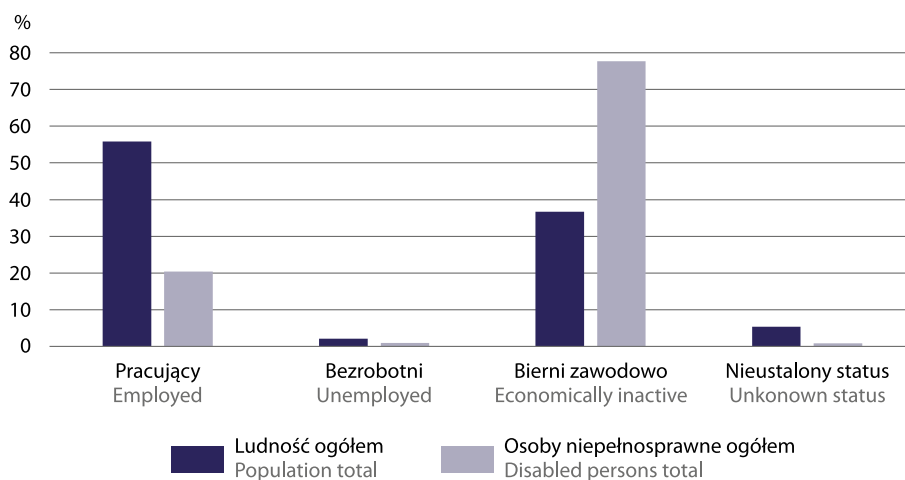
4.5. Osoby niepełnosprawne według statusu na rynku pracy

4.5. Disabled persons by labour market status

W 2021 r. analiza aktywności ekonomicznej ludności wykazała, że populacja osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej liczyła 454,8 tys. osób, co stanowiło 15,9% ogólnej liczby osób w tym wieku w województwie (w kraju – 16,2%). W omawianej populacji udział kobiet był większy o 2,6 p. proc. i wyniósł 17,1% (w Polsce – 17,3% wobec 15,0%).

Wykres 18. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy w odniesieniu do ogółu ludności w 2021 r.

Chart 18. Disabled persons aged 15 and more by labour market status in relation to the total population in 2021

Wśród osób niepełnosprawnych 353,3 tys. (77,7%) stanowiły osoby bierne zawodowo (w kraju – 76,4%). Odsetek biernych zawodowo wśród ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej był znacznie niższy i wyniósł 36,7% (w Polsce – 38,4%). Odsetek niepełnosprawnych biernych zawodowo kobiet wyniósł 81,7%, a niepełnosprawnych biernych zawodowo mężczyzn – 72,6%.

Prawie 93 tys., tj. 20,4% niepełnosprawnych w województwie posiadało status pracującego (w kraju – 21,3%), podczas gdy populacja osób pracujących w ogólnej liczbie ludności aktywnej zawodowo wyniosła 55,8% (w kraju – 53,5%). W omawianej grupie 24,6% mężczyzn i 17,2% kobiet posiadających ograniczenia sprawności było osobami pracującymi.

Osoby bezrobotne (4,7 tys.) stanowiły niewielki (1,0%) udział wśród osób niepełnosprawnych (w Polsce – 1,2%). Odsetek mężczyzn był dwa razy większy niż kobiet i wyniósł 1,4%.

Tablica 12. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy, płci, województw i powiatów w 2021 r.

Table 12. Disabled persons aged 15 and more by labour market status, sex, voivodships and powiats in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Status na rynku pracy Labour market status			
		pracujący employed	bezrobotni unemployed	bierni zawodowo economically inactive	nieustalony unknown
Ogółem Total	454847	92999	4665	353275	3908
Powiaty: Powiats:					
bocheński	14164	3208	93	10782	81
brzeski	12360	2454	126	9692	88
chrzanowski	16837	2620	176	13884	157
dąbrowski	7468	1297	81	6049	41
gorlicki	19110	4142	236	14596	136
krakowski	36969	8157	335	28137	340
limanowski	15077	2893	126	11922	136
miechowski	9620	1933	66	7555	66
myślenicki	15962	3527	122	12225	88
nowosądecki	24425	4747	187	19327	164
nowotarski	22085	4286	224	17416	159
olkuski	15525	2793	174	12431	127
oświęcimski	18602	3256	178	15025	143
proszowicki	7588	1454	43	6038	53
suski	10206	1977	92	8084	53
tarnowski	27699	6130	306	21037	226
tatrzański	8126	1590	89	6387	60
wadowicki	20256	4462	250	15373	171
wielicki	15583	3432	181	11847	123
Miasta na prawach powiatu: Cities with powiat status:					
Kraków	107576	22768	1176	82475	1157
Nowy Sącz	10359	1761	129	8327	142
Tarnów	19250	4112	275	14666	197

Rozdział 5

Chapter 5

Charakterystyka narodowo-etniczna ludności

National-ethnic characteristics of the population

Dane o narodowości, języku i wyznaniu mają w badaniach statystycznych wyjątkowy status, ponieważ odnoszą się do najbardziej subiektywnych, delikatnych, i wrażliwych aspektów życia badanych jednostek, których dostępność dla badania statystycznego jest często utrudniona. Dodatkowo polskie społeczeństwo charakteryzuje się stosunkowo niewielkim udziałem przedstawicieli mniejszości etnicznych, językowych i wyznaniowych, a także ich nierównomiernym i znacznym rozproszeniem, co poważnie utrudnia ujmowanie ich w badaniach statystycznych, w szczególności ustalanie ich stanów liczebnych i struktury. Zagadnienia etniczno-kulturowe *de facto* pojawiły się dopiero w powszechnych spisach ludności przeprowadzonych po transformacji ustrojowej, co sprawia, że polska statystyka wciąż jeszcze nabywa doświadczenia w ich podejmowaniu. Pytania z tego obszaru uwzględniono we wszystkich trzech ostatnich powszechnych spisach ludności, jednakże w różnym stopniu i zakresie, gdyż pytania o narodowość i język zadano w 2021 r. po raz trzeci, natomiast o wyznanie – po raz drugi.

Warto zwrócić uwagę, że mimo iż metodologia przyjęta do realizacji spisu ludności w 2021 r. zakładała wykorzystanie zróżnicowanych źródeł danych, w tym rejestrów administracyjnych, informacje z zakresu narodowości, języka i wyznania w zasadzie mogły być pozyskiwane wyłącznie za pomocą technik ankietowych, tzn. otrzymywanych odpowiedzi na pytania kwestionariusza spisowego.

5.1. Struktura narodowo-etniczna ludności

5.1. National-ethnic structure of the population

W spisie ludności w 2021 r., podobnie jak w poprzednim badaniu, przyjęto koncepcję „subiektywnej narodowości”, która zakłada przynależność osób do określonej społeczności narodowej lub etnicznej na podstawie swobodnej deklaracji narodowościowej spisywanych osób.

Ponadto utrzymano rozwiązanie polegające na możliwości wyrażania złożonej tożsamości narodowo-etnicznej, poprzez zadanie dwóch pytań (lub inaczej ujmując – podwójnego pytania) o przynależność narodowo-etniczną. Elastyczna formuła pytania o przynależność narodowo-etniczną, umożliwiła zadeklarowanie przynależności do jednej lub dwóch kategorii etnicznych, poprzez zaznaczenie odpowiedniej odpowiedzi pod pytaniem lub wybór pozycji z obszernego słownika etnonimów, albo poprzez swobodny otwarty zapis deklaracji narodowo-etnicznej w polu tekstowym – zaowocowały uzyskaniem wielu (około 250) różnorodnych rodzajów identyfikacji. Były to zarówno deklaracje przynależności do grup narodowych i etnicznych, jak i etno-regionalnych, regionalnych, a nawet lokalnych.

Narodowość przynależność narodowa lub etniczna – jest deklaratywną, opartą na subiektywnym odczuciu, indywidualną cechą każdego człowieka, wyrażającą jego emocjonalny, kulturowy lub wynikający z pochodzenia związek z określonym narodem lub wspólnotą etniczną. Narodowości (odczuwanej przynależności narodowo-etnicznej) nie należy mylić z przynależnością państwową – czyli obywatelstwem. W spisie ludności i mieszkań 2021 umożliwiono mieszkańcom Polski wyrażenie złożonych tożsamości narodowo-etnicznych poprzez zadanie dwóch pytań o przynależność narodowo-etniczną.

Tablica 13. Ludność według rodzaju i kolejności identyfikacji narodowo-etnicznych w 2021 r.
 Table 13. Population by the type and order of the national-ethnic identifications in 2021

Wyszczególnienie Specification	Identyfikacja narodowo-etniczna (wyrażona w pierwszej lub drugiej deklaracji) ^a National-ethnic identification (declared as the first one or as the second one) ^a	Polska=100 Poland=100
Ogółem Total	3432295	9,0
Polska Polish	3415178	9,1
Inna niż polska Other than Polish	56734	4,0
w tym: of which:		
angielska English	4993	9,2
ukraińska Ukrainian	4967	6,0
śląska Silesian	4551	0,8
amerykańska American	4449	16,0
niemiecka German	3409	2,4
białoruska Byelorussian	2673	4,7
włoska Italian	2642	13,2
łemkowska Lemko	2197	16,1
żydowska Jewish	1693	9,9
romska Romany	1637	12,3
francuska French	1621	11,0
irlandzka Irish	1539	13,2
słowacka Slovak	1339	22,7
rosyjska Russian	1200	7,5
holenderska Dutch	602	5,9
litewska Lithuanian	425	4,1
kaszubska Kashubian	305	0,2
Nieustalona Unknown	1107	9,9

a Kolumna zawiera zestawienie odpowiedzi z dwóch pytań – dane nie sumują się.
 a The column contains the answers from two questions – the data do not add up.

Wyniki NSP 2021 wykazały, że 3415,2 tys. osób zadeklarowało narodowość wyłącznie polską lub polską i inną, podczas gdy w poprzednim spisie było ich 3278,0 tys. Inną narodowość niż polska zadeklarowało 56,7 tys. wobec odpowiednio 26,9 tys. osób.

W odniesieniu do 1107 mieszkańców województwa małopolskiego nie ustalono żadnych danych dotyczących przynależności narodowo-etnicznej. Przypadki nieustalonych danych dotyczą w podobnym zakresie wszystkich pytań z dziedziny narodowości, języka i wyznania, i wynikają głównie faktu niewzięcia udziału w badaniu spisowym, np. z powodu przebywania za granicą lub innych przyczyn. Wynikały także z sytuacji osób przebywających czasowo za granicą, a spisywanych przez ich domowników w Polsce, którzy mieli możliwość uniknięcia odpowiedzi na niektóre pytania dotyczące nieobecnych. Należy zaznaczyć, że znaczna część braków odpowiedzi – w odniesieniu do pytań etnicznych – została zredukowana w toku prac nad walidacją danych, poprzez zastosowanie procedur imputacji. Ponadto pewna część nieustalonych danych dotyczy osób przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz bezdomnych, którym z założenia nie zadawano większości pytań spisowych, ograniczając się jedynie do ustalania kilku podstawowych informacji.

Biorąc pod uwagę identyfikacje narodowo-etniczne (inne niż polska) wyrażone w pierwszej lub drugiej deklaracji, do najliczniejszych należały: angielska (4993 osoby), ukraińska (4967), śląska (4551) i amerykańska (4449). Struktura ta znacznie odbiegała od ogólnokrajowej, bowiem w Polsce najwięcej (596,2 tys.) osób wskazało przynależność do narodowości śląskiej, następnie kaszubskiej (179,7 tys.) i niemieckiej (144,2 tys.). Inne stosunkowo licznie występujące w województwie zbiorowości etniczne to Niemcy (3409 osób), Białorusini (2673), Włosi (2642) i Łemkowie (2197).

W przypadku osób deklarujących narodowości: angielską, amerykańską, austriacką, niemiecką, holenderską czy włoską odnotowano bardzo duży przyrost w relacji do 2011 r.

Tak duże wzrosty liczebności nacji wspomnianych krajów Europy Zachodniej oraz Stanów Zjednoczonych związane są z faktem, że są to popularne kierunki migracji mieszkańców województwa małopolskiego – miejscami przebywania czasowego części osób zaliczanych do ludności województwa.

Kolejną zbiorowością, w której zanotowano bardzo duże przyrosty są nacje identyfikujące się jako Białorusini i Ukraińcy. Liczebność pierwszej z nich wzrosła ponad siedmiokrotnie w relacji do stanu notowanego w poprzednim spisie, natomiast drugiej – o blisko 150%. W przypadku tych nacji mamy do czynienia z emigracją zarobkową.

5.2. Język używany w domu

5.2. Language used at home

Język używany w domu dotyczy języka używanego na co dzień w domu i odnosi się do języka mówionego lub migowego, który używany jest w kontaktach rodzinnych.

W spisie ludności w 2021 r., podobnie jak w dwóch poprzednich spisach, obok pytania o przynależność narodowo-etniczną zadawano pytanie o język używany w kontaktach domowych. Pytanie dawało respondentom możliwość wymienienia dwóch języków niepolskich, niezależnie od tego, czy były one używane z językiem polskim, czy też nie. W sumie zidentyfikowano w spisie około 350 rodzajów określeń języka.

Tablica 14. Ludność według języka używanego w domu w 2021 r.
Table 14. Population by language used at home in 2021

Wyszczególnienie Specification	Język używany w domu ^a Language used at home ^a	Polska=100 Poland=100
Ogółem Total	3432295	9,0
Polski Polish	3422510	9,0
Inny niż polski Other than Polish	117287	6,7
w tym: of which:		
angielski English	78877	10,7
niemiecki German	13827	6,4
włoski Italian	5526	14,4
rosyjski Russian	4777	7,6
francuski French	4741	11,3
ukraiński Ukrainian	3497	6,3
hiszpański Spanish	3255	11,0
śląski Silesian	1598	0,3
norweski Norwegian	1553	11,0
łemkowski Lemko	1325	21,6
niderlandzki Dutch	1120	6,4
szwedzki Swedish	1112	10,8
romski Romany	1046	14,4
Nieustalony Unknown	2973	9,2

^a Respondenci mieli możliwość wskazania więcej niż jednego języka – dane nie sumują się.
^a Respondents were able to indicate more than one language – the data do not add up.

Na podstawie wyników badania spisowego można stwierdzić, że w zdecydowanej większości ludność województwa małopolskiego w kontaktach domowych posługuje się językiem polskim. Używanie tego języka potwierdziło 3422,5 tys. mieszkańców województwa, co stanowi 99,7% ogółu ludności (w kraju – 99,6%). Osoby posługujące się w kontaktach rodzinnych językiem innym niż polski stanowiły zbiorowość liczącą 117,3 tys. osób (w Polsce – 1746,9 tys.).

Dane spisowe wskazują, że językami niepolskimi, którymi ludność województwa małopolskiego najczęściej posługuje się w kontaktach domowych są: angielski (78877 osób), niemiecki (13827), włoski (5526), rosyjski (4777), francuski (4741), ukraiński (3497), hiszpański (3255), a następnie: śląski (1598), norweski (1553), łemkowski (1325) oraz niderlandzki (1120).

Rozpatrując zmiany dotyczące skali wykorzystywania poszczególnych języków w kontaktach domowych, do których doszło w okresie międzyspisowym daje się zauważyć, że zakres wykorzystywania w kontaktach domowych języka polskiego przez mieszkańców województwa małopolskiego był nieznacznie większy (o 4,2%), natomiast znacząco, bo ponad czterokrotnie (o 404,6%) wzrosła liczebność zbiorowości posługujących się w kontaktach domowych językami niepolskimi. W Polsce dynamiki omawianych zjawisk były wyraźnie mniejsze, gdyż kształtowały się na poziomie 0,1% dla osób używających języka polskiego oraz 84,2% w przypadku ludności posługującej się w kontaktach domowych językami niepolskimi.

Porównując zmiany w identyfikacji narodowo-etnicznej i w poszczególnych językach niepolskich używanych w kontaktach domowych przez ludność województwa występują pewne analogie, przy czym w wypadku języka zmiany te są bardziej dostrzegalne. W odniesieniu do poprzedniego spisu daje się zauważyć spadek liczebności użytkowników niektórych języków niepolskich, którymi tradycyjnie posługiwano się

w województwie małopolskim. Z drugiej strony bardzo wysokie dynamiki notuje się w grupach języków używanych w krajach będących popularnymi kierunkami migracyjnymi dla mieszkańców Małopolski. W przypadku języka angielskiego liczba użytkowników w relacji do 2011 r. wzrosła ponad sześciokrotnie, języka niemieckiego – ponad czterokrotnie, a norweskiego – ponad trzykrotnie.

5.3. Przynależność wyznaniowa

5.3. Religious affiliation

Wyznanie (przynależność wyznaniowa) jest to formalne uczestnictwo lub emocjonalny związek osoby z określonym wyznaniem religijnym (kościółem lub związkiem wyznaniowym); wyznanie jest określane na podstawie dobrowolnej deklaracji, w tym także brakiem związku z jakimkolwiek wyznaniem (bez wyznania). Pytanie o wyznanie nie odnosi się do wiary (lub niewiary) jako takiej, ani jej intensywności, lecz do odczuwanej lub formalnej przynależności (lub nieprzynależności) do wyznania.

W 2021 r. pytanie o przynależność wyznaniową znalazło się na formularzu do spisu ludności w Polsce po raz drugi w powojennej historii spisów powszechnych. Analogicznie do poprzedniego spisu pytanie to miało charakter dobrowolny, a o jego fakultatywnym charakterze informowała instrukcja spisowa. Ponadto formularz spisowy uwzględniał przy pytaniu o wyznanie opcję pozwalającą na omińnięcie pytania o treści: „nie chcę odpowiadać na to pytanie”.

Tablica 15. Ludność według deklarowanej przynależności do wyznania religijnego w 2021 r.

Table 15. Population by the declared religious affiliation in 2021

Wyszczególnienie Specification	Przynależność do wyznania religijnego Religious affiliation	Polska=100 Poland=100
Ogółem Total	3432295	9,0
Udzielający odpowiedzi na pytanie o wyznanie Answering a question on religion	2797729	9,3
należący do wyznania belonging to a religion	2602930	9,4
Kościół Katolicki – obrządek łaciński (Kościół Rzymskokatolicki) Catholic Church – Latin rite (Roman Catholic Church)	2579016	9,5
Świadkowie Jehowy Jehovah's Witnesses	5949	5,5
Kościół prawosławny Orthodox Church	3586	2,4
Kościół Polskokatolicki Polish-Catholic Church of the Republic of Poland	2366	34,1
Kościół katolicki – obrządek bizantyjsko-ukraiński (Kościół greckokatolicki) Catholic Church – Byzantine-Ukrainian rite (Greek Catholic Church)	2136	6,4
Kościół Zielonoświątkowy Pentecostal Church	1947	6,5
Kościół Ewangelicko-Augsburski Evangelical Church of the Augsburg Confession	1667	2,5
Chrześcijaństwo (ogólna deklaracja wyznaniowa) Christianity (general declaration of religion)	1065	12,1
Inne Other	5198	9,4
Nienależący do żadnego wyznania Not belonging to any religion	194799	7,5
Odmawiający odpowiedzi na pytanie o wyznanie Refusing to answer the question on religion	633348	8,1
Nie ustalono Not stated	1218	7,6

Z możliwości odmowy udzielania odpowiedzi na pytanie o wyznanie skorzystało 18,5% respondentów, co odpowiada 633,3 tys. mieszkańców województwa. W Polsce odsetek odmów był o 2,1 p. proc. większy. W porównaniu z poprzednim spisem udział odmów odpowiedzi na pytanie o wyznanie był ponad trzykrotnie większy. Tak duży wzrost w dużej mierze wynikał z faktu, że istotnie zmieniła się struktura wykorzystania poszczególnych metod realizacji ankiety spisowej, w której odnotowano bezprecedensowo wysoki odsetek respondentów samodzielnie spisujących się przez Internet.

Odsetek osób, w przypadku których nie ustalono przynależności do wyznania religijnego lub jej braku wyniósł ok. 0,04% wobec 1,80% według NSP 2011.

Większość mieszkańców województwa małopolskiego, którzy odpowiedzieli na to pytanie spisowe deklaruje przynależność do wyznania religijnego – 2602,9 tys. osób, tj. nieco ponad 3/4 (75,8%) ogółu ludności województwa małopolskiego. W odniesieniu do populacji osób, od których uzyskano odpowiedzi o przynależności wyznaniowej liczba ta stanowi 93,0% populacji osób o znanym statusie wyznaniowym. Z kolei zbiorowość nienależących do żadnego wyznania liczy 194,8 tys. osób, tym samym społeczność osób bezwyznaniowych obejmuje 5,7% ogółu ludności województwa oraz 7,0% – populacji osób, które odpowiedziały na pytanie o wyznanie.

Z uwagi na niewspółmiernie wysoką skalę odmów odpowiedzi na pytanie o wyznanie, porównania szczególnie w wymiarze liczebności bezwzględnych są bezcelowe. W związku z tym, jedyną miarodajną płaszczyzną porównań wydaje się struktura deklaracji w ramach zbiorowości osób, które udzieliły odpowiedzi na pytanie.

W okresie między spisami wśród odpowiadających na pytanie zmniejszył się o 5,3 p. proc. odsetek ludności deklarującej przynależność do kościołów i związków wyznaniowych (z 98,3% w 2011 r. do 93,0% w 2021 r.), a tym samym o tyle samo wzrósł odsetek osób bezwyznaniowych (z 1,7% w 2011 r. do 7,0% w 2021 r.). W Polsce populacja, która zadeklarowała przynależność do kościołów i związków wyznaniowych spadła o 6,0 p. proc. do 91,4%.

Wyniki spisu potwierdziły, że najwięcej osób deklaruowało przynależność do Kościoła Katolickiego obrządku łacińskiego. Zbiorowość zaliczających się do wiernych Kościoła rzymskokatolickiego liczy 2579,0 tys. osób, co stanowi 75,1% ogółu ludności województwa i 92,2% populacji osób o rozpoznanym statusie wyznaniowym. Tym niemniej, ogólny spadek udziału osób należących do poszczególnych wyznań, znalazł odzwierciedlenie również w odsetku wiernych będących członkami Kościoła Katolickiego. W zbiorowości ujawniającej w badaniu spisowym swój status wyznaniowy, odsetek osób deklaruujących przynależność do Kościoła Katolickiego (92,2%) zmniejszył się o 5,4 p. proc. w porównaniu z 2011 r. W Polsce spadek wyniósł 6,2 p. proc. do 89,8%.

Pozostałe rodzaje identyfikacji wyznaniowych łącznie z deklaracjami wiernych innych niż łaciński obrządków Kościoła Katolickiego, mają w województwie małopolskim wyraźnie mniejszościowy charakter. Zbiorowość ta liczy w sumie blisko 24 tys. osób, a największy udział w niej mają Świadkowie Jehowy. Według danych spisowych, Świadkowie Jehowy w liczbie 5949 osób stanowili 0,17% ludności województwa małopolskiego oraz 0,21% populacji o ustalonym stanie wyznaniowym. Ogólnie w Polsce społeczność Świadków Jehowy liczy 108,8 tys. członków i ustępuje swoją liczebnością wiernym Kościoła Prawosławnego.

To właśnie wyznanie zajmuje drugą pod względem liczebności pozycję wśród mniejszościowych społeczności wyznaniowych w województwie małopolskim. Według spisu mieszkańcy województwa zaliczający się do grona wiernych Kościoła Prawosławnego tworzą zbiorowość liczącą 3586 osób, czyli 0,10% ogółu ludności i 0,13% populacji osób, które określiły w ostatnim spisie swoją sytuację wyznaniową. W kraju społeczność wiernych Kościoła Prawosławnego to, według ostatniego spisu, 151,6 tys. osób i jest to największa poza wiernymi Kościoła Rzymskokatolickiego grupa deklarująca przynależność do wyznania religijnego. Trzecim co do wielkości, spośród innych niż rzymskokatolickie, wyznaniem są w województwie małopolskim polskokatolicy, czyli wierni Kościoła Polskokatolickiego, liczący 2366 osób, co stanowi 0,07% ogółu ludności województwa i 0,08% ogółu osób o określonym statusie wyznaniowym. Na uwagę zasługuje fakt, że zbiorowość ta stanowi 34,1% ogólnej liczby polskokatolików w kraju.

Rozdział 6

Chapter 6

Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania

Population in the collective living quarters

Obiekt zbiorowego zakwaterowania (OZZ) został zdefiniowany w NSP 2021 jako zespół pomieszczeń (pokoi i pomieszczeń pomocniczych) zlokalizowanych w jednym lub kilku budynkach, zajętych przez jeden odrębny zakład świadczący usługi hotelarskie, opiekuńczo-wychowawcze, zdrowotne bądź inne usługi, które są związane z zamieszkaniem w takim zakładzie większej liczby osób lub obiekt instytucji wyznaniowej.

Do obiektów zbiorowego zakwaterowania należy zaliczyć m.in. domy studenckie, hotele pracownicze, domy dziecka, domy pomocy społecznej, klasztory, domy zakonne.

W 2021 r. liczba osób przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania może być zaniżona ze względu na fakt, iż spis ludności i mieszkań był realizowany w okresie pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2 oraz związanych z tym ograniczeń i restrykcji sanitarnych. W związku z powyższym osoby przebywające w niektórych obiektach zbiorowego zakwaterowania, jak domy studenckie czy hotele pracownicze, mogły przebywać w domach rodzinnych i takie miejsce zamieszkania wskazały w aplikacji elektronicznej na dzień 31 marca 2021.

W NSP 2021 w województwie pozyskano informacje od 2592 obiektów zbiorowego zakwaterowania, tj. 8,0% wszystkich obiektów w kraju. Liczba przebywających w nich osób (ustalona w oparciu o dane pozyskane zarówno od zarządców obiektów, jak też metodą samospisu i wywiadu telefonicznego) bez względu na charakter i czas zamieszkania wyniosła 32,6 tys., czyli 10,5% ogółu mieszkańców OZZ w Polsce. W województwie małopolskim w obiektach zbiorowego zakwaterowania przeważały kobiety, których według stanu na koniec marca 2021 było 16,9 tys., tj. 51,8% ogólnej liczby mieszkańców OZZ (w kraju – 48,5%).

Tablica 16. Obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz ludność w nich mieszkająca według kategorii obiektów w 2021 r.

Table 16. Collective living quarters and population living there by category of objects in 2021

Wyszczególnienie Specification	Obiekty zbiorowe- go zakwatero- wania Collective living quarters	Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania Population in the collective living quarters		
		Ogółem Total	Kobiety Females	Mężczyźni Males
Ogółem Total	2592	32597	16893	15704
Nauka i praca Education and work	1294	13121	6228	6893
System pieczy zastępczej oraz placów- ki dla dzieci i młodzieży ze specjalny- mi potrzebami edukacyjnymi Foster care system and facilities for children and young persons with special educational needs	152	1881	791	1090
Leczenie i opieka Treatment and care	308	10537	5884	4653
Obiekty instytucji wyznaniowych Religious institutions facilities	560	5562	3563	1999
Tymczasowe schronienie Temporary shelter	67	947	195	752
Mieszkania chronione Sheltered dwellings	77	258	100	158
Pozostałe obiekty ^a Other objects ^a	134	291	132	159

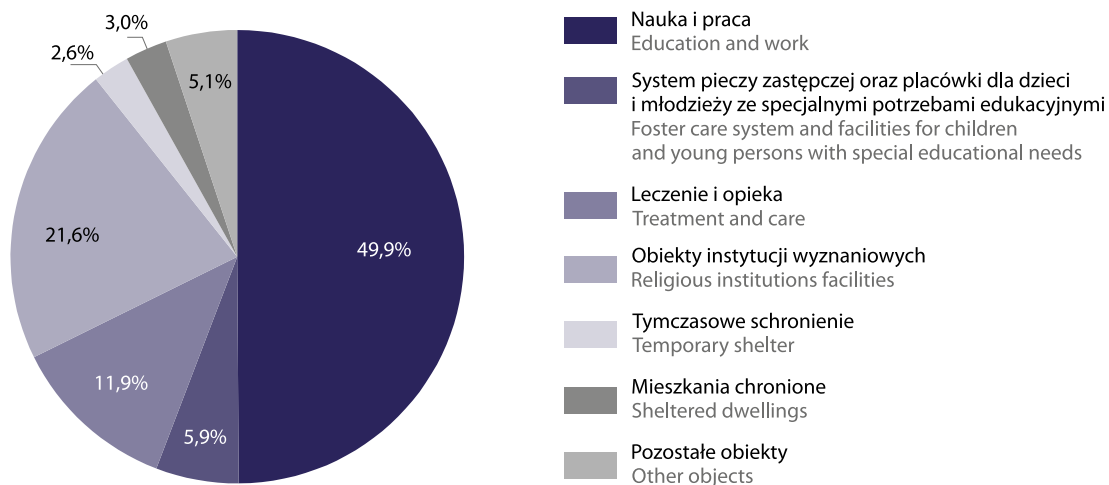
a Łącznie z obiektami zamkniętymi.

a Including closed facilities.

Z łącznej liczby obiektów w województwie najczęściej (49,9%) spisano placówek związanych z nauką i pracą (dla Polski udział ten wyniósł 59,7%). W obiektach tych przebywało 13,1 tys. osób, tj. 11,9% wszystkich mieszkańców korzystających z takiej formy zakwaterowania w kraju. W tego typu ośrodkach, zarówno w województwie, jak i w kraju, przeważali mężczyźni, których udział wyniósł odpowiednio 52,5% oraz 54,3%.

Wykres 19. Struktura obiektów zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów w 2021 r.

Chart 19. Structure of collective living quarters by category of objects in 2021

Obiekty instytucji wyznaniowych stanowiły 21,6% obiektów zbiorowego zakwaterowania w województwie (w kraju – 10,9%). Przebywało w nich 5,6 tys. mieszkańców, czyli 18,2% wszystkich osób spisanych w tego rodzaju obiektach Polsce. W placówkach instytucji wyznaniowych dominowały kobiety – 64,1% (w kraju – 62,9%).

Wśród OZZ znajdujących się na terenie województwa małopolskiego odsetek obiektów zapewniających leczenie i opiekę wyniósł 11,9% (w Polsce – 11,0%). Było to 8,7% wszystkich tego typu placówek w kraju. Łącznie przebywało w nich 10,5 tys. podopiecznych, tj. 9,6% wszystkich osób przebywających w takich placówkach w Polsce. W większości spisane w nich osoby to kobiety – 55,8% (w kraju – 53,7%).

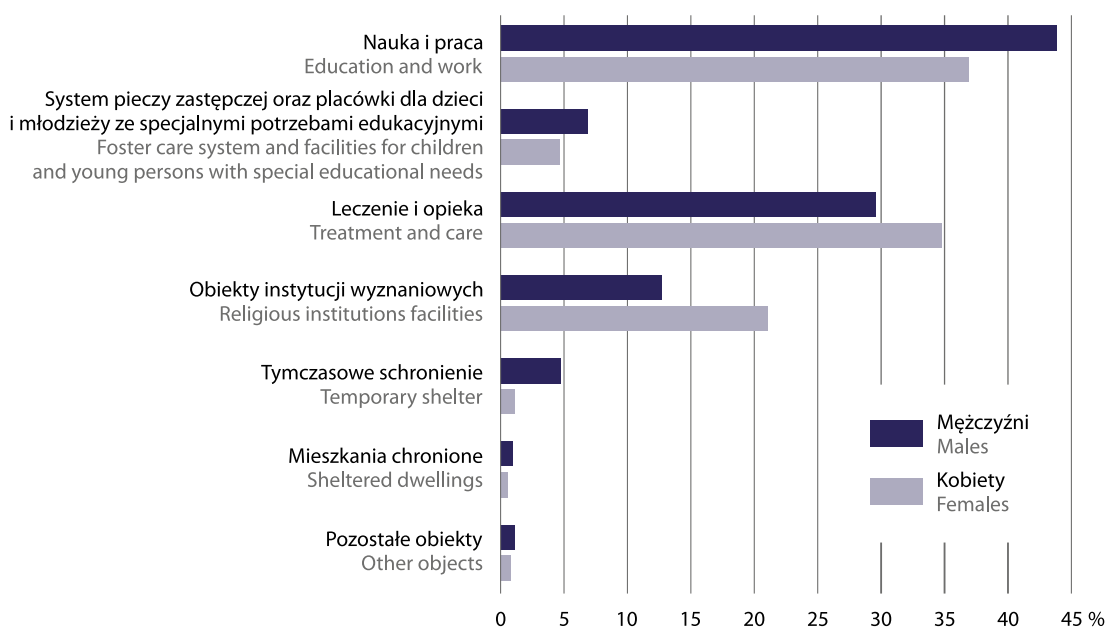
Spośród wszystkich obiektów zbiorowego zakwaterowania 5,9% stanowiły obiekty systemu pieczy zastępczej oraz placówki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (w kraju – 6,5%). Ich udział w ogólnej liczbie takich placówek w Polsce ukształtował się na poziomie 7,3%. Przebywało w nich 1,9 tys. podopiecznych, czyli 6,3% ogółu mieszkańców w kraju. W obiektach tych przeważali chłopcy – 57,9% (w kraju – 57,7%).

W łącznej liczbie OZZ funkcjonujących na terenie województwa 5,6% to mieszkania chronione i tymczasowe schronienia (w kraju – 7,5%). Ich udział w ogólnej liczbie omawianych placówek w Polsce wyniósł 6,0%. W końcu marca 2021 r. przebywało w nich łącznie 1,2 tys. mieszkańców, tj. 5,1% wszystkich osób korzystających z takich placówek w Polsce. W obiektach tego typu zdecydowaną większość stanowili mężczyźni – 75,5% (w kraju – 72,7%).

Pozostałe obiekty (m.in. pensjonaty, domy wczasowe) stanowiły 5,1% OZZ w województwie. Spisano w nich 0,3 tys. osób, czyli 5,5% wszystkich osób, które w analizowanym okresie przebywały w tego typu placówkach w Polsce.

Wykres 20. Struktura ludności w obiektach zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów i płci w 2021 r.

Chart 20. Structure of population in the collective living quarters by category of objects and sex in 2021

Rozdział 7

Chapter 7

Zasoby migracyjne

Migration resources

Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania. Przyjmując położenie poprzedniego i obecnego miejsca zamieszkania wyodrębniono:

- migracje wewnętrzne, czyli przemieszczenia ludności w granicach kraju;
- migracje zagraniczne, czyli przemieszczenia związane ze zmianą kraju zamieszkania.

Migracje zagraniczne to wyjazdy z kraju stałego zamieszkania (emigracja) lub przyjazdy do kraju (imigracja) w celu zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy.

Przyjmując za kryterium obserwacji długość pobytu (nieobecności) wyodrębniono następujące kategorie migracji:

- krótkookresowe – pobyt czasowy trwający od 3 do 12 miesięcy;
- długookresowe – pobyt czasowy trwający co najmniej 12 miesięcy;
- zamieszkanie na stałe – bez względu na okres zamieszkiwania.

Osoba migrująca (migrant) to osoba, która zmienia swoje miejsce zamieszkania.

Emigrant to osoba przemieszczająca się z kraju za granicę na pobyt stały lub czasowy.

Imigrant to osoba przybyła z zagranicy do kraju na pobyt stały lub czasowy.

7.1. Ludność według okresu zamieszkiwania w miejscu aktualnego zamieszkania

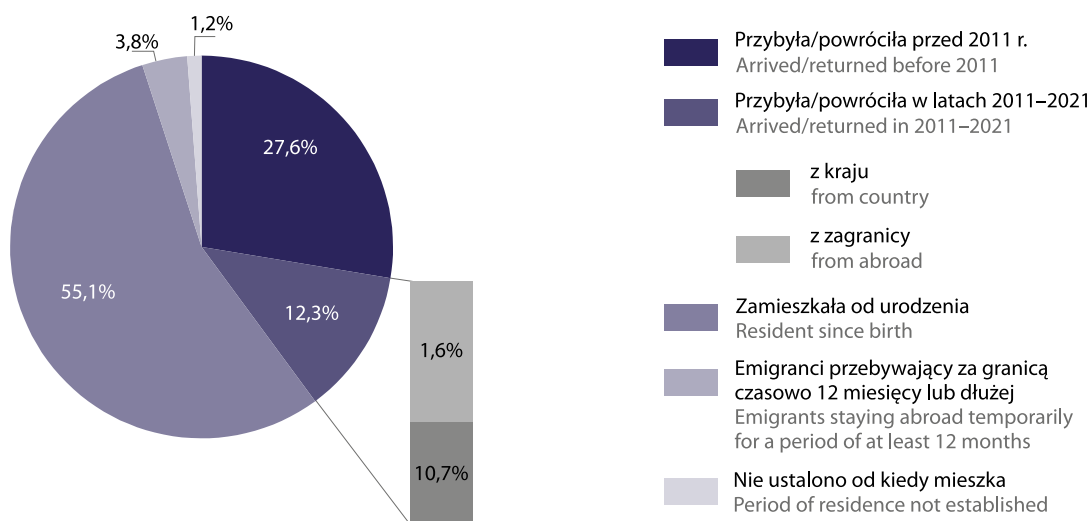
7.1. Population by period of residence in the place of current residence

Wyniki NSP 2021 wykazały, że 1891,2 tys. osób, czyli ponad połowa ludności województwa małopolskiego zamieszkiwała w miejscowości urodzenia i nie opuszczała jej na okres 12 miesięcy i dłużej (w kraju – 50,6%). W okresie międzypisowym można zauważyć wzrost mobilności terytorialnej ludności. W 2011 r. odsetek osób zamieszkałych od urodzenia był wyższy i wyniósł 62,8% (w Polsce – 56,5%).

Prawie 40% mieszkańców województwa to migranci, którzy przybyli lub powrócili do miejscowości obecnego zamieszkania (w kraju – 44,5%). Wśród ogółu ludności 422,0 tys., tj. 12,3% migrantów przybyło do miejsca aktualnego zamieszkania w latach 2011–2021 (w kraju – 12,5%), natomiast 3,8% w czasie spisu przebywało poza granicami kraju 12 miesięcy lub dłużej (w Polsce – 3,5%). W przypadku 1,2% ludności nie ustalono okresu zamieszkiwania (w kraju – 1,5%).

Dla 87,3% ludności przybyłej w latach 2011–2021 poprzednim miejscem zamieszkania było inne miejsce w kraju, natomiast dla 12,4% – zagranica (w kraju odpowiednio – 89,5% oraz 10,2%). Zdecydowanie dominowały więc migracje wewnętrzne, przy czym w porównaniu do poprzedniego okresu międzypisowego (tj. lat 2002–2011) odsetek osób przybyłych, dla których poprzednim miejscem zamieszkania było inne miejsce w kraju zmalał o 7,0 p. proc. (w Polsce – o 6,1 p. proc.). W przypadku osób, dla których była to zagranica odnotowano przeszło dwukrotny jego wzrost – dziesięć lat wcześniej wynosił 5,7% (w kraju 4,4%).

Wykres 21. Ludność według okresu zamieszkiwania w obecnej miejscowości w 2021 r.
 Chart 21. Population according to the period of residence in the current locality in 2021

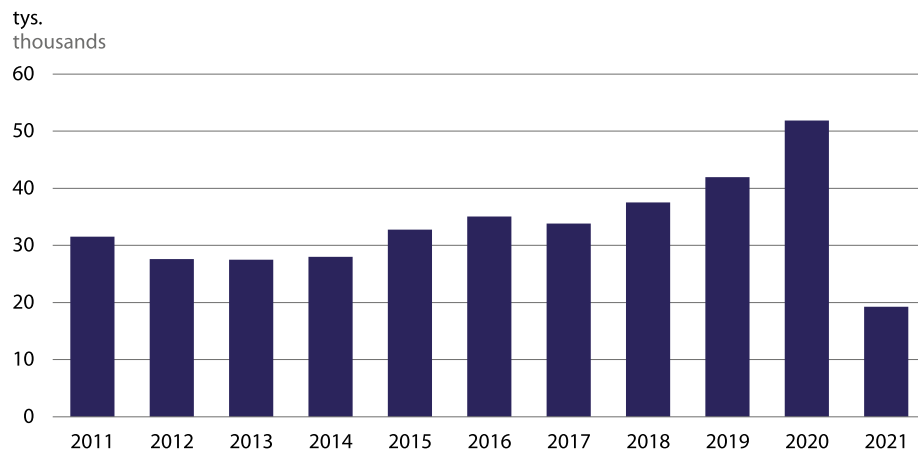
Według wyników NSP 2021 dla 58,6% mieszkańców wsi obecne miejsce zamieszkania jest niezmiennie od urodzenia (w kraju – 50,7%). Podobne deklaracje złożyło 51,3% mieszkańców miast (w Polsce – 50,5%). W 2011 r. dysproporcje te były wyraźniejsze. Nie zmieniło miejsca zamieszkania od urodzenia 67,2% mieszkańców wsi i 58,3% mieszkańców miast (w kraju odpowiednio – 58,4% i 55,3%).

7.2. Migracje wewnętrzne ludności

7.2. Internal migration of population

W latach 2011–2021 przybyło lub powróciło (po nieobecności trwającej rok lub dłużej) do miejscowości aktualnego zamieszkania z innego miejsca w kraju na pobyt stały lub czasowy 368,3 tys. osób – co stanowiło 10,7% ludności województwa (w kraju – 11,2%). Analogiczny wskaźnik dla lat 2002–2011 wyniósł 8,4% (w Polsce – 9,0%). Należy podkreślić, że liczba ta nie odpowiada liczbie migracji, jakie miały miejsce w tym okresie – przedstawia liczbę osób, które przynajmniej raz w badanym okresie zmieniały miejsce zamieszkania na terenie kraju po pobycie w innym miejscu w kraju przez co najmniej rok. W 2021 r. (podobnie jak w 2011 r.) badano ostatnią migrację każdej osoby, zatem migracje późniejsze „przystłoniły” migracje z lat poprzednich. Z tego powodu dane o liczbie ludności przybytej według roku przybycia wskazują, że liczba migracji w ostatnich latach była większa niż w latach wcześniejszych.

Wykres 22. Ludność przybyła w latach 2011–2021 z innego miejsca w kraju według roku przybycia^a
Chart 22. Population arrived in 2011–2021 from another place in the country by year of arrival^a

^a W podziale nie uwzględniono osób, dla których nie ustalono roku przybycia do miejscowości aktualnego zamieszkania.
^a The division does not include persons for whom the year of arrival in the locality of current residence was not determined.

Wśród 368,3 tys. mieszkańców województwa małopolskiego, którzy zmienili miejsce zamieszkania w kraju w latach 2011–2021, z innych województw przybyło niemal 130 tys. osób, czyli 35,3%, zatem zdecydowaną większość stanowiły przemieszczenia ludności między miejscowościami województwa małopolskiego. W okresie 2002–2011 liczba migrantów wewnętrznych wyniosła 279,9 tys., w tym 78,9 tys., tj. 28,2% to osoby przybyłe z innych województw.

Wśród ponad 238 tys. mieszkańców województwa, którzy zmienili miejsce zamieszkania w obrębie województwa, prawie 151 tys. osób, czyli 63,3% zamieszkało na wsi. W 2011 r. populacja osób migrujących wewnątrz województwa wyniosła 201,0 tys. osób, w tym ponad 140 tys. (69,7%) wybrało na miejsce zamieszkania wieś.

Wyniki analizy w odniesieniu do województw poprzedniego i obecnego zamieszkania pozwalają na wskazanie największych strumieni migracyjnych. Podobnie jak w poprzednich latach międzypisowych najwięcej przemieszczeń odbywa się pomiędzy województwami sąsiadującymi ze sobą. Z ogółu osób przybyłych do województwa małopolskiego z innych województw blisko 44% mieszkało wcześniej w sąsiednich województwach: śląskim – 20,5%, podkarpackim – 15,2% i świętokrzyskim – 8,0%.

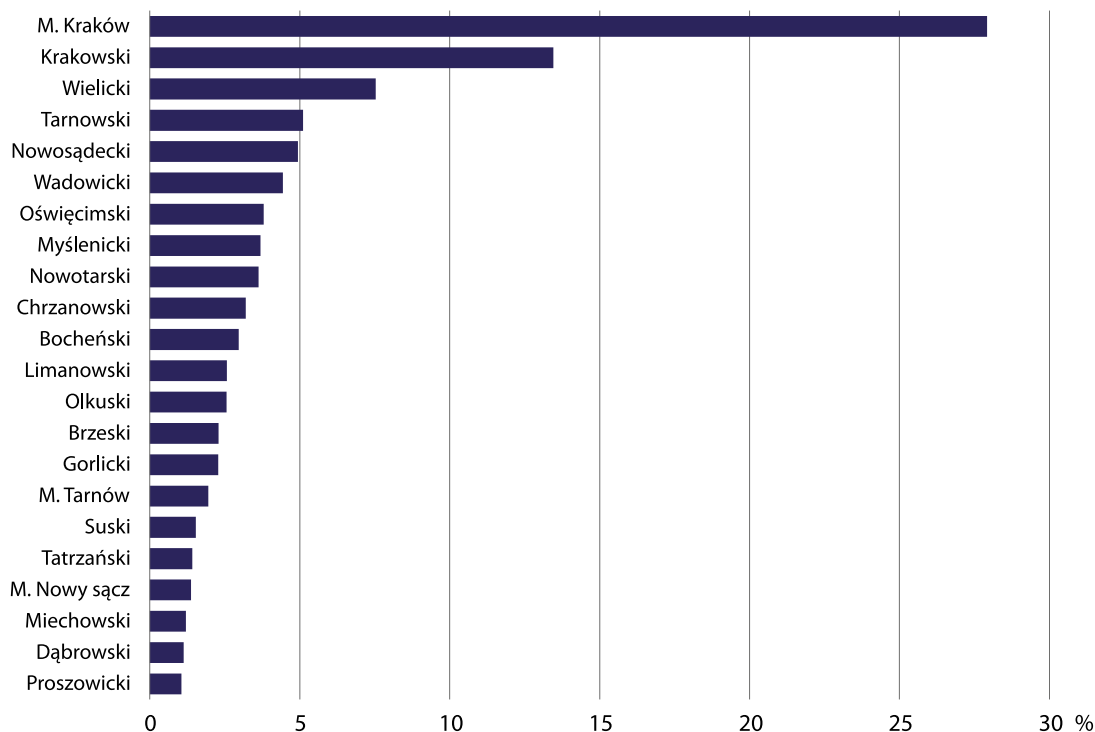
Wśród ludności napływowej z innych województw, prawie 88 tys. osób, czyli 67,5% zamieszkało w miastach, a pozostałe niespełna 43 tys. na wsi. W poprzednim okresie międzypisowym (2002–2011) odsetek osób, które wybrały miasto wyniósł 76,1% (60,0 tys.), a wieś 23,9% (18,9 tys. osób).

Wśród 331,4 tys. osób, o których wiemy, że w okresie 2011–2021 zmienili miejsce zamieszkania wewnątrz województwa lub przybyły z innej miejscowości w kraju 56,5% stanowią dotychczasowi mieszkańcy miast. Kobiety częściej niż mężczyźni decydowały się na taką zmianę (51,9%). Zarówno kobiety, jak i mężczyźni niezależnie od miejsca poprzedniego zamieszkania częściej osiedlali się w miastach.

Przeszło 90 tys. tj. 57,3% migrantów wewnętrznych, którzy mieszkali wcześniej w miastach jako nowe miejsce zamieszkania wybrało inne miasto w województwie lub poza nim (w 2011 r. – 82,1 tys., tj. 61,7%). Ze wsi do miast w okresie międzypisowym wyemigrowało przeszło 67 tys. osób (o 32,0% więcej). W omawianym okresie 97,0 tys. (prawie 56%) osób mieszkających dotychczas w mieście jako nowe miejsce zamieszkania wybrało wieś (w 2011 r. – 52,8%). Populacja osób, która zdecydowała się na zmianę jednej miejscowości wiejskiej na drugą ukształtował się na poziomie 76,7 tys. (w 2011 r. – 69,3 tys.).

Prawie 30% osób, które na miejsce zamieszkania wybrało województwo małopolskie zdecydowało się zamieszkać w Krakowie. W pozostałych powiatach odsetek ludności napływowej wahał się od 13,5% w powiecie krakowskim do 1,1% w powiatach dąbrowskim i proszowickim.

Wykres 23. Migracje ludności w latach 2011–2021 (napływ)
 Chart 23. Migration of population in 2011–2021 (inflow)

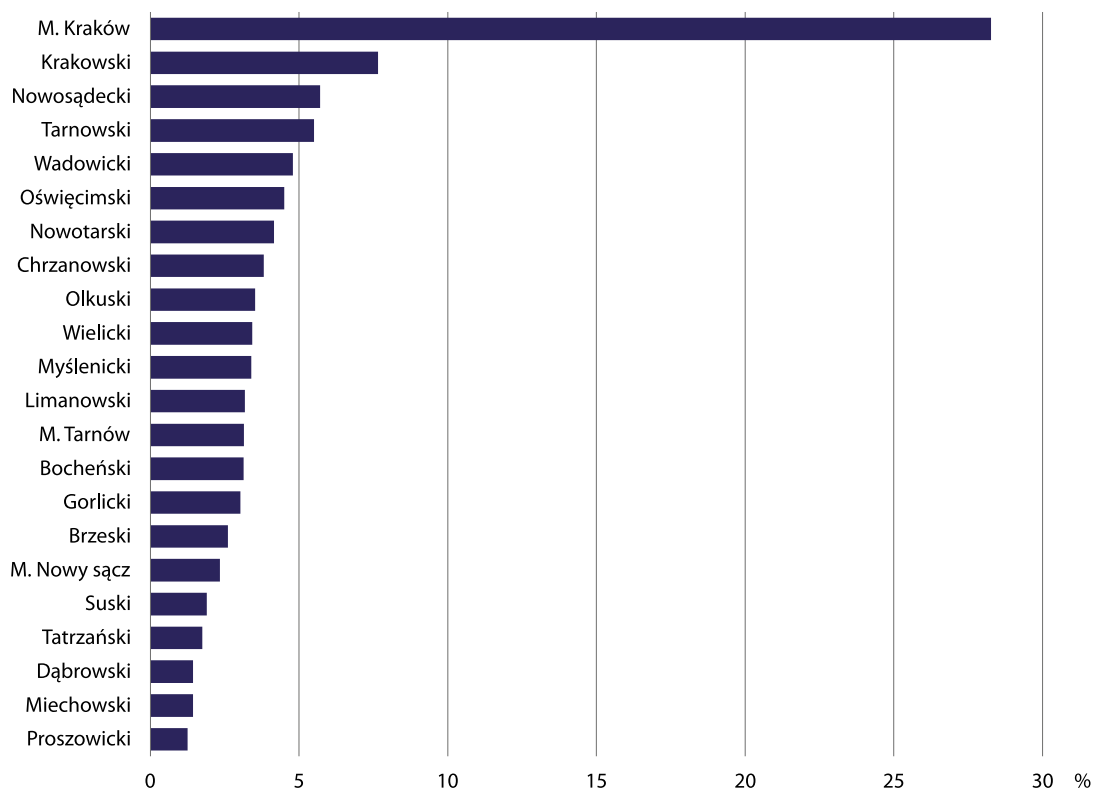
W okresie międzypisowym 305,7 tys. mieszkańców wyprowadziło się z dotychczasowego miejsca zamieszkania (do innej miejscowości w województwie lub do innego województwa), w tym 54,5% na wieś (w 2011 r. – 55,9%). W omawianym okresie większość osób, które opuściły dotychczasowe miejsce zamieszkania stanowiły kobiety (52,4%). Niezależnie od płci i miejsca poprzedniego zamieszkania częściej osoby te migrowały na wieś.

Większość mieszkańców miast, tj. 91,3 tys. (53,6%) jako nowe miejsce zamieszkania wybrała wieś. Na inne miasto zdecydowało się 79,1 tys. osób (w 2011 r. – 64,1 tys.).

Przeszło 75 tys. (55,7%) osób mieszkających na wsi przeprowadziło się do innej miejscowości wiejskiej na terenie województwa lub osiadło na wsi w innej miejscowości w kraju (w 2011 r. – 59,6%). Miasto ponownie wybrało 60,0 tys. osób (w 2011 r. – 46,5 tys.).

W przekroju terytorialnym odsetek osób, które wyjechały do innej miejscowości lub województwa wahał się od 1,3% w powiecie proszowickim do 28,3% w Krakowie.

Wykres 24. Migracje ludności w latach 2011–2021 (odpływ)
 Chart 24. Migration of population in 2011–2021 (outflow)

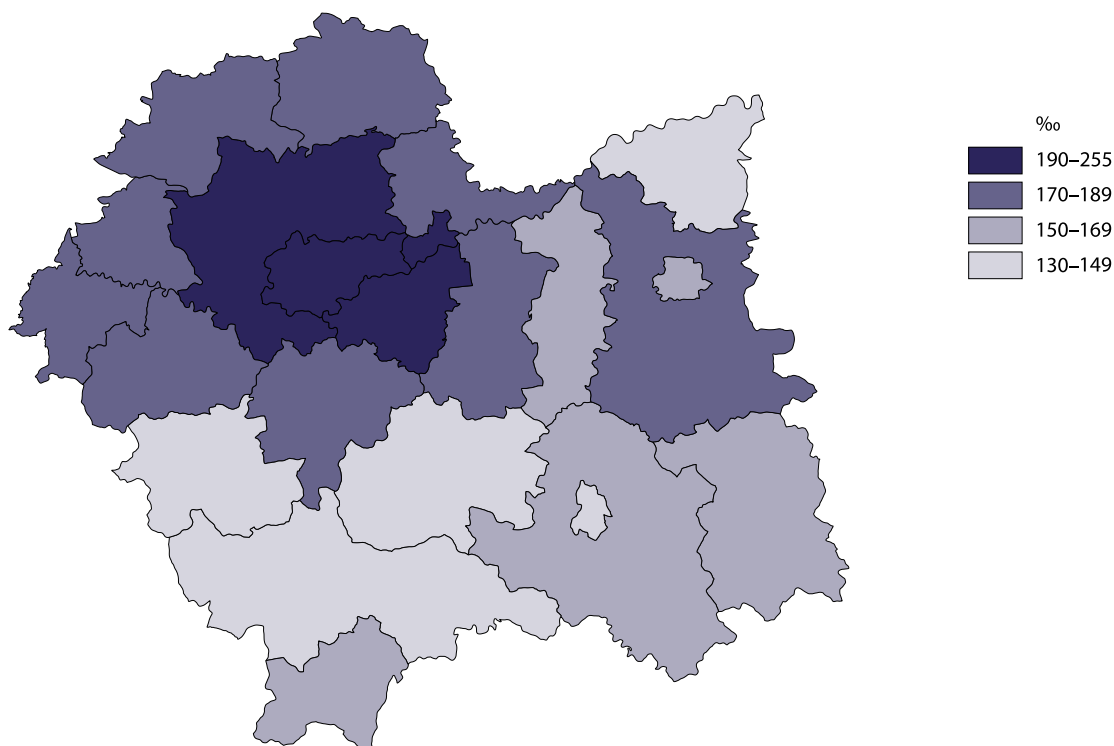

Saldo migracji wewnętrznej w analizowanej dekadzie było dodatnie. Nadwyżka napływu nad odpływem migracyjnym wyniosła 25,6 tys. (wobec 29,2 tys. w 2011 r.), przy czym w miastach ukształtowała się na poziomie minus 12,7 tys., a na wsi plus 38,4 tys.

Wskaźnik intensywności migracji wewnętrznych (wraz z przepływem międzywojewódzkim), rozumiany jako suma napływu i odpływu ludności w okresie międzypisowym, na 1000 mieszkańców ukształtował się na poziomie 186‰ (w 2011 r. – 159‰).

Wśród powiatów województwa małopolskiego występowało relatywnie duże zróżnicowanie w częstości migracji wewnętrznych ludności. Rozpiętość wskaźnika wyniosła 125 pkt., od niskiej intensywności na poziomie 130‰ w powiecie nowotarskim, do relatywnie bardzo wysokiej, wynoszącej 255‰ w powiecie wielickim. Na wysokim poziomie, ukształtowała się intensywność migracji wewnętrznych w powiecie krakowskim – 229‰ i w Krakowie – 223‰. W pozostałych powiatach wskaźnik ten wahał się od 131‰ w powiecie suskim do 185‰ w wadowickim.

Mapa 18. Intensywność przemieszczeń ludności w latach 2011–2021
 Map 18. Intensity of population movements in 2011–2021

7.3. Imigranci przebywający czasowo w województwie małopolskim

7.3. Immigrants staying temporarily in Małopolskie Voivodship

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 potwierdziły obserwowany w ostatnich latach dynamiczny wzrost liczby stałych mieszkańców innych krajów przebywających w województwie małopolskim czasowo. Według spisu w województwie przebywało czasowo 92,3 tys. imigrantów wobec 3,5 tys. wykazanych w poprzednim spisie. Oznacza to ponad 27-krotny wzrost w ciągu 10 lat. Zbiorowość ta stanowiła 6,4% z ogółu 1433,8 tys. czasowych imigrantów w kraju.

W 2021 r. największą zbiorowość stanowili imigranci przebywający w województwie od 3 do 12 miesięcy (37,3%). Odsetek imigrantów przebywających do 3 miesięcy wyniósł 34,0%, natomiast przebywających w województwie co najmniej 12 miesięcy – 28,7%. Informacje dotyczące imigrantów według czasu przebywania w Polsce, a co za tym idzie również w województwie, nie są w pełni porównywalne z poprzednim spisem, bowiem w 2011 r. dane obejmowały jedynie osoby przebywające od 3 do 12 miesięcy oraz 12 miesięcy i więcej.

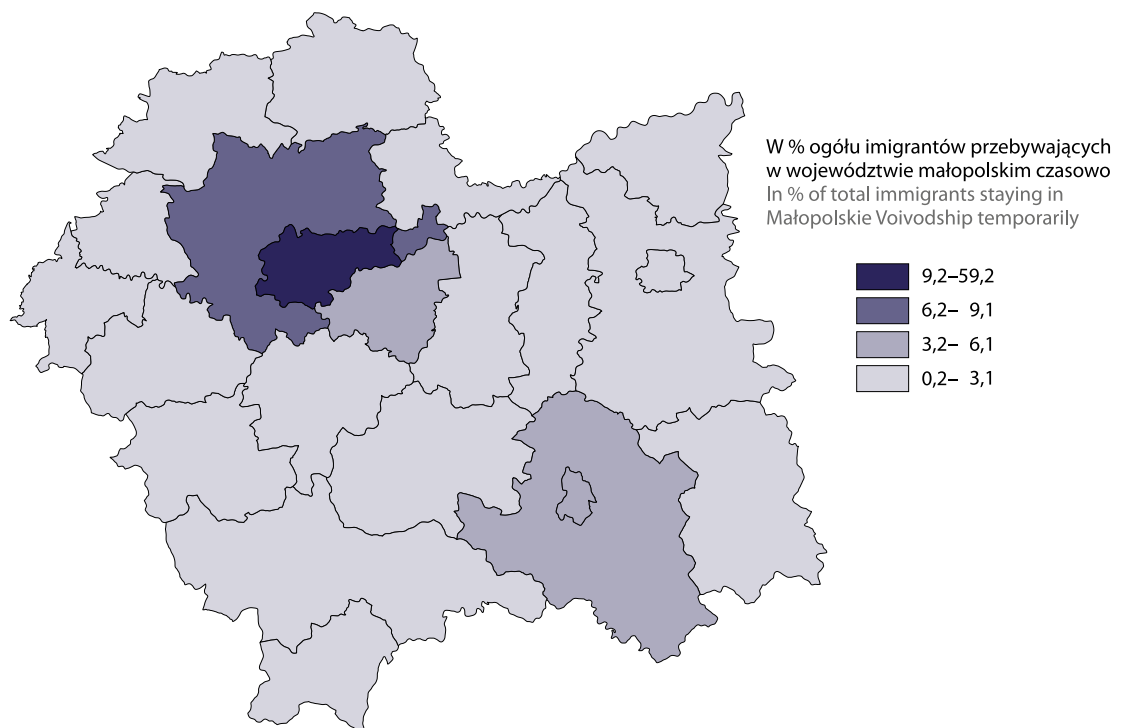
Z ogółu przebywających w 2021 r. w województwie małopolskim czasowych imigrantów z zagranicy mężczyźni stanowili 64,0% (w kraju – 62,4%). Oznacza to, że dysproporcje płci w relacji do 2011 r. jeszcze się powiększyły, gdyż w omawianej subpopulacji odsetek mężczyzn wyniósł wówczas 52,6% (w Polsce – 54,7%). Zdecydowana większość imigrantów (93,6%) to osoby młode w wieku produkcyjnym. Odsetek dzieci i młodzieży do 17 roku życia wyniósł 4,2%, a pozostałe 2,2% to osoby starsze w wieku poprodukcyjnym.

Z przebywających w województwie małopolskim 92,3 tys. czasowych imigrantów z zagranicy 73,6 tys., czyli blisko 80% to osoby, które wcześniej mieszkały w krajach europejskich, przy czym obywatele państw UE stanowili zaledwie 11,4% tej zbiorowości. Imigranci z krajów Azji w liczbie 7,8 tys. stanowili 8,5% opisywanej grupy. Przybysze z Afryki, Ameryki Południowej oraz Ameryki Północnej i Środkowej stanowili grupy liczące po około 1 tys. osób, a ich łączny odsetek osiągnął 3,5% omawianej zbiorowości. Udział mieszkających wcześniej w krajach Australii i Oceanii był minimalny. W przypadku nieco ponad 8% ogólnej liczby czasowych imigrantów z zagranicy nie ustalono kraju, z którego przybyli.

Najwięcej imigrantów, podobnie jak w 2011 r., przybyło z Ukrainy 58,5 tys. osób, co stanowiło 63,4% (w 2011 r. – 17,9%). Imigranci z Białorusi w liczbie 2,3 tys. stanowili 2,5% (w 2011 r. – 6,0%). W omawianym okresie na terenie województwa małopolskiego zamieszkiwało 1,8 tys. Rosjan, tj. 2,0% (poprzednio – 1,3%) oraz 1,7 tys. (1,9%) obywateli Indii (w 2011 r. – 0,7%). Duża liczba imigrantów przybyła także z Włoch (1,4 tys.), Gruzji (1,3 tys.) i Hiszpanii (1,0 tys.). Łącznie stanowili oni 4,0% omawianej populacji.

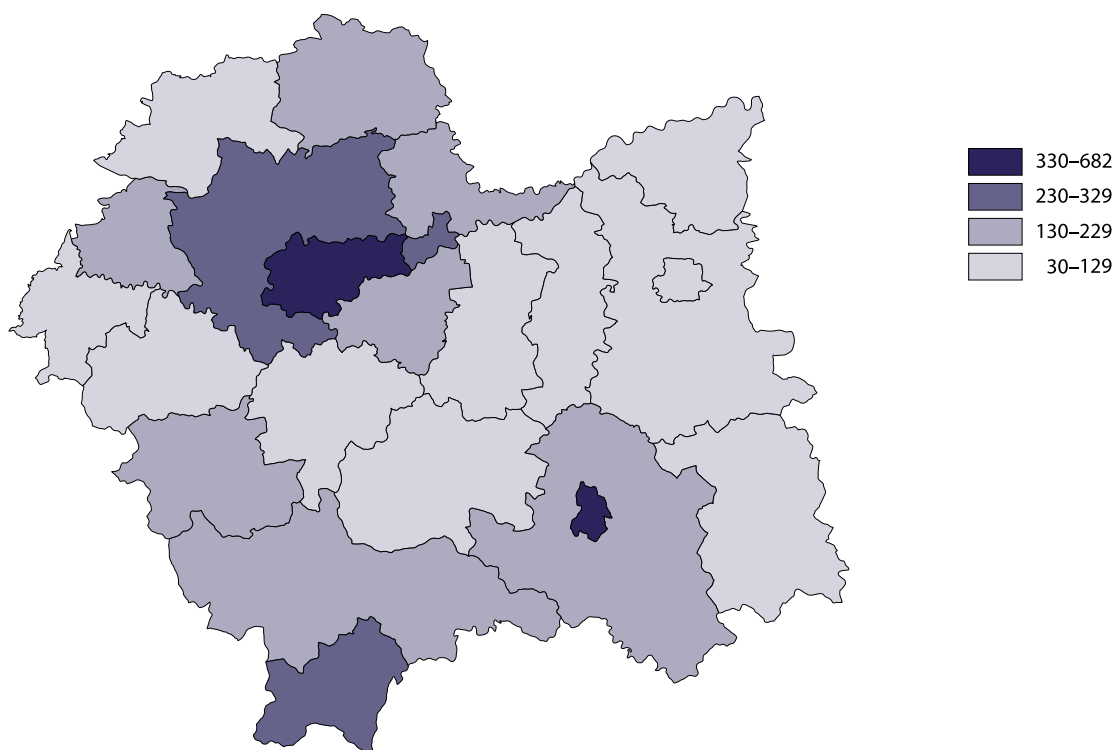
Mapa 19. Imigranci przebywający czasowo w województwie małopolskim w 2021 r.

Map 19. Immigrants staying in Małopolskie Voivodship temporarily in 2021

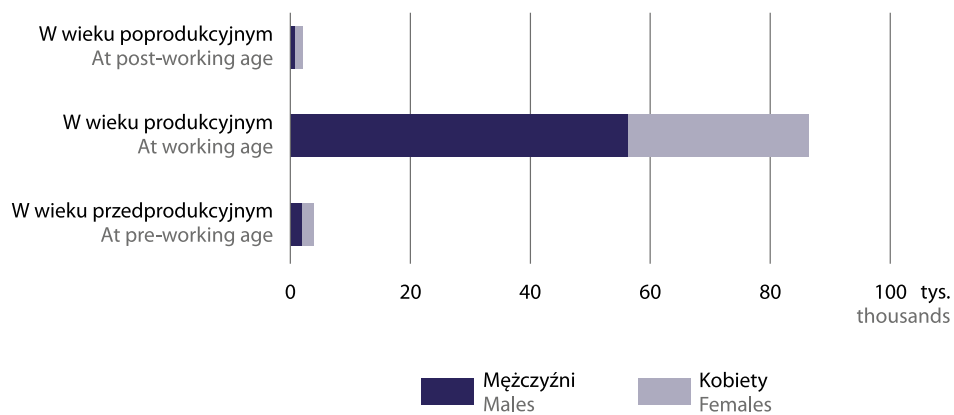
Średnio na każde 10 tys. mieszkańców przypadało 269 osób, które czasowo jako miejsce zamieszkania wybrało województwo małopolskie (w Polsce – 377). Omawiany współczynnik wahał się od 30 w powiecie dąbrowskim do 682 w Krakowie.

Mapa 20. Imigranci przebywający czasowo w województwie małopolskim na 10 tys. mieszkańców
 Map 20. Immigrants staying in Małopolskie Voivodship temporarily per 10 thousand residents

Wykres 25. Imigranci przebywający czasowo w województwie małopolskim według płci i ekonomicznych grup wieku w 2021 r.

Chart 25. Immigrants staying in Małopolskie Voivodship temporarily by sex and age groups in 2021

7.4. Emigranci przebywający czasowo za granicą

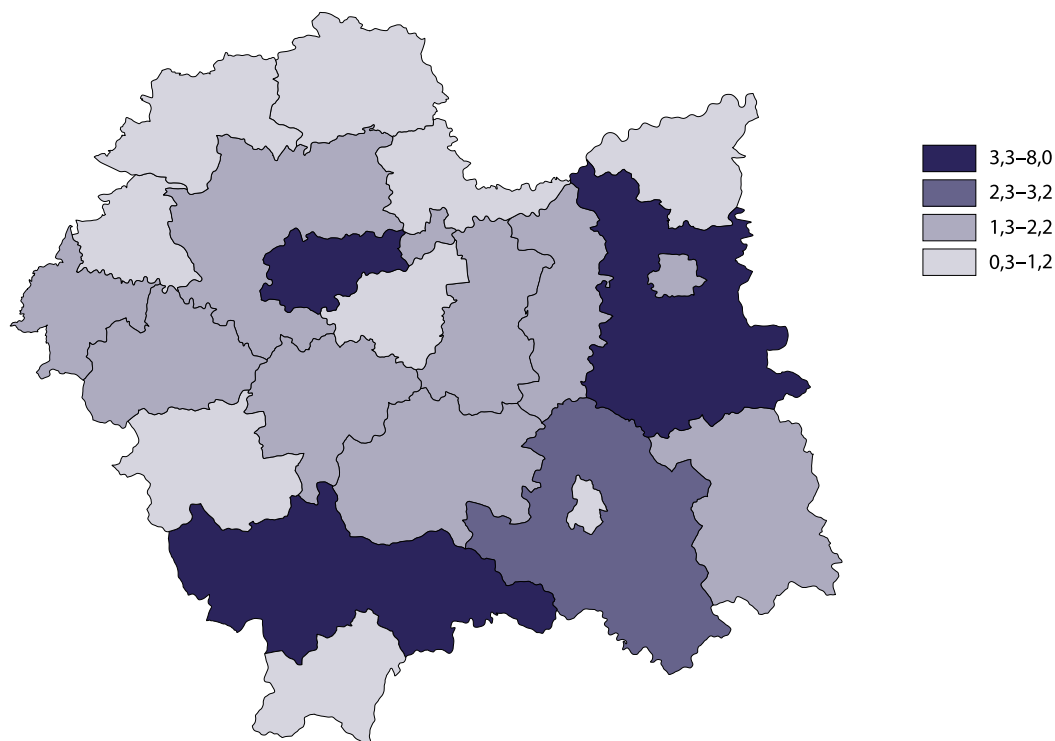
7.4. Emigrants staying abroad temporarily

W spisie ludności i mieszkań z 2011 r. informacje dotyczące emigrantów czasowych obejmowały osoby przebywające za granicą powyżej 3 miesięcy, natomiast zakres spisu 2021 był szerszy i uwzględniał również stałych mieszkańców Polski przebywających za granicą czasowo do 3 miesięcy.

Wyniki spisu ludności w 2021 r. wykazały, że w momencie spisu 143,3 tys. osób mających stałe miejsce zamieszkania w województwie małopolskim przebywało czasowo poza krajem. Oznacza to, że średnio na każde 1000 mieszkańców województwa przypadały 42 osoby przebywające czasowo za granicą (w Polsce – 38).

Mapa 21. Emigranci przebywający czasowo za granicą na 1000 mieszkańców województwa małopolskiego w 2021 r.

Map 21. Emigrants staying abroad temporarily per 1000 residents of Małopolskie Voivodship in 2021

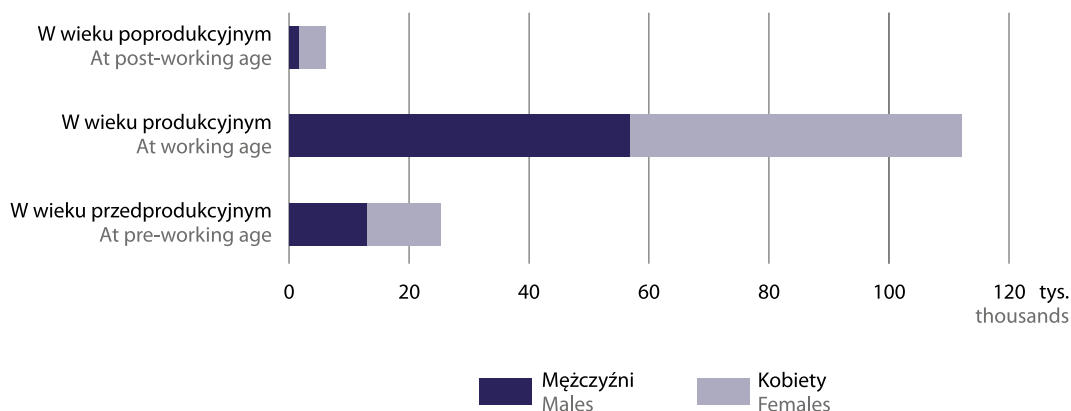
W stosunku do wielkości emigracji czasowej w 2011 r. (wyniki NSP 2011) liczba emigrantów w 2021 r. w województwie była mniejsza o ponad 44 tys. osób, czyli o 23,6%.

W 2021 r. 92,1% emigrantów (132,0 tys. osób) stanowili emigranci długookresowi, którzy przebywali za granicą 12 miesięcy lub dłużej. Pozostałe 7,9% (11,3 tys. osób) to emigranci krótkookresowi, czyli osoby przebywające za granicą do 12 miesięcy. W 2011 r. emigranci długookresowi stanowili 78,4%.

Wśród emigrantów przebywających czasowo za granicą nieznacznie przeważały kobiety, które stanowiły 50,1% mieszkańców województwa przebywających poza krajem. Przy czym, wśród emigrantów długookresowych odsetek kobiet wyniósł 50,7%, natomiast wśród emigrantów krótkookresowych większość stanowili mężczyźni – 56,5%.

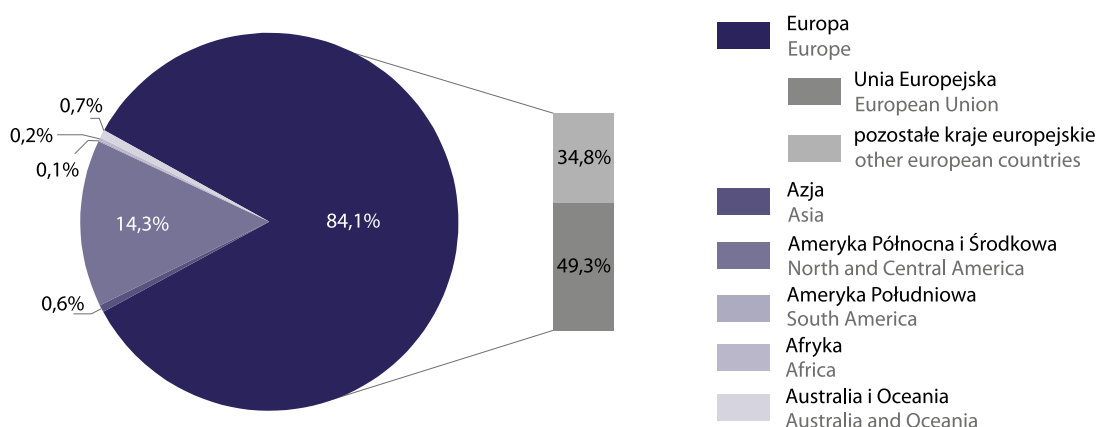
Emigranci to przede wszystkim osoby młode, blisko 80% z nich (78,1%) było w wieku produkcyjnym. Dzieci i młodzież (osoby w wieku 0–17 lat) w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 17,6% ogółu emigrantów, a osoby w wieku poprodukcyjnym pozostałe 4,3%.

Wykres 26. Emigranci przebywający czasowo za granicą według płci i ekonomicznych grup wieku w 2021 r.
Chart 26. Emigrants staying abroad temporarily by sex and economic age groups in 2021

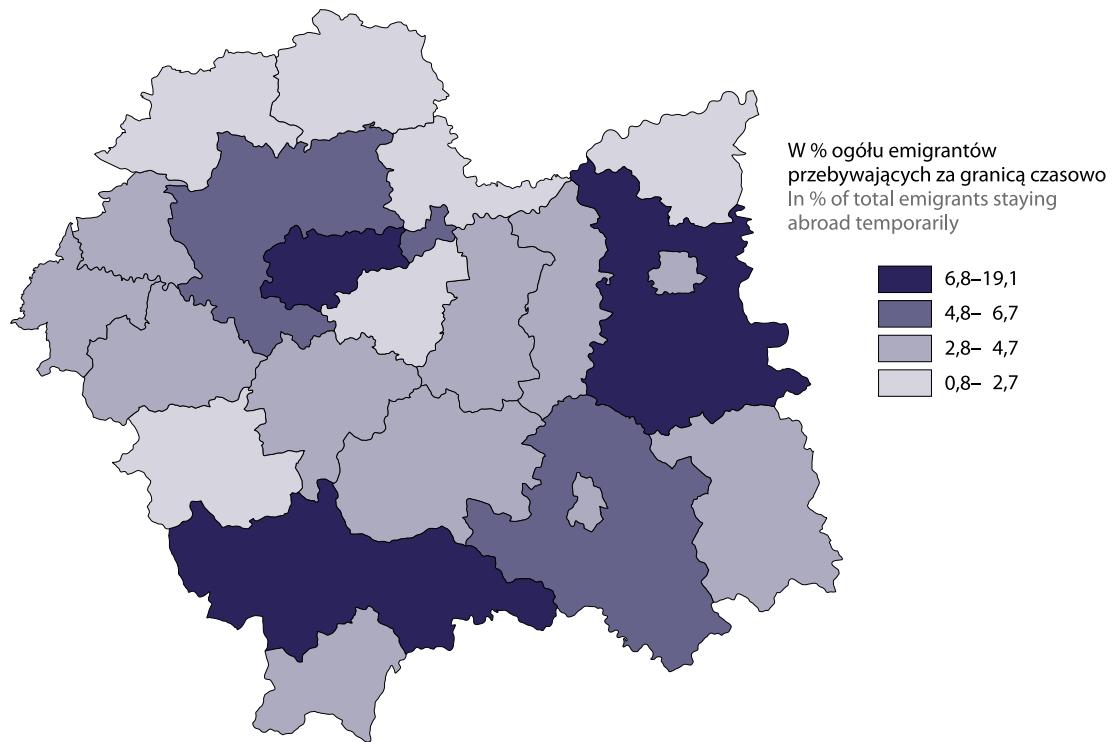
Mieszkańcy województwa małopolskiego emigrowali na wszystkie kontynenty, jednak najwięcej osób (75,2%) przebywało w krajach europejskich (107,8 tys. osób), w tym 63,2 tys. emigrantów przebywało w krajach Unii Europejskiej. Dla 10,5% mieszkańców województwa nie udało się ustalić miejsca emigracji.

Wykres 27. Emigranci przebywający czasowo za granicą według kontynentu przebywania w 2021 r. (w %)
Chart 27. Emigrants staying abroad temporarily by continents of residence in 2021 (in %)

Najwięcej osób przebywających w 2021 r. za granicą przed wyjazdem mieszkało w Krakowie 27,4 tys. (19,1%). Sporo osób wyjechało ponadto z terenu powiatów nowotarskiego – 13,7 tys. (9,6%) oraz tarnowskiego – 12,6 tys. (8,8%). Najmniej emigrantów przebywających za granicą czasowo pochodziło z powiatów miechowskiego – 1,2 tys. osób (0,8%) i proszowickiego – 1,3 tys. osób (0,9%). W poprzednim spisie sytuacja wyglądała podobnie, przy czym odsetek emigrantów z powiatu nowotarskiego i Krakowa był mniejszy (odpowiednio o 2,6 p. proc. i 0,5 p. proc.), natomiast z powiatu tarnowskiego nieznacznie się zwiększył (o 0,1 p. proc.).

Mapa 22. Emigranci z województwa małopolskiego przebywający czasowo za granicą w 2021 r.
Map 22. Emigrants from Małopolskie Voivodship staying abroad temporarily in 2021

Uwagi ogólne

Podstawa prawna, termin i zakres spisu ludności i mieszkań 2021

Ramy tematyki narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań w 2021 r., zakres, forma, tryb, granice obowiązków statystycznych określone zostały w następujących aktach prawnych:

- ustawa z dnia 9 sierpnia 2019 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1775, z 2020 r. poz. 1486, z 2021 r. poz. 615, z 2021 r., poz. 1143), dalej: ustawa o NSP 2021);
- ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2021 r., poz. 955);

oraz:

- rozporządzenie (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 763/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań (Dz. Urz. UE L 218 z 13.8.2008, str. 14);
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1) w zakresie zasad przetwarzania danych osobowych;
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE, Euratom) nr 1101/2008 w sprawie przekazywania do Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich danych statystycznych objętych zasadą poufności, rozporządzenie Rady (WE) nr 322/97 w sprawie statystyk Wspólnoty oraz decyzję Rady 89/382/EWG, Euratom w sprawie ustanowienia Komitetu ds. Programów Statystycznych Wspólnot Europejskich (Tekst mający znaczenie dla EOG i Szwajcarii) (Dz. Urz. L 87 z 31.3.2009, str. 164), w zakresie zasad opracowywania, tworzenia i rozpowszechniania statystyk oraz poufności informacji statystycznych.

Zgodnie z zapisami ustawy o NSP 2021, spis ludności i mieszkań realizowany był w terminie od 1 kwietnia do 30 września 2021 r., według stanu na dzień 31 marca 2021 r.

W części Aktywność ekonomiczna – dotyczącej aktywności bieżącej, okresem referencyjnym był dodatkowo tydzień kończący się w dniu referencyjnym badania (tj. okres od 25 do 31 marca 2021 r.).

Narodowy spis powszechny ludności i mieszkań 2021 realizowany był jako badanie pełne i obejmował:

- osoby fizyczne stale zamieszkałe i czasowo przebywające w mieszkaniach, budynkach i innych zamieszkałych pomieszczeniach niebędących mieszkaniami – dotyczyło to również osób czasowo lub na stałe przebywających za granicą, jeśli nie wymeldowały się z pobytu stałego w Polsce;
- osoby fizyczne niemające miejsca zamieszkania;
- mieszkania, budynki, obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz zamieszkane pomieszczenia niebędące mieszkaniami.

Spis nie obejmował:

- szefów oraz cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych, członków ich rodzin oraz innych osób korzystających z przywilejów i immunitetów na mocy ustaw, umów międzynarodowych lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych;
- mieszkań, budynków, obiektów oraz pomieszczeń będących własnością przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych.

Podstawowe cele spisu

Najważniejszymi założonymi celami spisu powszechnego ludności i mieszkań są:

- 1) Zaspokojenie potrzeb informacyjnych kraju, zwłaszcza zebranie informacji, których nie można uzyskać z innych źródeł, w szczególności ze źródeł administracyjnych;
- 2) Dostarczenie informacji na poziomie jednostek podstawowego podziału administracyjnego kraju;
- 3) Zaprezentowanie zmian w liczbie ludności i zasobach mieszkaniowych w porównaniu z wynikami poprzedniego spisu (NSP 2011), wraz z szeroką charakterystyką zarówno poszczególnych zbiorowości, jak i przebiegu podstawowych procesów, w tym o stanie i strukturze demograficzno-społecznej i ekonomicznej ludności, gospodarstw domowych i rodzin zamieszkujących lub przebywających w Polsce, o rozmiarach i kierunkach mobilności ludności, aktywności ekonomicznej, a także o rozmiarach zasobów mieszkaniowych, ich jakości oraz efektywnym wykorzystaniu;
- 4) Zebranie informacji niezbędnych do realizacji zobowiązań międzynarodowych Polski wobec Unii Europejskiej oraz ONZ;
- 5) Dostarczenie danych statystycznych na potrzeby tworzenia i aktualizacji operatów zarówno dla ustalania stanu i struktury ludności według cech demograficznych, społecznych i ekonomicznych, jak i losowania prób do badań reprezentacyjnych prowadzonych w latach pospisowych w gospodarstwach domowych.

Zakres tematyczny spisu

Przy ustalaniu zakresu przedmiotowego spisu ludności i mieszkań 2021 została przeprowadzona analiza wykorzystania wyników poprzedniego spisu oraz analiza nowych potrzeb informacyjnych. Brano również pod uwagę możliwości pozyskania tych informacji z innych źródeł, przede wszystkim z systemów informacyjnych administracji publicznej, a także konieczność zachowania w czasie pełnej porównywalności danych oraz zobowiązania międzynarodowe określone w rozporządzeniu nr 763/2008.

Na przełomie 2016/2017 roku zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, w których zbierano uwagi i zapotrzebowanie na dane spisowe od urzędów centralnych i terenowych, samorządów, ośrodków badawczych, organizacji narodowościowych i instytucji wyznaniowych.

W wyniku tych prac ustalono następujące tematy badawcze:

- 1) Geograficzna charakterystyka ludności – miejsce zamieszkania;
- 2) Demograficzna charakterystyka osób – płeć, wiek, stan cywilny, pozostawanie w związku niesformalizowanym, kraj urodzenia, kraj obywatelstwa;
- 3) Gospodarstwa domowe i rodziny – wielkość i skład gospodarstwa domowego i rodziny, rodziny biologiczne, rodziny niepełne, pozycja osób w gospodarstwie domowym i rodzinie;
- 4) Wykształcenie – poziom wykształcenia;
- 5) Niepełnosprawność: biologiczna i prawna;
- 6) Migracje wewnętrzne i zagraniczne, w tym emigracja i imigracja czasowa, kraj poprzedniego zamieszkania; kraj wyjazdu, fakt zamieszkania kiedykolwiek za granicą; miejsce zamieszkania rok przed spisem;
- 7) Narodowość i język używany w domu;
- 8) Wyznanie (przynależność do kościoła lub związku wyznaniowego);
- 9) Ekonomiczna charakterystyka osób, w tym bieżąca aktywność ekonomiczna – pracujący, bezrobotni, bierni zawodowo, charakterystyka zawodowa pracujących;
- 10) Źródło utrzymania osób;
- 11) Dojazdy do pracy.

Z zakresu tematyki mieszkaniowej ujęto w spisie następujące zagadnienia:

- 1) Rodzaj zamieszkanym pomieszczeń.
- 2) Charakterystyka mieszkań, w tym status zamieszkania mieszkania (zamieszkane, niezamieszkane), tytuł prawny do zajmowanego mieszkania, własność mieszkania, wielkość mieszkania, w tym liczba izb oraz powierzchnia użytkowa mieszkań, wyposażenia w instalacje sanitarno-techniczne, sposób ogrzewania mieszkania oraz rodzaj stosowanego paliwa/źródła energii stosowanego do ogrzewania mieszkania (dotyczy mieszkań zamieszkanym).
- 3) Charakterystyka budynków z lokalami mieszkalnymi, w tym rodzaj budynku, forma własności budynku, liczba mieszkań w budynku, rok oddania do użytku, wyposażenie budynków w urządzenie techniczne (wodociąg, kanalizacja, gaz z sieci, centralne ogrzewanie).

Źródła danych

Rejestry administracyjne i systemy informacyjne

Zakres informacyjny powszechnego spisu ludności i mieszkań 2021 został zebrany o całej populacji podlegającej badaniu metodą mieszaną, tzn. z rejestrów administracyjnych oraz danych zebranych bezpośrednio od respondentów przy pomocy elektronicznego formularza spisowego z wykorzystaniem samospisu internetowego, wywiadu telefonicznego i wywiadu z udziałem rachmistrza spisowego.

W NSP 2021 wykorzystanych zostało ok. 35 głównych rejestrów i systemów informacyjnych. Jako priorytetowe należy wymienić: Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności oraz gminne zbiory meldunkowe w zakresie danych o ludności; zbiory danych z systemu ZUS dotyczące płatników składek, osób ubezpieczonych oraz osób pobierających emeryturę lub rentę, świadczenie lub zasiłek przedemerytalny, rentę socjalną, świadczenia pieniężne wypłacane samoistnie; Centralny Wykaz Ubezpieczonych (NFZ) – w zakresie danych o osobach objętych systemem ubezpieczeń zdrowotnych; Ewidencja gruntów i budynków, Państwowy rejestr granic i powierzchni jednostek podziału terytorialnego państwa – w zakresie danych o budynkach i lokalach; Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju, a także dane z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, KRUS-u, Systemu Pobyt (UDsC), systemu POL-on (zintegrowany system informacji o nauce i szkolnictwie wyższym), Systemu Informacji Oświatowej (SIO), z systemów informacyjnych powiatowych urzędów pracy o osobach bezrobotnych i o osobach poszukujących pracy; dane z systemów pomocy społecznej o świadczeniobiorcach oraz o osobach ubiegających się o przyznanie świadczeń.

Dodatkowo zastosowanie znalazły dane pochodzące z pozaadministracyjnych źródeł tj. od: operatorów publicznych sieci telekomunikacyjnych, przedsiębiorców prowadzących sprzedaż i dystrybucję energii elektrycznej, podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków i zbiorowego zaopatrzenia w wodę, w zakresie dystrybucji lub obrotu paliwami gazowymi, w zakresie przesyłu i wytwarzania energii cieplnej, dla których odbiorcą końcowym dokonującym zakupu są gospodarstwa domowe.

Uznano, że zakwalifikowane rejestry i systemy administracyjne zostaną wykorzystane jako:

- a. bezpośrednie źródło danych;
- b. źródło informacji do utworzenia wykazu podmiotów objętych spisem (wykaz osobowo-adresowo mieszkaniowy);
- c. źródło informacji do imputacji, szacowania danych, porównań i określenia jakości danych.

Elektroniczny formularz spisowy

W spisie 2021 wykorzystywano formularz dostępny wyłącznie w formie elektronicznej.

Była to interaktywna aplikacja składająca się z kilku części: dane osoby (z którą przeprowadzany był spis lub która dokonywała samospisu), ustalenie adresu zamieszkania osoby, osoby w mieszkaniu /pomieszczeniu niebędącym mieszkaniem/obiekcie zbiorowego zakwaterowania, osoby przebywające za granicą, relacje rodzinne, kwestionariusze osobowe zawierające pytania z zakresu charakterystyki demograficzno-społecznej migracyjnej, narodowo-etnicznej, wyznaniowej i dotyczące aktywności ekonomicznej osób oraz kwestionariusz mieszkaniowy zawierający pytania w zakresie opisu mieszkania i budynku.

Przyjęto zasadę, że osoba dorosła, która jako pierwsza zalogowała się do aplikacji spisowej, podawała informacje o mieszkaniu i wszystkich osobach w nim zamieszkałych, ustalała skład osobowy mieszkania, określała relacje rodzinne pomiędzy osobami. Następnie wypełniane były kwestionariusze osobowe osób zamieszkałych pod danym adresem.

Formularz elektroniczny wsparty był słownikami:

- a) miejscowości – miejscowość, województwo, powiat, gmina;
- b) krajów zamieszkania;
- c) krajów urodzenia;
- d) krajów obywatelstwa;
- e) etnonimów z możliwością otwartego zapisu tekstowego;
- f) języków z możliwością otwartego zapisu tekstowego;
- g) wyznań z możliwością otwartego zapisu tekstowego;
- h) rodzajów paliwa i źródeł energii – do określenia sposobu ogrzewania mieszkania;
- i) zawodów i specjalności. Słownik ten co do formy opierał się w głównej mierze na zawodach (grupach zawodów) opisanych w Klasyfikacji zawodów i specjalności (KZiS) na trzech lub czterech znakach. Słownik uzupełniono o zawody z KZiS występujące na sześciu znakach, które dobrze reprezentowały zbiorczą, czteroznakową grupę zawodów. W ograniczonej mierze wykorzystane zostały również popularne synonimy często używane w mowie potocznej;
- j) rodzajów działalności nierolniczej. Słownik został oparty na grupach rodzajów działalności oznaczonych w PKD 2007 trzema cyframi. Dokonano także uzupełnienia o niektóre nazwy klas, a także nieliczne synonimy rodzajów działalności występujące w mowie potocznej.

Aplikacja spisowa została również przystosowana na potrzeby osób niepełnosprawnych. Osoby głuche i głuchonieme miały możliwość skorzystania z internetowej aplikacji do samospisu, która spełniała normy WCAG 2.0 (wytycznych dotyczących dostępności treści internetowych).

Osoby, które nie miały dostępu do Internetu mogły skorzystać z miejsc spisowych w najbliższym urzędzie gminy, gdzie, zgodnie z ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się, była zapewniona obsługa również w języku migowym.

Przygotowano 4 wersje językowe aplikacji spisowej. Oprócz języka polskiego aplikacja była dostępna w języku angielskim, rosyjskim i ukraińskim.

Przygotowana została także odrębna aplikacja elektroniczna w celu realizacji spisu ludności w obiektach zbiorowego zakwaterowania. Dane o osobach przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania przekazywali zarządzający tymi obiektami, w zakresie posiadanej dokumentacji. Aplikacja zwracała podstawowe informacje o typie obiektu i osobach w nim przebywających. Uzupełniając i niezależnie, osoby przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania mogły samodzielnie przekazywać dane na swój temat poprzez samospis internetowy lub na żądanie poprzez wywiad telefoniczny.

Wybrane pojęcia i definicje spisowe

W rozdziale zaprezentowane zostały pojęcia i definicje spisowe, niezbędne do właściwej interpretacji wyników spisu 2021 w zakresie stanów ludności oraz jej charakterystyki demograficzno-społecznej.

Na podstawie wyników NSP 2021 zostały wyodrębnione następujące kategorie ludności:

1. Ludność według definicji krajowej.
2. Rezydenci (ludność rezydująca).

We wszystkich tablicach publikacji informacje dotyczą kategorii ludności według definicji krajowej – dalej określanej jako „ludność”.

Ludność według definicji krajowej. Kategoria ta, z punktu widzenia mieszkańców gminy, tj. najmniejszej jednostki podziału administracyjnego kraju – obejmuje następujące grupy:

1. Osoby mieszkające stale (stali mieszkańcy) – są to osoby, które w spisie zadeklarowały, że dana gmina jest ich stałym miejscem zamieszkania (bez względu czy są tam zameldowane na pobyt stały czy nie) oraz – w momencie spisu:
 - a) były obecne (mieszkały w gminie),
 - b) były nieobecne, ale ich nieobecność trwała krócej niż 3 miesiące,
 - c) były nieobecne dłużej niż 3 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z powodu m.in:
 - przebywania w zakładzie karnym lub śledczym,
 - pobytu za granicą.
2. Osoby przebywające czasowo dłużej niż 3 miesiące. Dotyczy osób, które w spisie zadeklarowały, że ich stałym miejscem zamieszkania jest inna gmina w kraju, natomiast w miejscu/gminie spisania przebywały czasowo (dłużej niż 3 miesiące) z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe, leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Do kategorii ludności faktycznej danej gminy nie były zaliczane osoby przybyłe z zagranicy na pobyt czasowy, tj. takie, które nie posiadały stałego pobytu w Polsce. Kategoria nie ujmuje też stałych mieszkańców danej gminy, którzy w momencie spisu przebywali poza gminą dłużej niż 3 miesiące z przyczyn innych niż przebywanie w zakładzie karnym (śledczym) lub pobyt za granicą, tj. osób które przebywały czasowo w innej gminie kraju (zgodnie z przyjętą definicją zostali tam ujęci jako ludność według definicji krajowej). Analogicznie wyodrębniana jest ludność dla poszczególnych miejscowości statystycznych.

Ludność rezydująca (rezydenci). Do rezydentów z punktu widzenia mieszkańców gminy zalicza się:

1. Stałych mieszkańców, z wyjątkiem osób przebywających poza miejscem zamieszkania (gminą) przez okres co najmniej 12 miesięcy – bez względu na ich miejsce przebywania (w kraju czy za granicą). Wyjątek stanowią polscy dyplomaci na placówkach oraz żołnierze stacjonujący na zagranicznych misjach wojskowych, którzy – mimo przebywania za granicą – zostali zaliczeni do stałych mieszkańców Polski (zgodnie z rekomendacjami EKG ONZ oraz Unii Europejskiej).
2. Osoby mieszkające czasowo w gminie przez okres co najmniej 12 miesięcy, przybyłe z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (cudzoziemcy bez stałego pobytu w Polsce).

Jako kryterium przemieszczania się ludności przy wyodrębnianiu kategorii rezydentów przyjęto (podobnie jak dla ludności według definicji krajowej): naukę, pracę, warunki rodzinne i mieszkaniowe, leczenie i rehabilitację, pobyt w domu opieki. Oznacza to, że osoby przebywające w zakładach karnych czy aresztach – bez względu na czas nieobecności – są zaliczane do rezydentów miejscowości, w których zamieszkiwali przed jej „przymusowym” opuszczeniem.

Wiek osób określa się liczbą lat ukończonych ustaloną poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z datą przeprowadzenia spisu (tzw. momentem krytycznym, tj. 31 marca 2021 roku).

Ekonomiczne grupy wieku. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku mobilnym, tj. w wieku 18–44 lata i niemobilnym, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 17 lat oraz ludność w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

Stan cywilny – sytuacja prawna osoby określona na podstawie odpowiednich aktów stanu cywilnego. Zgodnie z prawem polskim występują cztery kategorie stanu cywilnego:

- kawaler, panna – osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim,
- żonaty, zamężna – osoby, których związek małżeński został zawarty zgodnie z prawem świeckim,
- wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka,
- rozwiedziony, rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu.

Migracje zagraniczne – to wyjazdy z kraju stałego zamieszkania (emigracja) lub przyjazdy do kraju (imigracja) w celu zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy. W zaleceniach ONZ migracje zagraniczne są zdefiniowane jako fakt zmiany kraju głównego miejsca zamieszkania, przy czym główne miejsce zamieszkania oznacza miejsce, w którym osoba spędza większość czasu podczas pewnego okresu; długość tego okresu może wynosić – w zależności od przyjętych uregulowań prawnych w poszczególnych krajach – 3 miesiące, 6 miesięcy, najczęściej co najmniej 12 miesięcy.

Przyjmując za kryterium obserwacji długość pobytu (nieobecności) migracje dzieli się na:

- **krótkookresowe** – pobyt czasowy trwający od 3 do 12 miesięcy,
- **długookresowe** – pobyt czasowy trwający co najmniej 12 miesięcy oraz zamieszkanie na stałe – bez względu na okres zamieszkiwania.

Migracje na pobyt stały to migracje związane z osiedleniem się w innym kraju na stałe (w świetle polskiego prawa: imigracja to dokonanie zameldowania na pobyt stały, zaś emigracja – dokonanie wymeldowania z pobytu stałego w Polsce).

Migracje czasowe to migracje związane z pobytem czasowym trwającym dłużej niż 3 miesiące. W szerszym ujęciu terminem tym można objąć wszystkie migracje o charakterze niedefinitywnym, tzn. nie na osiedlenie, a zatem według podziału zalecanego przez ONZ – migracje długookresowe i krótkookresowe.

Osoba migrująca (migrant) to osoba, która zmienia swoje miejsce zamieszkania.

Emigrant to osoba przemieszczająca się z kraju za granicę na pobyt stały lub czasowy.

Imigrant to osoba przybyła z zagranicy do kraju na pobyt stały lub czasowy.

Kraj urodzenia zgodnie z międzynarodowymi zaleceniami należało podać biorąc pod uwagę granice państw aktualne w momencie spisu, a nie w momencie urodzenia osoby, np. jeżeli osoba urodziła się w Wilnie, to – bez względu na rok jej urodzenia – jako kraj urodzenia należało wpisać Litwa.

Rozstrzygnięcie takie zostało przyjęte w związku z koniecznością zabezpieczenia porównywalności, a przede wszystkim nie dublowania danych w skali międzynarodowej.

Obywatelstwo oznacza prawną więź pomiędzy osobą a państwem, nie wskazuje ono na pochodzenie etniczne tej osoby i jest niezależne od pytania o narodowość. Dla osób nieposiadających obywatelstwa żadnego kraju przewidziana była możliwość odpowiedzi: nie posiadam obywatelstwa żadnego kraju. Jeśli spisywana osoba posiadała obywatelstwa kilku krajów, zastosowano hierarchię wskazań: Polska, kraje UE, kraje trzecie.

Cudzoziemcem jest każda osoba, która nie posiada polskiego obywatelstwa, bez względu na fakt posiadania lub nie obywatelstwa (obywatelstw) innych krajów. Cudzoziemcy, przybyli do Polski na pobyt stały, są traktowani jako osoby mieszkające stale, pozostali zaś, w zależności od czasu faktycznego pobytu w naszym kraju:

- jako przebywający czasowo (imigranci krótkookresowi) – w przypadku przebywania przez okres poniżej 12 miesięcy,
- jako rezydenci (imigranci długookresowi) – w przypadku przebywania przez okres co najmniej 12 miesięcy.

Bezpaństwowiec to osoba nieposiadająca obywatelstwa żadnego kraju (bezpaństwowcy są zaliczani do cudzoziemców).

Migracje wewnętrzne – to przemieszczenia ludności w granicach kraju.

W ramach migracji wewnętrznych wyróżnia się migracje:

- międzywojewódzkie, czyli przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego,
- wewnątrzwojewódzkie, czyli zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego województwa,
- międzypowiatowe, czyli przemieszczenia ludności z jednego powiatu do innego,
- wewnątrzpowiatowe, czyli zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego powiatu.

Klasyfikując migracje wewnętrzne według charakteru administracyjnego obszarów, między którymi miała miejsce wędrówka, rozróżniamy następujące kierunki migracji:

- ze wsi do miast,
- z miast na wieś,
- z miast do miast,
- ze wsi na wieś.

Czasowe migracje wewnętrzne – to migracje związane z pobytem czasowym poza miejscem stałego zamieszkania trwającym lub zamierzającym trwać dłużej niż 3 miesiące.

Narodowość – przynależność narodowa lub etniczna – jest deklaratywną, opartą na subiektywnym odczuciu, indywidualną cechą każdego człowieka, wyrażającą jego emocjonalny, kulturowy lub wynikający z pochodzenia związek z określonym narodem lub wspólnotą etniczną. Narodowości (odczuwanej przynależności narodowo-etnicznej) nie należy mylić z przynależnością państwową – czyli obywatelstwem.

Język używany w kontaktach domowych – dotyczy języka używanego na co dzień w domu i odnosi się do języka mówionego lub migowego, który używany jest w kontaktach rodzinnych. Język używany w rodzinnych kontaktach domowych nie odnosi się do znajomości języków obcych.

Wyznanie (przynależność wyznaniowa) to formalne uczestnictwo lub emocjonalny związek osoby z określonym wyznaniem religijnym (kościołem lub związkiem wyznaniowym). Wyznanie powinno być określane na podstawie dobrowolnej deklaracji, w tym także – wyrażającej brak związku z jakimkolwiek wyznaniem (bez wyznania).

Poziom wykształcenia jest to najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie lub formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu jest uzyskanie świadectwa (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły niezależnie od trybu jej ukończenia (dziennie, wieczorowo, zaocznie, eksternistycznie/stacjonarnie, niestacjonarnie, na odległość, korespondencyjnie) w kraju lub za granicą.

Poziom wykształcenia jest określany na podstawie klasyfikacji ISCED 2011:

- a) wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora – dotyczy osób z tytułem doktora, doktora habilitowanego lub profesora;
- b) wyższe z tytułem magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym – uzyskanym po ukończeniu studiów II stopnia (uzupełniających magisterskich) lub jednolitych studiów magisterskich. Do tej kategorii zalicza się osoby, które posiadają dyplom lekarza;
- c) wyższe z tytułem licencjata, inżyniera lub równorzędnym – dotyczy osób z tytułem zawodowym licencjata, inżyniera lub równorzędnym – uzyskanym po ukończeniu studiów I stopnia (licencjackich, inżynierskich);
- d) dyplom ukończenia kolegium – dotyczy absolwentów kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych (z wyjątkiem organizowanych w ramach szkoły wyższej) oraz absolwentów kolegiów pracowników służb społecznych;
- e) policealne – dotyczy osób, które posiadają świadectwo (dyplom) ukończenia szkoły policealnej (pomaturalnej), do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa ukończenia szkoły średniej. Do tej kategorii zalicza się również osoby, które ukończyły studium nauczycielskie;
- f) średnie ogólnokształcące – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego, liceum uzupełniającego lub które ukończyły gimnazjum przed 1932 rokiem;
- g) średnie zawodowe – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającego, liceum zawodowego, liceum technicznego, szkoły artystycznej II stopnia realizującej jednocześnie program szkoły średniej);
- h) zasadnicze zawodowe/branżowe – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły zawodowej (zasadniczej szkoły zawodowej lub rolniczej, szkoły przemysłowej), szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, korespondencyjnego kursu rolniczego wyłącznie na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej, szkoły mistrzów, branżowej szkoły I stopnia;
- i) gimnazjalne – dotyczy osób, które uzyskały świadectwo ukończenia gimnazjum lub świadectwo ukończenia specjalnej szkoły przysposabiającej do pracy;
- j) podstawowe ukończone – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły podstawowej (przed wojną szkoły powszechnej) niezależnie od tego, ile klas ona liczyła (osiem, siedem, sześć czy dawniej cztery), kursów dla pracujących w zakresie szkoły podstawowej oraz szkoły artystycznej I stopnia realizującej jednocześnie program szkoły podstawowej;
- k) niepełne podstawowe lub bez wykształcenia szkolnego – dotyczy osób, które uczą się w szkole podstawowej, uczyły się w szkole podstawowej lecz jej nie ukończyły, nigdy nie uczęszczały do szkoły.

Osoby niepełnosprawne są to takie osoby, które posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoby, które takiego orzeczenia nie posiadają, lecz ich sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie codziennych czynności, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

Statystyczny podział zbiorowości osób niepełnosprawnych wyróżnia trzy podstawowe grupy:

- osoby niepełnosprawne prawnie i biologicznie, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie/a wydane przez organ do tego uprawniony i równocześnie mają (odczuwają) ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku,
- osoby niepełnosprawne tylko prawnie, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie/a wydane przez organ do tego uprawniony,
- osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, tj. takie, które takiego/ich orzeczenia/orzeczeń nie posiadają, ale odczuwają ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku.

Kryterium zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie było:

- dla osób w wieku 16 lat i więcej – posiadanie aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający, ustalającego stopień niepełnosprawności, niezdolność do pracy, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo,
- dla osób poniżej 16 roku życia – posiadanie aktualnego orzeczenia o niepełnosprawności wydanego przez organ orzekający.

Ze względu na występujące ograniczenia wśród zbiorowości osób niepełnosprawnych rozróżnia się 3 stopnie ograniczenia zdolności do wykonywania czynności podstawowych: całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną. We wszystkich przypadkach chodzi o stany długotrwałe, tj. takie, które trwają lub przewiduje się, że będą trwały 6 miesięcy lub dłużej.

Należy podkreślić, że zbierane w ramach NSP 2021 dane odnoszące się do posiadanych ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu, były gromadzone na zasadzie dobrowolności (deklaracja i subiektywna ocena respondenta) – zgodnie z przepisami ustawy o NSP 2021.

Obiekt zbiorowego zakwaterowania (OZZ) to zespół pomieszczeń (pokoi i innych pomieszczeń pomocniczych), zlokalizowanych w jednym lub kilku budynkach, zajętych przez jeden odrębny zakład, świadczący usługi: opiekuńczo-wychowawcze, hotelarskie, zdrowotne bądź inne, które są związane z zamieszkaniem/przebywaniem zwykle większej liczby osób lub obiekt instytucji wyznaniowej. Do obiektów zbiorowego zakwaterowania zalicza się m.in. domy studenckie, hotele pracownicze, domy dziecka, domy pomocy społecznej, placówki dla bezdomnych, klasztory, domy zakonne.

Bezdomny to osoba, która z różnych przyczyn – ekonomicznych, rodzinnych lub administracyjnych – deklaruje brak stałego miejsca zamieszkania. Do osób bezdomnych nie należy zaliczać takich, które są pozbawione dachu nad głową z powodu wypadków losowych (kataklizmów, powodzi, pożarów itp.).

Klasyfikacje i grupowania wykorzystywane w zakresie ludności w NSP 2021

1. Grupowania i klasyfikacje, określone w Rozporządzeniu Komisji (WE) 2017/543 z dnia 22 marca 2017 r. określające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 763/2008 w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań w zakresie specyfikacji technicznych tematów i dotyczących ich podziałów.
2. The International Standard Classification of Education (ISCED – UOE, 1997).
3. International Standard ISO 3166-1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions-Part 1: Country codes, ISO 3166-1: 2006 (E/F), International Organization on Standardization (Geneva, 2006 International Standard ISO 3166-1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions-Part 1: Country codes, ISO 3166-1: 2006 (E/F), International Organization on Standardization (Geneva, 2006).

General remarks

Legal basis, deadline and the scope of the 2021 Census

The frames of the 2021 population and housing census subject matters, its scope, form, mode, statistical obligations limits were provided for in following legal acts:

- Act of August 9, 2019 on the National Population and Housing Census 2021 (Journal of Laws of 2019, item 1775, of 2020, item 1486, of 2021, item 615, of 2021, item 1143), hereinafter: the Census 2021 Act;
- Act of June 29, 1995 on Official Statistics (Journal of Laws of 2021, item 955);

and

- Regulation (EC) No 763/2008 of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 on population and housing censuses (Official Journal of the European Union, L 218, 13.8.2008, p. 14);
- Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (Official Journal of the European Union, L 119, 04.05.2016, p. 1) on the principles for processing personal data;
- Regulation (EC) No 223/2009 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2009 on European statistics and repealing Regulation (EC, Euratom) No 1101/2008 of the European Parliament and of the Council on the transmission of data subject to statistical confidentiality to the Statistical Office of the European Communities, Council Regulation (EC) No 322/97 on Community Statistics, and Council Decision 89/382/EEC, Euratom establishing a Committee on the Statistical Programmes of the European Communities (Text with relevance for the EEA and for Switzerland) (OJ L 87, 31.3.2009, p. 164). L 87, 31.3.2009, p. 164), as regards the rules for the development, production and dissemination of statistics and statistical confidentiality.

In accordance with the provisions of the Census Act 2021, the Population and Housing Census was implemented from April 1 to September 30, 2021, as of March 31, 2021.

In the Current Activity section, the reference period was additionally the week ending on the survey reference date (i.e. the period from March 25 to March 31, 2021).

The 2021 Census was conducted as a complete survey and included:

- individuals who permanently reside and temporarily reside in dwellings, buildings, and other premises other than a dwelling – this also applied to persons temporarily or permanently staying abroad, if they had not deregistered from permanent residence in Poland;
- natural persons not having residence;
- dwellings, buildings, collective living quarters and premises other than a dwelling.

The census did not include:

- heads and foreign staff of diplomatic representations and consular offices of foreign countries, their family members and other persons enjoying privileges and immunities under the laws, international agreements or generally recognized international customs;
- apartments, buildings, facilities and premises owned by diplomatic representations and consular offices of foreign countries.

Main objectives of the 2021 Census

The most important assumed objectives of the population and housing census are:

- 1) To meet the information needs of the country, especially to collect information that cannot be obtained from other sources, especially from administrative sources;
- 2) To provide information at the level of units of the country's basic administrative division;
- 3) To present changes in the number of population and housing resources in comparison with the results of the previous census (Census 2011), together with a broad characterization of both the individual populations and the course of the basic processes, including: the status and demographic, social and economic structure of the population households and families living or staying in Poland, the size and directions of population mobility, economic activity, as well as the size of housing resources, their quality and effective use;
- 4) To collect information necessary for fulfilling Poland's international obligations towards the European Union and the United Nations;
- 5) To provide statistical data for the needs of creating and updating the survey data, both for determining the condition and structure of the population by demographic, social and economic characteristics and for drawing samples for sample surveys conducted in the post-census years in households.

Information scope of the 2021 Census

When determining the scope of the 2021 Census, an analysis of the use of the results of the previous census was carried out, as well as an analysis of new information needs. The possibility of obtaining this information from other sources, mainly from public administration information systems, as well as the need to maintain full comparability of data in time and international obligations specified in Regulation No. 763/2008 were also taken into account.

At the turn of 2016/2017, public consultations were conducted, in which comments and demand for census data were collected from central and local offices, local governments, research centers, national and ethnic associations and religious institutions.

As a result of these activities, the following main topics were established:

- 1) Geographical characteristics of the population – place of residence;
- 2) Demographic characteristics of persons – sex, age, marital status, being in an informal relationship, country of birth, country of citizenship;
- 3) Households and families – the number and size private households and families, number and types of family nucleus, family type (two-parent or one-parent family), household status;
- 4) Education – level of education;
- 5) Biological and legal disability;
- 6) Internal and international migration, including temporary emigration and immigration, the country of previous residence; country of departure, ever living abroad; place of residence one year before the census;
- 7) Nationality and language used at home;
- 8) Religion affiliation (membership of a church or religious association);
- 9) Economic characteristics of persons, including: current economic activity – the employed, unemployed, economically inactive persons, professional characteristics of the employed;
- 10) Source of maintenance;
- 11) Commuting to work.

The following topics were established in the area of "Housing and buildings":

- 1) Type of inhabited living quarters;
- 2) Characteristics of dwellings including occupancy status (inhabited, uninhabited), tenure status to occupied dwelling, ownership of dwelling, the size of dwelling including: number of rooms and useful floor area of dwellings, equipping dwellings with sanitary and technical installation, heating method of dwelling and type of fuel/source of energy to heat the dwelling (for inhabited dwellings);
- 3) Characteristics of buildings with dwellings, including: type of building, type of ownership of building, number of dwellings in building, year of building's completion, equipping buildings with technical facilities (water supply system, sewage system, gas supply system, central heating).

Data sources in the 2021 Census

Administrative registers and information systems used for the census

The information scope of the 2021 Census was collected about the entire population to be surveyed using a mixed method, i.e. from administrative registers and data collected directly from respondents by means of an electronic census form using online self-reporting, telephone interview, and interview with a census enumerator.

Approximately 35 major registers and information systems were used in the 2021 Census. The following should be mentioned as priorities: the Universal Electronic System for Registration of the Population and registration collections of gminas in the field of population data; sets of data from the Social Insurance Institution system concerning payers of contributions, insured persons and persons receiving pensions, pre-retirement benefits or allowances, social pensions, self-paid cash benefits; Central Register of Insured Persons – with regard to data on persons covered by the health insurance system; Land and building register, National Register of Boundaries and Area of Administrative Units of Poland – as regards data on buildings and premises; The National Official Register of Territorial Division of the Country, as well as data from the State Fund for Rehabilitation of Disabled Persons, Agricultural Social Insurance Fund, the Pobyt System, the POL-on System (integrated information system on Polish science and higher education), the Educational Information System, and information systems of powiat employment offices on the unemployed and job seekers; data from social welfare systems on benefit recipients and claimants.

Additionally, data from non-administrative data sources were used, i.e. from: operators of public telecommunication networks, entrepreneurs selling and distributing electric energy, entities conducting activity within the scope of collective sewage disposal and collective water supply, within the scope of distribution or trading in gaseous fuels, within the scope of transmission and generation of heat energy, for which the final customer purchasing are households.

It was considered that the eligible administrative registers and systems would be used as:

- a. a direct source of data;
- b. a source of information for creating a list of entities to be enumerated in the census (personal/address/housing list);
- c. a source of information for imputation, data estimation, comparisons and data quality determination.

Electronic census form

The 2021 Census used an electronic-only form.

It was an interactive application that consists of the following parts: data of the person (with whom the census was carried out or who did the online self-enumeration), determining the person's address of residence, persons in a dwelling/premises other than a dwelling/collective living quarters, persons staying abroad, family relations, personal questionnaires containing questions on demographic-social, migration, national or ethnic, religion and economic activity characteristics of the persons and a housing questionnaire containing questions on the description of the dwelling and the building.

It was assumed that the adult who first logged on to the census application provided information about the dwelling and all persons living there, established the personal composition of the dwelling, and defined family relations between persons. Subsequently, personal questionnaires were filled in for persons residing at the given address.

The electronic form was supported by dictionaries of:

- a) localities – locality, voivodship, powiat, gmina;
- b) countries of residence;
- c) countries of birth;
- d) countries of citizenship;
- e) ethnonyms with open text capabilities;
- f) languages used at home with open text capabilities;
- g) religion denominations with open text capabilities;
- h) fuel types and energy sources – to determine the method of heating the dwelling;
- i) occupations and specialties. This dictionary was mainly based on occupations (groups of occupations) described in the Classification of Occupations and Specialties (KZiS) in three or four characters. The dictionary was supplemented with occupations from the KZiS-occurring on six characters, which represented well the collective, four-character group of occupations. Also used to a limited extent are popular synonyms often used in colloquial speech;
- j) non-agricultural activities. The dictionary is based on groups of activities denoted by three digits in Polish Classification of Activities (PKD code) 2007. Additions have also been made to include some class names, as well as the few synonyms for types of activities found in colloquial speech.

The census app has also been adapted for disabled persons. Deaf and deafblind persons were able to use a web-based self-reporting application that met Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0 standards.

Those who did not have access to the Internet could use the census sites in the nearest municipal office, where, in accordance with the Act of August 19, 2011 on Sign Language and Other Means of Communication, service was also provided in sign language.

Four language versions of the census application were prepared. Apart from Polish, the application was available in English, Russian and Ukrainian.

A separate electronic application was also prepared for the purpose of carrying out a census in collective living quarters (CLQs). Data on persons staying in CLQs were submitted by the managers of these facilities, within the scope of the available documentation. The application contained basic information on the type of facility and persons staying there. Complementarily and independently, persons staying in CLQs were able to provide on their own through an online self-enumeration or upon request through a telephone interview.

Selected census terms and definitions

The chapter presents census concepts and definitions necessary for the proper interpretation of the results of the 2021 Census in terms of population size and its demographic and social characteristics.

Based on the results of the Census 2021, the following population categories were distinguished:

1. Population by the national definition.
2. Residents (resident population).

In all tables of publications, the information refers to the category of population as defined by the national definition – hereinafter referred to as "population".

Population by the national definition. This category, from the point of view of the inhabitants of the gmina, i.e. the smallest administrative division of the country, includes the following groups:

1. Persons living permanently – these are persons who declared in the census that a given gmina is their permanent place of residence (regardless of whether they are registered there for permanent residence or not) and – at the time of the census:
 - a) were present (lived in the gmina),
 - b) were absent, but their absence was less than 3 months,
 - c) have been absent for more than 3 months, but their absence was due to, among others:
 - being in a penitentiary or investigative facility,
 - staying abroad.
2. Persons staying temporarily for more than 3 months. It applies to persons who declared in the census that their permanent place of residence is another gmina in the country, while they stayed in the place/ gmina of the census temporarily (for more than 3 months) for the following reasons: study, work, family or housing conditions, treatment or rehabilitation, being in a nursing home.

The category of the actual population of a given gmina did not include persons who came from abroad for a temporary stay, i.e. those who did not have permanent residence in Poland. The category also does not include permanent residents of a given gmina who, at the time of the census, stayed outside the gmina for more than 3 months for reasons other than staying in a prison or staying abroad, i.e. persons who temporarily stayed in another gmina of the country (in accordance with the adopted definition, these persons were included there as the population according to the national definition). Similarly, the population for individual statistical localities is distinguished.

Resident population (residents). Residents from the point of view of the inhabitants of the commune include:

1. Permanent residents, except for persons residing outside their place of residence (gmina) for at least 12 months – regardless of their place of residence (in the country or abroad). The exceptions are Polish diplomats on posts and soldiers stationed on foreign military missions who, despite staying abroad, have been included as permanent residents of Poland (according to the recommendations of the UNECE and the Eurostat).
2. Persons temporarily residing in the gmina for at least 12 months, who came from another place in the country or from abroad (foreigners without permanent residence in Poland).

The following criteria were adopted as the criterion of population movement when distinguishing the category of residents (similarly to the population according to the national definition): study, work, family and housing conditions, treatment and rehabilitation, stay in a nursing home. This means that people staying in prisons or detention centers – regardless of the length of absence – are counted as residents of the locality where they lived before their "forced" departure.

Age of individuals is determined by the number of years completed as determined by comparing the full date of birth to the date of the census (known as the critical moment, March 31, 2021).

Economic age groups. The working age population is understood as the working age population. The ages of 18–64 were assumed for men, and 18–59 for women. Among the working-age population, the mobile age, i.e. aged 18–44, and the non-mobility age, i.e. men – 45–64, women – 45–59, are distinguished. The non-working age population is understood as the pre-working age population, i.e. up to 17 years of age and the post-working age population, i.e. men – 65 years and more, women – 60 years and more.

Marital status – due to national laws that set a lower age limit for marriage, censuses assume that marital status is defined for persons age 15 and older.

Under Polish law, there are four categories of marital status:

- single – persons who have never been legally married;
- married – persons whose marriage was contracted in accordance with secular law;
- widowed – persons whose legal marriage has ceased to exist because of the death of a spouse;
- divorced – persons whose marriage has been dissolved by a court decision.

Persons whose marriage has been legally separated by the court – continue to be married.

International migrations – are departures from the country of permanent residence (emigration) or arrivals to the country (immigration) in order to live permanently or for a temporary stay. In the UN recommendations, international migration is defined as the fact of changing the country of main residence, where main residence means the place where a person spends most of his time during a certain period; the length of this period may be – depending on the legal regulations adopted in individual countries – 3 months, 6 months, most often at least 12 months.

Taking the length of stay (absence) as the observation criterion, migrations are divided into:

- **short-term** – temporary stay from 3 to 12 months,
- **long-term** – temporary stay at least 12 months plus permanent residence – regardless of the period of residence.

Migrations for permanent residence are migrations related to settling in another country for permanent residence (in the light of Polish law: immigration is registration for permanent residence, and emigration – deregistration from permanent residence in Poland).

Temporary migrations are migrations related to a temporary stay lasting more than 3 months. In a broader sense, the term can cover all non-definitive migrations, i.e. not for settlement, and thus according to the division recommended by the UN – long-term and short-term migrations.

Migrant is a person who changes his place of residence.

Emigrant is a person moving from a country abroad for permanent residence or for temporary stay.

Immigrant is a person who came from abroad to a country for permanent residence or for temporary stay.

Country of birth – in accordance with international recommendations, the country of birth had to be specified by referring to the state borders valid at the moment of Census, and not on the day of birth, e.g. if a person was born in Vilnius, the country of birth should be Lithuania, regardless of the year of birth. Such a solution was applied with a view to ensuring comparability, and especially to avoiding data duplication on the international scale.

Citizenship is defined as a particular connection (legal bond) between a person and the State. It does not show the ethnic origin and is not depended on nationality. For those who did not have citizenship of any country, there was an option to answer: do not have citizenship of any country. If the census respondent had citizenship of several countries, a hierarchy of indications was used: Poland, EU countries, third countries.

Foreigner is any person who does not have Polish citizenship, regardless of the fact of having or not having citizenship(s) of other countries. Foreigners who came to Poland for permanent residence are treated as permanent residents, while others, depending on the time of actual stay in our country:

- as temporarily residing (short-term immigrants) – in the case of staying for less than 12 months,
- as residents (long-term immigrants) – in the case of staying for at least 12 months.

Stateless person is a person who does not have the citizenship of any country (stateless persons are considered foreigners).

Internal migrations – are movements of people within the borders of the country.

As part of internal migrations, the following migrations are distinguished:

- inter-voivodship, i.e. population movements from one voivodeship to another,
- intra-voivodship, i.e. changes of place of residence within the same voivodeship,
- inter-powiat, i.e. population movements from one powiat to another,
- intra-powiat, i.e. changes of place of residence within the same powiat.

When classifying the internal migrations in terms of administrative character of the territories among which there was a movement, following directions of migration are distinguished:

- from urban to rural areas,
- from rural to urban areas,
- from one urban area to another,
- from one rural area to another.

Temporary internal migrations – are migrations related to a temporary stay outside the place of permanent residence lasting or intending to last longer than 3 months.

Nationality – national or ethnic affiliation – is a declarative individual characteristic of each person expressing his/her emotional, cultural or ancestral connection to a particular nation or ethnic community, which is based on subjective feeling. Nationality (felt national-ethnic affiliation) should not be confused with a citizenship.

Language used at home – refers to the language used on a daily basis at home and refers to the spoken or sign language that is used in family contacts. The language used in family home contacts does not relate to the knowledge of foreign languages.

Denomination (religious denomination) is the formal participation or emotional connection of a person with a specific religious denomination (church or religious association). Religion should be determined on the basis of a voluntary declaration, including one expressing no connection with any religion (no religion).

Education – this is the highest educational level achieved in a school-based system, or in any other training mode or form, recognised in compliance with the binding education system. The basis for classifying education to a given level is provided by a certificate (diploma) of completion of a certain school, irrespective of the mode of studying (e.g. full-time, evening/weekend, part-time, by correspondence) in the country or abroad. Information on the educational level was obtained for all persons aged 13 years or more.

Educational attainment is determined by the ISCED 2011 classification:

- a) tertiary education with an academic degree of at least doctorate (Ph. D.) – shall be marked by persons with a doctoral or postdoctoral degree or with a title of professor;
- b) tertiary education with a master's degree, master's degree in engineering or equivalent degree – obtained after graduation from a second degree studies or long-cycle master's degree programmes. This category also includes individuals who hold a medical degree;
- c) tertiary education with a bachelor's (licentiate), engineer's or equivalent degree – marked by persons with a bachelor's, engineer's or equivalent degree – obtained after graduation from Bachelor's, engineer's or equivalent studies);
- d) college graduation diploma – applies to graduates of teacher training colleges and teacher training colleges of foreign languages (except for those organised within a higher education institution) and graduates of social services colleges;
- e) post-secondary education – applies to persons who have a certificate (diploma) of completion of a post-secondary school, admission to which was conditional upon possession of a secondary school leaving certificate. This category also includes those who have completed teacher training;
- f) general secondary education – shall be marked by persons who received a certificate of graduation from a general secondary school, profiled (specialised) secondary school, supplementary secondary school or who graduated from a lower secondary school (gimnazjum) before 1932;
- g) vocational secondary education – persons who have obtained a certificate of completion of a vocational secondary school (technical school, supplementary technical school, vocational secondary school, technical secondary school, art school of the second degree providing at the same time a secondary school curriculum);
- h) basic vocational/stage I sectoral vocational education – held a person who obtained a certificate of completion of: vocational school (basic vocational or agricultural school, industrial school), vocational or agricultural school, agricultural correspondence course at the level of basic vocational school only, school of masters, sectoral vocational school of the first degree;
- i) lower secondary (gimnazjum) – held by persons who have obtained a certificate of completion of lower secondary school or a certificate of completion of a special preparatory school. For those who graduated from lower secondary school (gimnazjum) before 1932, indicate general secondary education;
- j) primary – held by persons who have received a certificate of completion of: a primary school (before the war a common school) regardless of how many grades it had (eight, seven, six or formerly four), courses for workers in the scope of a primary school and a primary art school realising at the same time the curriculum of a primary school;
- k) incomplete primary or no school education – refers to persons who are attending primary school, attended primary school but did not complete it, who have never attended school.

Disabled persons are persons who have an appropriate certificate issued by an authorized body or persons who do not have such a certificate, but their physical, mental or mental fitness permanently or periodically hinders, limits or prevents the performance of everyday activities, education, work and social roles.

The statistical division of the disabled population distinguishes three basic groups:

- legally and biologically disabled persons, i.e. those who have an appropriate certificate issued by an authorized body and at the same time have (feel) limitation of ordinary (basic) life activities appropriate to their age,
- only legally disabled persons, i.e. those who have the appropriate certificate(s) issued by an authorized body,
- only biologically disabled persons, i.e. those who do not have such a certificate(s), but feel restricted in their usual (basic) life activities appropriate to their age.

The criterion for qualifying a given person as a group of legally disabled people was:

- for persons aged 16 and over – possession of a valid certificate issued by the relevant adjudicating authority, determining the degree of disability, incapacity for work, the advisability of retraining or disability,
- for persons under 16 years of age – possession of a valid certificate of disability issued by the adjudicating authority.

Due to the existing limitations among the disabled population, there are three degrees of limitation of the ability to perform basic activities: completely, severely or moderately limited. In all cases, these are long-term conditions, i.e. those that last or are expected to last for 6 months or more.

It should be emphasized that the data collected within the 2021 Census relating to the limitations in daily functioning were collected on a voluntary basis (declaration and subjective assessment of the respondent) – in accordance with the provisions of the Act on the 2021 Census.

A collective living quarters (CLQs) is a group of premises (rooms and other ancillary facilities), located in one or more buildings, occupied by one separate establishment, providing the following services: care and education, hotel, health or other, which are usually associated with the residence/stay of more people or facilities of religious institutions. A collective living quarters include: student dormitories, workers' hotels, children's homes, social assistance homes, facilities for the homeless, monasteries, monastic houses.

Homeless person is a person who, for various reasons – economic, family or administrative – declares the lack of a permanent place of residence. Homeless people do not include those who are deprived of a roof over their heads due to random accidents (cataclysms, floods, fires, etc.).

Classifications and groupings used for population in the 2021 Census

1. Groupings and classifications set out in Commission Regulation (EC) 2017/543 of 22 March 2017 laying down rules for the application of Regulation (EC) No 763/2008 of the European Parliament and of the Council on population and housing censuses as regards the technical specifications of the topics and of their breakdowns.
2. The International Standard Classification of Education (ISCED – UOE, 1997).
3. International Standard ISO 3166-1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions-Part 1: Country codes, ISO 3166-1: 2006 (E/F), International Organization on Standardization (Geneva, 2006 International Standard ISO 3166 -1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions-Part 1: Country codes, ISO 3166-1: 2006 (E/F), International Organization on Standardization (Geneva, 2006).